

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Kjøllergårdsskiftet

Af Louise Skovgaard

SÆRTRYK AF BORNHOLMSKE SAMLINGER 1974

KJØLLERGÅRDSSKIFTET

Et skifte, der i året 1720 blev holdt på Kjøllergård i Klemensker efter ejeren Hans Svendsen, en ældre barnløs enkemand, indeholder et stort materiale til belysning af datidens forhold.

Skiftet blev i 1940-erne afskrevet efter Bornholms Landdistrikters skifteprotokol i Landsarkivet, København, af maskinmester Kr. Kure. Når det nu skal udgives i Bornholmske Samlinger, har man ønsket det indledt med en præsentation af personerne og deres miljø.

Der eksisterer i forvejen mange beskrivelser af bornholmsk bondelev. Det efterfølgende skulle om muligt bringe nye sider frem.

L. Skovgaard.

INDLEDNING

I. Den gamle Kjølberslægt

Kjøllergård i Klemensker sogn på Bornholm ligger omtrent midt på øen. – For 400 år siden hed den Krakkegård og var nylig overtaget af Rasmus Kjøller fra Kjøllergård i Ibsker, hvis hustru Borrita havde arvet den fra sine bedsteforældre.

Krakkegård var tidligere gjort skattefri af en af ærkebisperne i Lund. – Men nu rådede Lybækkerne, og Schweder Ketting krævede landgilde: en halv tønne smør årligt. Borrita Rasmus Kjøllers sagde sin mening herom i djærve udtryk, og de blev viderebragt, næppe forskønnede, til Ketting, der lod sin ridefoged indstævne hende for Nørre herreds ting. Hun dømtes den 1. august 1570 til kagstrygning, og dommen blev eksekveret.

At blive offentligt pisket var en frygtelig og vanærende straf, men Borrita var dog ikke mere forknyt, end at hun rejste til København og fik sin sag indanket for herredagen, den tids højesteret. Her fik hun medhold. Hjemtingsdommen blev omstødt den 12. juni 1572; hun fik tilkendt en stor erstatning, og skattefriheden blev i 1574 stadfæstet af kongen. (Z. I/168).

Hundrede år efter boede Rasmus Kjøllers og formodentlig også Borritas oldebarn på gården. Den havde fået navn efter familien, og »Krakkegård« var gået i glemme. Men det samme var tilfældet med skattefriheden. Kjøllegård stod nu i Hammershus' jordebog som 35. selvejergård i Klemensker, skattepligtig som de andre.

Hans Larsen Kjøller, oldebarnet, var gift to gange, begge gange med enker, der havde børn af tidligere ægteskab. Selv havde han ingen; har han haft nogle, var de døde, før der i 1704 skiftedes efter ham.

Arven tilfaldt derfor hans tre søstre: Karen, Seigne og Anna. Den overlevende enke fik efter gældende vedtægt kun den ene halvdel af fællesboet foruden sin kiste og seng med indhold samt fæstens-gaven.

De to ældste af søstrene var døde, men havde efterladt sig børn og børnebørn. At fordele arven mellem dem var let nok: en broderlod var det dobbelte af en søsterlod, og det fandt man endnu i sin orden, i hvert fald officielt. Men gården måtte ikke deles. Den skulle overtages af »gårddrønten«, jorddrotten = arveladerens yngste søn eller i mangel af sønner ældste datter.

Ingen kunne på stående fod sige, hvem der var jorddrot efter Hans Kjøller.

Enken, den 48-årige Kirstine (Kirsten) Pedersdatter, og lavvær-gen, hendes halvbroder Oluf (Ole) Nielsen på 26. sg. i Aaker, prøvede ved skiftet den 11. marts på at overtale arvingerne til (mod betaling) at tilstå hende beboelsen, da hun frygtede for at blive husvild. Hans Kjøller havde nemlig i 1697 med hendes samtykke bortpantet hendes andel i Strandbygård, 16. sg. Østerlars, hvor hendes 2den ægtefælle Svend Nielsen døde i 1694.

Men hun fik det svar, at de ikke kunne afgøre gårdens skæbne uden en samfrændedom, da det var så længe siden den var takseret, og der var så mange umyndige mellem arvingerne.

Der blev så opmeldt 8 gode mænd fra herredet, men skønt de to gange prøvede på at komme til enighed om, hvem der var rette jorddrot, lykkedes det ikke, og sagen gik til landstinget i Aakirkeby.

Her dømte Ancher Müller (den ældre), at indløsningsretten til 35. sg. i Klemensker tilkom Hans Kjøllers næstældste søsters yngste søn Peder Didrichsen. (Dom side 190–191).

Peder Didrichsen er sikkert blevet henrykt over den appelsin, der faldt i hans turban, men han fik ikke megen glæde af den. Han var uformuende, og sæderet uden penge var en tvivlsom gevinst; hans egen andel i arven var højst 30 sldr. Men han synes også at have manglet forretningssans. Jorddrotten fik sin sædegård til favørpris, men han skulle udløse sine medarvinger, og Peder Didrichsen skulle nu hurtigt skaffe 400 sldr. Disse penge samt en hel del mere lånte han hos en mand, der selv var meget interesseret i at blive ejer af Kjøllergård: Hans Svendsen.

II. Hans Svendsens ungdom

Hans Svendsen var Hans Kjøllers stiftsøn, søn af hans første hustru Anna Hansdatter, der døde omkring nytår 1696. Man ved ikke, hvem der var hendes første mand, eller hvor længe hun havde været gift med Hans Kjøller, men det er sandsynligt, at ægteskabet havde varet i mange år, og at Hans Svendsen og hans yngre broder Jørgen, født 1656, er vokset op på Kjøllergård.

Det ser ud til at have været et godt hjem. Ved skiftet efter moderen skænkede Hans og Jørgen stiffaderen hans ridehest med sadel og bidsel samt 20 sldr. til en sørgeklædning. »Så haver og sønnerne bevilget Hans Kjøller den forhen indførte sølvkande (på en halv pot på fod med roser på) til en afmindelse (erindring) for den kiærlige omgængelse i ægteskabet med deres sal. moder.« – Hans søster fik også en påskønnelse: »Hvad Jens Monsens hustru under Lunden i Olsker (14. sg.) Anna Larsdatter er skyldig til boet, blev eftergivet, fordi hun haver her i boet haft en del umag med opvartning, såvel i denne sal. kvindes svaghed som siden ved begravelsen og ellers.« (BLS 1694/99 fol. 99 ff.).

Men selv om Hans Kjøller måske har ønsket det, kunne han ikke efterlade gården til stifbørnene; de havde ingen sæderet.

Hans Svendsen ægtede i 1677 Thor Larsens enke Karen Peders-

datter, født 1631, der havde beboelsesret på Tornegård, 2. sg. i Rutsker, og Jørgen Svendsen fik ret til på hustruens vegne at købe Østre Aabygård, 23. sg. i Nyker, da han ca. 1684 giftede sig med Niels Torkildsens datter Karen, født 1661. Jørgen døde i 1718 og efterlod foruden enken 3 børn: Hans, Svend og Kirsten. Det er dem, der arver Hans Svendsen i 1720.

I Hans Svendsens ægteskab med den 46-årige Karen Pedersdatter kom der ingen børn. Men han blev stiftfader til fire: Peder, Ellen, Hans og Lars. De to ældste var voksne og blev snart efter gift. Hans var 11 år og Lars yngre, vistnok 8 år.

Med de tre ældste havde Hans Svendsen så vidt vides ingen sammenstød, derimod var der i de senere år uenighed mellem Lars Thorsen og stiftfaderen. Det skyldtes nok især, at forholdet mellem opsidder og jorddrot var så vanskeligt.

De gamle vedtægter, der tog sigte på at beskytte enker og faderløse, havde nemlig flere uheldige bivirkninger. Den ene var den, at der dannedes par med stor aldersforskel, tit til den »forkerte« side, fordi jorddrottens moder altid fik tilkendt livsvarig beboelsesret på sin afdøde mands gård. Denne ret kunne hun i reglen ikke udnytte uden at gifte sig igen, da hun som alle andre kvinder var umyndig og stadig måtte ulejlige sin lavværge, hvis hun ville forsøge at drive gården selv. Tilbud kunne hun sagtens få, for de over-tallige gårdmandssønner havde ikke mange chancer for at blive-selvstændige uden ved at tage en enke sammen med gården.

En anden bivirkning var den, at opsidderen, som enkens nye mand kaldtes, ikke havde nogen naturlig tilskyndelse til at forbedre ejendommen. Ved hustruens død skulle han med kort varsel afstå gården til jorddrotten eller dennes værge, og vel at mærke: til den pris, der var fastsat i skiftet efter faderen. Ejendommen måtte ikke forringes, men man kunne ikke vente, at en ung opsidder skulle ofre al sin tid og flid på den. Han var mere interesseret i at frem-skaffe værdier, der til sin tid kunne indgå i bodelingen.

Hans Svendsen undlod at bygge en længe, som Thor Larsen havde planlagt, og solgte det dertil samlede tømmer. Hans øvrige

omsorg for Tornegård og de to andre gårde, familien ejede, synes at have svaret dertil. – En dygtig »hoveddreng«, forkarl, kunne nok passe bedriften med tilstrækkelig hjælp og lidt tilsyn nu og da, og Hans Svendsen var en omgængelig arbejdsgiver. Hans folk blev hos ham i mange år.

Der blev tid til at pleje andre interesser. Den unge bonde kunne både læse, skrive og regne – det var ikke dengang en selvfølge – og da Christian den Femtes Danske Lov udkom i 1683, anskaffede han et eksemplar og studerede det så grundigt, at han snart kunne optræde som sagkyndig.

Sin viden udnyttede han til at gøre gode forretninger. Hans hustru var efter tidens målestok velhavende, og Hans Svendsen har vel også haft en fædrearv. Pengene lånte han ud mod sikkerhed i håndpant, helst sølvtøj, der ikke kunne ødelægges ved ildebrand, det vurderedes nemlig efter vægt – eller tinglæste pantebreve i fast ejendom. Det var en legal måde at skaffe sig indtægt på. Banker fandtes ikke, og den, der skulle bruge »klingende mønt«, måtte henvende sig til en privatmand, der kunne og ville låne ham noget. Renten i denne tid er, overalt hvor den kan kontrolleres, 5 % p. a.

Når Hans Svendsens formue stadig voksede, skyldtes det blandt andet, at han havde overblik over sine pengeanbringelser, kunne se mulighederne for fortjeneste og holdt sig fra usikre foretagender. Så meget mere må det undre, at han i 1695 satte alting på spil i en yderst risikabel affære.

III. Omkring mordet i Strandløkken

I en artikel om den fra opstanden i 1658 kendte præst, senere provst Poul Ancher har M. K. Zahrtmann fortalt hovedtrækkene i et familiedrama på Nordlandet, der kulminerede, da provstens svinger Henrik Nielsen blev myrdet om aftenen den 9. juli 1695 på vejen mellem Allinge og Sandvig. Efterspillet var lige så uhyggeligt, da en broder til den myrdede, Hans Nielsen, blev dømt for forbrydelsen og henrettet året efter, den 28. juli 1696 (BS. 14/42–44) – Z. nævner ikke Hans Svendsen, men denne var indblan-

det i retssagen, og det er derfor på sin plads her at fremdrage, hvad man ved derom.

Rygtet havde straks udpeget den dræbte Henrik Nielsens fætter Hans Hansen som ugerningsmanden, men en undersøgelse skulle der jo til, og efter loven var det 8 mænd fra herredet, som skulle udføre dette politiarbejde. Hans Svendsen blev beordret til formand for holdet; han prøvede på at undslå sig, men det lykkedes ikke.

Mens den mistænkte sad i Manteltårnet på Hammershus, afhørte man ved birketinget i nærheden de mange vidner, som opsporedes.

Der gik et par måneder. Så sluttede undersøgelsen foreløbig med, at de otte afgav deres »tov«: at de efter at have gjort sig deres yderste flid for at oplede sandhed i denne sag ikke turde understå sig til at kende Hans Hansen fri for gerningen.

Samme nat brød Hans Hansen ud fra fængselet og undslap. Det var klart, at han havde haft hjælpere, og man fik fat på to mænd, som indrømmede, at de havde bortført fangen ad den sti, som Leonora Kirstine og Ulfeld i 1661 flygtede ad. Den ene mand var Niels Jørgensen, konstabel på Hammershus, den anden Jens Hansen fra Hollændergård, 28. slg. i Olsker. Begge vidnede, at de var overtalt og bestukket af den myrdedes broder Hans Nielsen og formanden for de otte mænd Hans Svendsen, som derefter blev arresterede.

Den forsvundne Hans Hansen blev dømt til døden ved Bornholms landsting den 30. oktober 1695, men man fik aldrig fat på ham. (Dom side 191).

Hans Svendsen blev dømt ved Nørre herreds ting den 7. februar 1696 som medvider og hjælper ved flugten, til boeslods fortabelse og til at gå på Bremerholm i jern sin livstid. Denne dom (side 192) blev straks appelleret til landstinget. Hans Svendsen synes det meste af tiden at have været på fri fod mod kaution; han var til stede ved skiftet efter sin moder på Kjøllegård den 22. januar 1696, som sluttes således: »Belangende den lod og andel, som Hans Svendsen her udi er tilfalden og udlagt (ca. 111 sldr.), da som han er beskyldt for at være medvidere udi den bortrømte morder Hans

Hansens udbrydelse af fængselet på Hammershus, og hans eget bo og middel for den skyld efter ordre er forhen registreret og vurderet, så sekvestreres (beslaglægges) denne Hans Svendsens lod så længe her i stervboet (dødsboet) at forblive, indtil derom videre ordre erlanges, hvad heller at Hans Svendsen – som nu var her i stervboet og ej ville blive så længe til stede, forretningen med at underskrive – selv skal sin tilfaldne arv imodtage, eller det dermed anderledes forholdes skal.«

Hans skæbne var uafgjort, mens flere andre i den meget omfattende sammensværgelse fik deres sag for, derimellem hovedmanden Hans Nielsen, som efter højesteretsdommen af 22. maj 1696 blev henrettet.

Jens Hansen, der havde tilstået sin egen forseelse og undskyldt sig med tåbelighed og drukkenskab, fik på trods af disse formildende omstændigheder hjemtingsdommen (den samme som Hans Svendsens) stadfæstet ved landstinget den 8. april 1696. Han blev dog senere benådet. (Dom side 194).

Endelig, efter mange måneders ventetid, fik Hans Svendsen at vide, at han ikke skulle tilbringe resten af sit liv i slaveriet. Mathias Rasch afsagde den 2. september 1696 følgende landstingsdom:

»Uanset at denne foregående proces fuldkommen udviser, at Hans Svendsen – efter de første udi sagen om den fanges Hans Hansens udbrydelse førte vidners forklaring – ej kunne forbigås at arresteres og ved retten at søges og tiltales, eftersom den rette hovedmand for samme gierning ikke endda var bleven overbevist og dom overgangen, – ikke desto mindre er dog ved sagens langvarige udføring og oplysning udfundet, at Hans Svendsen med fornævnte fange af sit fængsel at udtrage ej kan regnes at være skyldig, såsom de vidnesbyrd, der vidner om den tang, jernbolt og penges levering er u-overensstemmende, at de ej så kan anses, ded (så at) Hans Svendsen derefter udi nogen straf bør kendes, hvorfor den ansterede (indstævned) herredstingsdom ikke bør at komme hannem til nogen hinder eller skade, men den at være som u-dømt, død og magtesløs udi alle måder, og Hans Svendsen for denne sag på sin

person, ære, navn og rygte samt gods og formue aldeles at være sagløs og fri, og ganske ingen ond eftermæle derfor i ringeste måder af nogen at have, under vedbørlig straf på dem, som hannem noget for denne sag ville påtale eller forekaste.« (BLJ 1694/1701 fol. 143 b).

Anklagen synes ikke at have hvilet på lutter opspind. Men da den enevældige konge efter sine embedsmænds henstilling for denne gang allernådigst tilgav mange bornholmere deres håndsrækning til folk, der ville sætte sig op mod landets lov, slap også Hans Svendsen godt fra det – i hvert fald udadtil.

Når han ikke rent ud afslog at være med til at hjælpe Hans Hansen til flugt, må han vel have haft andre motiver end ønsket om at tjene de få slettedaler, familien kunne tilbyde. (Det var næppe H. S., der bestak Jens Hansen og Niels Jørgensen. Men han har vistnok – mod betaling? – optrådt som mellemmand og långiver.) – Man kan gætte på hengivenhed for den gamle provst, som Hans Svendsen i sin egenskab af kirkeværge havde meget at gøre med, og måske beundring for dennes dristige indsats i 1658. Men man ved intet derom.

Hvad der derimod synes klart, er, at Hans Svendsens forhold til sine medmennesker blev forandret. Mange har set skævt til ham, og landstingsdommen kunne ikke udslette det indtryk. Han blev en enegænger.

For fremtiden overtrådte han ikke lovens grænser. Men inden for dem gjorde han, hvad der passede ham.

IV. *Familieliv*

Året før alt dette skete, blev den yngste af Hans Svendsens stifbørn gift. Lars Thorsen var sandsynligvis i 1694 lige fyldt 25 år, siden han den 4. juli uden kurator kunne underskrive et specificeret regnskab over sit mellemværende med Hans Svendsen; det blev læst på Nørre herreds ting den 5. oktober s. å. »og af begge parter vedstået og bekræftet med sammenlagde hænder for retten«. (NHSP 1677/1719 fol. 46–47).

Lars Thorsen skulle foreløbig bo på familiens ejendom Ingemarsgård, 36 sg. i Rutsker. Dens bygninger var mangelfulde, for Hans Svendsen »belover at lade opbygge på Ingemarsgården inden dette års udgang 8 stolperum (fag) hus, og Lars Thorsen at lade tilhjelpe at kline og hvis (hvad) arbejde han kan gjøre, og ellers at hjælpe ham til rette med gården, det bedste jeg kan.« Lars var jordrot til Tornegård, og moderen var 63 år, så en flytning kunne snart blive aktuel. Herom hedder det: »Og eftersom Lars Thorsen er forhen tilkendt sædet udi den 2den gård, som jeg påbor, så er vi således her akkorderede, at så længe hans kiære moder lever, forbliver jeg på samme gård med hende, men når Gud vil hende bortkalde, skal jeg den og den 1ste gård i fornævnte Rutsker sogn ryddeliggiøre for Lars Thorsen til næste midfaste efter.«

Hvis det trækker ud, »så når som han ej haver lyst til længer at bo på Ingemarsgården, og han enten vil pante eller købe en anden gård at besidde, skal jeg udløse hannem af samme 36. gård med penge til at enten pante eller købe sig en anden gård for.«

Det farlige ved denne kontrakt var, at Lars Thorsen og hans kone Anne Marie Andersdatter, en kaptajnsdatter fra Allinge, kun boede til leje i denne gård, hvori hans fædrearv stod. Det siges kun med omsvøb i teksten, og det er ikke sikkert, at det unge ægtepar har forstået det. Lars var på dette tidspunkt mest interesseret i militærvæsen; hans regnskab med stiffaderen omfatter blandt andet en kostbar ridehest med tilbehør, og han blev snart korporal.

Der gik 20 år, før Lars Thorsens kunne overtage Tornegård, og da de boede så længe på Ingemarsgård, har de formodentlig ofret en del på at sætte den i stand i den tro, at det var deres ejendom. Men da boet blev gjort op efter moderen, blev sæderetten til 36. sg. tilkendt Lars Thorsens søstersønner, og han blev dømt til at afstå den for 231 sldr. – Det gav anledning til familiestrid og processer. (Dom side 196).

De tre ældste stifbørn: Peder Thorsen på Gadebygård i Østermarie, Hans Thorsen på Buldregård i Nyker og Jens Mogensen i Rosendal i Rutsker på sin hustru Ellen Thorsdatters vegne havde

allerede den 14. marts 1694 kvitteret for modtagelsen af deres fædrearv og underskrevet et afkaldsbrev, der sikrede Hans Svendsen mod ethvert videre krav fra deres side. Der kom da heller intet. (NHSP 1677/1719 fol. 40.)

Ellen Thorsdatter mistede sin mand Jens Mogensen i sommeren 1695; han blev begravet i Rutsker den 28. juni, 39 år gl. Hans Svendsen var lavværge for stiftatteren på Østre Rosendalegård ved skiftet den 9. juli d. å., netop den dag, da det mord blev begået, som forvoldte så stor ravage i hans tilværelse.

Et halvt år efter, den 6. januar 1696, ægtede Ellen en anden Jens Mogensen, og da naboen på Vestre Rosendalegård, gift med den første Jens Mogensens søster, også hed Jens Mogensen, er der rige muligheder for fejltagelser i genealogien, men det er kun en sidebemærkning. Ved hjælp af skifteprotokollerne kan sådanne spørgsmål opklares.

Karen Hans Svendsens, der endnu i begyndelsen af 1695 var rask og rørig – hun var den 18. januar gudmoder for Lars Thorsens førstefødte i Ruts kirke – nævnes ikke mere før sin død i 1713, da hun længe havde været svag. Hun kan let have fået et knæk, da retsbetjentene i efteråret 1695 kom og registrerede boet, mens hendes mand var arresteret, og hun bagefter måtte vente i uvished helt til september 1696, før frifindelsesdommen blev afsagt.

V. Boligproblemer

Hans Svendsen begyndte at se sig om efter et hjem, han kunne beholde, selv om hans kone faldt fra. Hendes fødegård var Skovgård, 22. sg. i Rutsker, og den var af hendes broder Hans Pedersen blevet solgt til en udenforstående, Claus Hansen. I 1699 prøvede Hans Svendsen på at gøre sin ret gældende til på hustruens vegne at tilbagekøbe gården; den var nemlig ikke blevet lovbudt = tilbudt slægten. Men Claus Hansens skøde af 1691. 19. 2. kunne ikke omstødes. (Dom af 1699. 21. 7.)

Så døde Hans Kjøller på Kjøllergård i Klemensker i 1704, og efter at Peder Didrichsen havde fået sæderetten tilkendt, åbnede der sig nye perspektiver.

KJØLLERGÅRDSSKIFTET

Peder Didrichsen boede på Bagergård, 20. sg. i Rutsker. Han havde stadig kvaler med forfaldne skatter og renter, og den unge enke Sidsel Rasmusdatter, som han havde ægtet i 1698, havde ikke medbragt anden medgift end et nødtørfigt udstyr og et par småbørn. Men hun var beslægtet med Karen Hans Svendsens, vistnok hendes broderdatter, så Peder Didrichsen fik en velhavende »svoger«, der i 1701 var fadder til hans ældste søn. Han betragtede ham formodentlig også som sin fætter, da Hans Svendsen var stif søn af hans morbroder. – Ham henvendte han sig til om lån, og da Peder Didrichsen ved skiftet i 1720 klager over, at der er sket ham den alsomstørste uret, må man se på deres mellemværende.

Det er iøjnefaldende, at Hans Svendsen ikke har optrådt som en uegennyttig ven. Men hvis man ikke uden videre vil betragte ham som en samvittighedsløs person, finder man, at han kan have ræsonneret omtrent sådan: Peder Didrichsen klarer aldrig at indfri Kjøllergård, han har for megen gæld. Men med lidt støtte kan han beholde Bagergård, og det må han nøjes med . . . (og så kan jeg selv få gården.)

Disse tanker har han holdt for sig selv, og det er denne uoprigtighed, der falder Peder Didrichsen så stærkt for brystet.

Kjøllergård kunne ikke sælges. I et tilfælde som dette, hvor der var mange prætendenter og rift om gårdsædet, ville et sådant forsøg fra Peder Didrichsens side omgående være fulgt af et krav om, at gården skulle lovbydes, og så ville en af de andre arvinger have købt den for den i landstingsdommen nævnte pris, ca. 415 sldr. = det dobbelte af enkens andel.

Hvis Hans Svendsen havde nægtet at låne Peder Didrichsen pengene – men det kunne han jo dårligt være bekendt – så kunne denne måske have lånt dem hos en anden. Så havde han været i samme situation, blot med en anden kreditor. Og hvis han intet lån kunne få, ville gården, der skulle indløses inden en bestemt dato, være tilfaldet en af de andre arvinger, hvis økonomi var bedre.

Resultatet af forhandlingerne fremgår af et pantebrev af 27. februar 1706. (side 194). Man ser heraf, at Hans Svendsen har

afholdt andre udgifter for Peder Didrichsen end den ovennævnte sum, nemlig »til at indfri min egen påboende gård, den 20. i Rutsker sogn (Bagergård) fra Thor Pedersen, som havde den i pant, så og til skatter og andre nødvendige udgifter.« Tilsammen blev det 698 sldr. 2 mk. 12 sk., som P. D. lover at tilbagebetale udi een samlet summa den 9. februar 1707, og for denne sum sætter han Kjøllergård i pant.

Regnskabet i sig selv er antagelig rigtigt nok, selv om det ikke er så specificeret som »foreningen« med Lars Thorsen i 1694. Alene renterne af lånet i 3 år (fra 11. 3. 1704) og omkostningerne ved processer m. v. løber op. Og selv om Peder Didrichsen ikke kunne skrive, – han underskriver med 3 bogstaver – altså heller ikke læse skrift, har han i det mindste hørt pantebrevets indhold, da det blev tinglæst. De indvendinger, han kommer med i brevet til skifteretten, synes at stamme fra, at han ikke har kunnet regne tilstrækkeligt til at følge med i det indviklede stykke. Han har stolet på sin »svoger«, optimistisk ment, at »kommer tid, kommer råd«, og ligeledes været overbevist om, at sæderetten ikke var i fare.

Men det var den. Med et pantebrev af den størrelse var Kjøllergård belånt til skorstenspiben, og det kunne blive umuligt at finde en anden långiver, hvis det blev sagt op,

Hans Kjøllers enke Kirstine Pedersdatter, der ved landstinget var dømt til at forlade Kjøllergård til midfaste 1707, løste sit boligproblem ved at gifte sig for fjerde gang. Hun ægtede enkemanden Oluf Rasmussen på Klint i Vestermarie. (19. sg. – Almegård).

I hendes sted rykkede en ny familie ind på Kjøllergård: Christen Rømer og Bodil Mikkelsdatter, som på denne tid var nygifte. (De blev senere bedsteforældre til Hans Rømer, »Almindingens ska-ber.« – BS 10/50). Det unge ægtepar boede på pant eller til leje, men i 1709 ville Peder Didrichsen sætte dem ud; han ville selv bebo gården. Christen Rømer ville ikke flytte og æskede dom ved Nørre herreds ting. Hans Svendsen sagde sit pantebrev op, og da Peder Didrichsen ikke kunne skaffe pengene, blev Kjøllergård efter

KJØLLERGARDSSKIFTET

lang tids parlamenteren den 8. april 1711 ved landstingsdom tilkendt Hans Svendsen og hans arvinger til evindeligt arv og eje.

Samtidig mistede Peder Didrichsen sin hustru Sidsel Rasmusdatter; hun døde under den store epidemi, som dette år hærgede København med omegn samt Bornholm. Der var skifte efter hende den 30. april 1711 på Skomagergård, 34. sg. i Olsker. Hun efterlod en datter på 16 år af første ægteskab og 3 børn mellem 9 og 4 år af sidste.

Kort før jul 1713 døde Hans Svendsens hustru Karen Pedersdatter som »en gammel og bedaget kvinde, der i nogle år før hendes dødelige afgang mest måtte ligge til sengs«. Hun blev begravet den 29. december, gl. 82 år, 8 mdr. og 6 dage.

Dagen efter skiftede enkemanden med stifbørnene. Ellen var død under epidemien i 1711 og havde efterladt sig 4 sønner af første ægteskab: Thor, Mogens, Hans og Peder Jensen. Den yngste var 20 år, gammel nok til, at der kunne holdes privat skifte.

Hans Svendsen tilbød hver af sønnerne 500 sldr. og datterbørnene tilsammen 250 sldr., ialt 1750 sldr. Dette tilbud blev modtaget, og der blev underskrevet en kontrakt, læst på Nørre herreds ting den 12. januar 1714 og indført i skiftet efter Hans Svendsen. (side 139–142).

Jorddrotten Lars Thorsen gik ind på, at stiffaderen måtte vente med at forlade Tornegård til midfaste 1716.

VI. Hans Svendsen på Kjøllegård

Hans Svendsen giftede sig ikke igen, hvad der nok har forundret samtiden. En enkemand i hans kår kunne med den herskende opfattelse af ægteskabet have fået omtrent hvilken pige eller enke, han havde bejlet til, selv om han nu var over 58 år. Men af praktiske grunde var det ikke nødvendigt; han havde ingen børn, der behøvede en moder, og hans husholdning var allerede i flere år under husmoderens tiltagende svaghed styret af Gertrud Larsdatter, måske en slægtning, der havde tjent familien siden 1690 og var villig til at fortsætte som husholderske, når Hans Svendsen flyttede til Kjøllegård.

Også de andre tjenestefolk fulgte med: Karen Hansdatter, Claus Clausen og Ole Mathisen.

Christen Rømer flyttede til Stangegård, 42. sg. i Klemensker, hvor han boede, til han langt om længe overtog sin fædrenegård i Vestermarie. (52. sg.).

Hans Svendsen havde meget at gøre i anledning af flytningen og de forretninger, han stadig havde med folk over hele øen. »Rejser hid og did«, som han ikke selv kunne overkomme, og som ikke kunne betroes til tyendet, fik han en af sine bekendte, kvartermester Lars Nielsen på Habbedamsgård i Olsker, til at besørge for sig, tilsyneladende mod løfte om at testamentere ham en stor sølvkande.

Men hvordan det forholdt sig med dette løfte og andre uafgjorte sager, der omtales i skiftet, ved man ikke. Man hører kun den ene part. – Den menneskelige hukommelse er upålidelig, når intet skriftligt støtter den, og den forbedres ikke, hvis bægrene flittigt tømmes. Enkelte steder i retsbøgerne finder man det ikke overflødigt at bemærke, at en aftale er indgået i ædruelig tilstand.

(Der fandtes en brændevinspande i ethvert blot nogenlunde veludstyret gårdmandsbo på Bornholm. Omkring år 1720 var det sikkert ikke god tone at drikke sig fra sans og samling, men i øvrigt mente man, at det var en privatsag, hvad og hvor meget man drak. Pastor Agerbech i Klemensker vakte én snes år senere stor forargelse i menigheden ved offentligt at kritisere et af sine sognebørn for drukkenskab. Denne bonde var kommet beskænket hjem fra Hasle, »dog således, at han selv kunne gå.« – Netop fordi en syp adskillige gange om dagen ansås for en selvfølge, nævnes drikkeriet sjældent, men man må nok regne med det som årsag til en del af de begivenheder, der beskrives i tingbøgerne.)

De ca. 5 år, Hans Svendsen levede på Kjøllegård, blev ikke fredelige. Nogle af stifbørnene blev uenige om de gårde, de mente at have krav på, og det gik ud over Lars Thorsen, der så sin arv smuldre hen. Da Hans Svendsen vidnede mod ham i en sag om et markskel mellem 1. og 2. sg. i Rutsker, gik Lars så vidt som til at

kalde stiftfaderen sin avindsmand (og derfor ubrugelig som vidne). Landsdommeren erklærede, at beskyldningerne ikke var beviste, og at intet af det, der var forefaldet, skulle komme nogen af parterne til prejudice i nogen måde. (Dom af 8.3.1719).

Eftertiden kan ikke dømme i disse sager. Der er alt for meget, man ikke ved. Men det er tydeligt, at de gamle vedtægter om sæderetten indeholdt et oplæg til debat og har skabt megen bitterhed.

Processer var kun for velhavere, der havde råd til at tabe, så mange spørgsmål er nok aldrig nået så langt som til tingbøgerne.

De færreste havde lyst til at tage kampen op med den lovkyndige Hans Svendsen.

I marts 1718 døde Hans Svendsens broder Jørgen på Østre Aabygård i Nyker, og i april 1719 døde hans ældste stiftsøn Peder Thorsen på Gadebygård i Østermarie. Selv ventede han ikke at leve meget længere. I sommeren 1720 bestilte han sin ligkiste hos bødker Hans Madsen i Hasle; til ham fortalte han, at han ville give en del af sin formue til de fattige efter sin død, og at provsten Hans Ancher i Rønne, hans tidligere sognepræst i Rutsker, skulle ordne det fornødne. (Side 213).

Tirsdag den 19. november sendte han bud efter provsten, og denne kom agende samme eftermiddag. Da besøget er beskrevet af vidnerne i retssagen (side 199 ff), skal det ikke gentages her. Men provsten vendte hjem dagen efter med penge og pantebreve til en samlet værdi af 3000 slettedaler. I løbet af torsdagen fik han Hans Svendsens kladde til et gavebrev renskrevet på stemplet papir, og fredag sendte han sin betroede karl Mads Hansen til Kjøllegård for at få det underskrevet. Degnen Jens Hvalsøe overværede sammen med Mads Hansen, at Hans Svendsen skrev under, men blev ikke bedt om at bevidne det, før det faktisk var for sent. Hans Svendsen døde nemlig nogle få dage efter, tirsdag den 26. november 1720.

Der synes ikke at have været andre end tjenestefolkene til stede, da han døde. De havde muligvis fået ordre til at advisere øvrigheden først, i hvert fald fik familien ikke underretning, før det var gjort.

De næste dage registreredes boet, dog nøjedes skifteforvalteren med at forsegle de kister og skabe, hvori det meget pantegods opbevaredes. Brodersønnen Svend Jørgensen, der som gift og bosiddende mand var mere »vederhæftig« end sin ældre broder Hans, der var ungkarl, blev gjort ansvarlig for farbroderens efterladenskaber; han sendte derfor sin kone og to piger op på Kjøllergård. Der skulle jo også gøres forberedelser til begravelsen.

Mandag den 2. december aflagde provsten en meget stiltfærdig visit i sørgehuset eller rettere sagt – uden for dette. Hans ærinde var at få to af karlene til at underskrive som vitterlighedsvidner på det medbragte gavebrev. Det fremgår af hans optræden, at han vidste, at det var ukorrekt. Men han vidste tillige, at han opfyldte den afdødes ønske ved at sørge for, at pengene kom de fattige til gode, og dette ønske har han anset for at være så prisværdigt, at han har været villig til at strække sig langt for at imødekomme det.

Sandsynligvis har hverken han eller Hans Svendsen i tide været opmærksomme på, at vidnerne skulle attestere, at de havde *set* givere skrive under. – Danske Lov siger: »Sådanne gaver og testamenter skulle med deres hånd og segl, som dem gjort have, og med godt folkes underskrivelse være bekræftede.« (pag. 753, 17. art.). Hans Svendsen var selvlært, og et gavebrev var ikke tidligere forekommet i hans praksis; han kan have troet, at det var provstens sag at fremskaffe nogle fornemme vidner, der kunne bekræfte hans velkendte håndskrift og segl. På anden måde kan man vanskeligt forklare sig, at han ikke lod Jens Hvalsøe og Mads Hansen eller en af sine egne karle skrive under til vitterlighed.

Provsten fik underskrifterne om mandagen af de to karle, men det var jo umuligt ligefrem at udbede sig diskretion, og da den vittige (begavede) Mogens Jensen ikke kunne eller ville forstå en halvkvædet vise, kom der en retssag ud af det.

Hans Svendsen blev over 65 år gammel, men hvor meget vides ikke, da Klemensker kirkebøger før år 1800 er brændt sammen med præstegården.

Man kender derfor heller ikke datoen for begravelsen, men den må have fundet sted onsdag eller torsdag den 4.–5. december 1720. Kisten er overensstemmende med tidens skik båret (ikke kørt) fra hjemmet til graven, og bagefter er følget gået ind i kirken, hvor sognepræsten hr. Jørgen Sandbye har holdt en lang, opbyggelig tale. Efter denne har han oplæst det »testamente«, som degnen Jens Hvalsøe var bestilt til at forfatte. Det var en beskrivelse af den afdødes levnedsløb, hvortil familien, i dette tilfælde Hans Svendsen selv, havde meddelt de nødvendige oplysninger. Jævnfør eksemplet i BS 28/94. RRK 172.

VII. Skiftet efter Hans Svendsen

Så hurtigt som muligt efter begravelsen påbegyndtes skiftet, nemlig mandag den 9. december 1720, efter at tillysning var sket på kirkestævne »over det ganske land« (Bornholm). Den gamle amtmand Johan von Bippen kom i egen person for at overvære åbningen af de forseglede kister og skabe, hvad der vidner om den store opsigt, dette skifte har vakt.

Det varede med korte afbrydelser til den 20. december, og de to vurderingsmænd Christen Rømer på Stangegård og Anders Kure på 4. vg. i Skarpeskade fik tilstået hver 8 sldr. for deres store hafte umage med at vurdere (fra 27. til 29. november) samt være til stede til skiftets endelighed. Men skifteforvalteren føler sig forpligtet til at undskylde denne flothed med »deres huses forsømmelse i så mange dage, som dette skiftebrev udviser«. Som bekendt kan 1720-ernes prisniveau ikke sammenlignes med nutidens. Derimod kan det være ganske interessant at sammenligne priserne indbyrdes. Vurderingen ved skiftet må være i underkanten af værdien. Ingen var tjent med det modsatte, da man fik sit tilgodehavende udlagt i løsøre, der skulle sælges på auktion, hvis man ikke selv kunne bruge det.

Bornholmerne regnede stadig med slettedaler à 4 mark, men betalingen for stempelpapir, bøder og lignende opkrævedes i rigsdaler à 6 mark. I begge tilfælde var en mark = 16 skilling.

Sølv, tin og kobber vurderedes efter vægt. Et lispund er 16 skålpund = ca. 8 kg. Skålpundet deltes i 32 lod à 4 kvintin. (Efter 1861: 1 pund = 100 kvint.)

Pantebrevene er betalingsmidler. De handledes efter behov fra den ene person til den anden. Af underskrifterne kan man se, hvem der ikke kunne skrive sit navn, men måtte nøjes med at prente sine forbogstaver.

Kjøllergårds udseende og indretning kan man danne sig en forestilling om ved at samle de i skiftet spredte oplysninger. Det var en middelstor bondegård med fire længer. Stuehuset har været et af de bedre på denne tid. Der er stue, lillestue, krobhus (sengekammer), forstue, ølkammer, stegers og køkken, endvidere kælder med »loft« og et stort herberghus (oplags- og gæsterum) med plads til 4 dobbeltsenge. Sidstnævnte rum fandtes måske i en af udlængerne ligesom drengehuset (karlekammeret).

På gårdens grund stod to »udhuse«. Det var menneskeboliger, beregnede til og sikkert beboede af to daglejerfamilier. Det ene var på 4 fag og blev vurderet til 7 sldr., det andet endnu mindre: to fag, der indeholdt både stue og ladehus = 6 mark. Landarbejderne kår har ikke været misundelsesværdige, men de, der havde fast arbejde på en gård, har vel i det mindste kunnet tjene til føden. Mere får man sjældent at vide om fattigfolks lod på denne tid.

Antallet af heste (7 foruden en hingst og et par føl) var normalt. Mindre kunne det ikke være på en helgård, da der krævedes 6 heste til at trække en hjulplov. Derimod er 20 malkekøer plus opdræt noget over det almindelige; de fleste holdt kun køer til husbehov. Her på gården er der tilvirket mere smør end til skatter og eget forbrug. De fire tjenestekvinder har været beskæftiget hermed samt med at forarbejde hjemmedyrket hør (lin) og hamp, ulden fra de 34 får, lave mad (brød, øl, brændevin) og lejlighedsvis deltage i markarbejdet. Men Hans Svendsen har fundet det nødvendigt at holde gæs, som ellers nævnes i alle gårdskifter. Han havde ingen børn, der skulle udstyres med dundyner.

Uanset om Kjøllegård var særdeles god eller ej, var begge Hans Svendsens brodersønner liebhavere til den: de ønskede et gårdsæde. De var over 30 år, men endnu ikke gårdejere. Hans Jørgensen havde hidtil bestyret Østre Aabygård for sin moder, men hun var lige blevet trolovet, og sønnen skulle nu have en stiftfader, der var en halv snes år yngre end han selv. Det var bedst at komme hjemmefra, og da Hans Jørgensen ikke var så boglærd som broderen – han kunne ikke som denne skrive sit eget navn – søgte han bistand hos prokurator Johan Holst i Rønne, der mødte sammen med ham på skiftet.

Svend Jørgensen var tilsyneladende bedre stillet; han var opsidder på 22. sg. i Nyker, idet han i 1712 havde ægtet enken Bodil Mogensdatter, og ved skiftet efter faderen Jørgen Svendsen i 1718 var han som yngste søn blevet tilkendt sædet i Østre Aabygård. Men det kunne jo først tiltrædes efter moderens død, og hvis Bodil døde, skulle han med sine 3 små børn forlade sit nuværende hjem, der tilhørte stiftbørnene. Da han ved diskussionen på skiftet anfører, at hans kone er svag, siger Johan Holst spydigt, at der ses ikke nogen stor svaghed på hende. Alligevel har Svend Jørgensen jo ret i, at han ikke kan vide, hvor længe hun lever. (Side 166).

De to brødre fandt hurtigt en løsning på spørgsmålet. Den 27. januar 1721 underskrev de en overenskomst, tinglyst på landstinget i Aakirkeby den 5. marts s. å. Den sagde med mange ord, at Svend Jørgensen overlod sædet i fædrenergården til sin broder Hans mod at få sædet i Kjøllegård. (BLJ 1718/42 fol. 125).

Hans Jørgensen havde lettere ved at give efter, da han fik udsigt til at blive opsidder på Brøddegård, 4. sg. i Rø. I 1721 – datoen ukendt – ægtede han den unge enke Kirsten Wefstdatter og flyttede til hendes gård.

VIII. Omkring gavebrevet

Kjøllegårdsskiftet sluttedes som sagt fredag den 20. december 1720, og samme dag viedes arvingernes 59-årige moder Karen Nielsdatter til pastor Ole Sonnes søn Jørgen.

Man tager næppe fejl i at formode, at Hans Svendsens gavebrev er blevet døftet ved denne lejlighed. Mogens Jensen, der siden Mikkelsdag havde været ansat på Kjøllegård som forvalter under husbondens sygdom, havde sagt mere, end han ved nærmere eftertanke kunne stå ved, og arvingerne besluttede at prøve, om gavebrevet var gyldigt. De blev muligvis tilskyndet hertil af prokurator Johan Holst, der fik overdraget at føre sagen.

Den 10. januar 1721 indstævnedes han landsprovsten velærværdige hr. Hans Ancher til Nørre herreds ting i Hasle sammen med de to karle, der havde underskrevet gavebrevet. Det første retsmøde blev holdt den 31. januar, og det fulgtes af flere, men den 4. april holder de op. Måske er sagens akter gået videre til gejstlig ret, da hverken provsten eller degnen Jens Hvalsøe var forpligtede til at møde for den verdslige og udeblev; de nøjedes med at sende skriftlige indlæg, der ikke er indført i tingbogen. (Side 211).

Det kan også tænkes, at arvingerne har ladet sagen falde.

Hvorfor Hans Svendsen gik så hemmelighedsfuldt til værks, giver afhøringerne ingen oplysning om. Efter loven kunne han testamentere hele sin ejendom til »kirke, skole og fattige«, da han ingen livsarvinger havde, men han har ikke ønsket at gøre sine broderbørn arveløse. 3000 slettedaler var temmelig nøjagtigt halvdelen af hans formue, resten var 2527 sldr. plus værdien af Kjøllegård.

Når han bortskænker halvdelen af sit bo, *kan* det skyldes erindringer om året 1695–96, da hans boeslod var beslaglagt, mens han ventede på sin dom. Selv om der kan være en del at indvende mod hans forretningsmetoder, kan de »gudelige tanker«, han omtaler i testamentet, meget vel være taknemlighed mod forsynet, der skånedes ham for den hårde skæbne, han dengang havde i udsigt.

Noget tyder på, at det var summens størrelse, han ikke ville røbe, og han har ikke stølet på, at andre end provsten kunne tie. Folk måtte gerne vide, at han var rig, men ikke *hvor* rig. Det kunne skaffe ham ubehageligheder fra hans kones arvinger, som kunne synes, at de var blevet forfordelt ved skiftet efter hende i 1713. Det

KJØLLERGÅRDSSKIFTET

havde været en privat overenskomst mellem voksne mennesker, og Hans Svendsen har i betragtning af forholdene ment sig berettiget til at tilbyde noget mindre end halvdelen af boet, når stiftbørnene dog på deres part fik »1250 sldr. mere, end Hans Svendsen bekom med sin hustru«. Nogle af dem gjorde også indsigelse. Men det er en anden historie, som ikke direkte vedkommer Kjøllergårdsskiftet.

Hvad blev der af de 3000 slettedaler? Det er ikke efterforsket, men det kan sandsynligvis opklares i forbindelse med landsprovsten Hans Anchers levnedsløb. Summen var så stor, at den må være tænkt anbragt i stiftelser eller legater.

Det ser ikke ud til, at broderbørnene fik andet end den i skiftet omtalte arv, som for øvrigt heller ikke var ringe i sammenligning med, hvad der var tilovers ved de fleste bo-opgørelser på Bornholm i det 18. århundrede.

L. Skovgaard

LOUISE SKOVGAARD

SKIFTET EFTER HANS SVENDSEN

Oversigt

Registrering af boet s. 96–108	Peder Didrichsens krav s. 160, 162
Vurdering af pantegodset s. 109–118	Forlig med Lars Thorsen s. 161
Værdipapirer s. 118–132	Adkomstdokumenter s. 162–164
Afhøring om provs:ens besøg s. 132–137	Diskussion om sæderetten s. 165–168
Ifareklæder s. 138	Hans Svendsens testamente s. 169–170
Kontrakten med stiftbørnene s. 139–143	Skiftesalær s. 171–173
Tjenestefolkenes løn s. 144–147	Hans Jørgensens arv s. 174–178
Peder Didrichsens tilbud s. 148–149	Svend Jørgensens arv s. 178–183
Lars Thorsens erstatningskrav s. 150–151	Kirsten Jørgensdatters arv s. 183–186
Christen Rømer med flere kreditorer s. 151–159	Peder Didrichsens klage s. 187–189

Skiftet fylder to gange 47 foliosider: BLS 1718/24 fol. 222 b–247 b samt 1718/21 fol. 421–464. To skrivere, der næsten, men dog ikke helt har fulgt samme diktat, har skrevet det hele ud i een køre. Det skulle de, dels for at spare på det dyre papir, dels – og især – fordi der ikke måtte levnes plads til senere tilføjelser. Her gengives det med moderniseret retskrivning og tegn-sætning, inddeling i afsnit og forsynet med overskrifter, men i øvrigt uændret. Alfabetisk personliste side 216–233.

Anno 1720 den 27. november er holden registrering og vurdering såvel som besegling efter sal. Hans Svendsen, som boede og døde på Kiøllergården, beliggende i Klemensker sogn, dog uden at nogen af denne sal. mands arvinger dødsfaldet efter kongl. Majestæts lov og forordning haver angivet.

På rettens vegne er mødt højædle og velbårne hr. brigader overkommandant hr. Johan Henrich von Bippen ved sin fuldmægtig Jes Rasch, samt på kongl. Majestæts skifteskrivers vegne som fuldmægtig Frederich Slache.

Til samme registrering og besegling er til vurderingsmænd opmeldet Anders Kure og Christen Rømer, begge boende i Klemensker sogn.

Hvor så er passeret som følger:

Heste og hopper

En sletbrun hestgilding = 9 sld., en brunstjernet do. = 9 sld., en brunskimlet do. = 8 sld., en sletbrun do. = 4 sld., en blakbrunstjernet do. = 9 sld., en sortbrunstjernet hoppe = 8 sld. 2 mk.,

KJØLLERGARDSSKIFTET

en klarbrun hoppe = 7 sld. 2 mk., et blakbrunstjernet horsføl i andet år = 3 sld., et brunt snoppet (med hvid mule) og stjernet hestføl, ugildet = 2 sld. 2 mk., en brun stjernet og snoppet ugildet hest = 10 sld.

Kvæg

I vestre fæhus: en rødhjelmet ko med en hvid plet på lænden = 6 sld., en rødhæret (rødstribet) ko = 5 sld. 2 mk., en sletrød ko = 6 sld., en sortgrå ko = 5 sld., en sorthjelmet ko = 5 sld., en sortbæltet ko = 5 sld., en brunblisset ko = 5 sld., en sortgrimet ko = 4 sld. 2 mk., en blegrød ko = 5 sld., en rødbrøget ko = 5 sld. 1 mk., en sortrygget ko = 5 sld., en do = 4 sld. 2 mk., en rødstjernet ko = 4 sld., en sletrød ko = 3 sld. 3 mk., en rødhjelmet ko = 5 sld. 1 mk.

I østre fæhus i den søndre lade: en blakket ko = 6 sld., en sort ko = 4 sld. 2 mk., en rødhæret ko = 5 sld., en rødstjernet ko med en plet på lænden = 3 sld. 2 mk., en blågrå hjelmet ko = 4 sld., en rød tyr = 3 sld., en rød stud = 4 sld., en rødbrøget stud = 3 sld.

I østre fæhus i den østre lade: en liden rød stud = 4 sld., en blakstjernet stud = 3 sld. 2 mk., et sortrygget studnød (studkalv) = 2 sld., et rødt studnød = 2 sld. 2 mk., endnu et do. = 2 sld., et do. = 6 mk., et rødrygget studnød = 7 mk., et rødblisset studnød = 7 mk., en sletrød kvie = 3 sld., et kvienød = 6 mk., en sort kvie = 9 mk., et rødt hvidmundet kvienød = 7 mk., et rødstjernet kvienød = 6 mk., en rødhjelmet kvie = 7 mk.

I vestre længe i kalvehuset: en rødblisset studkalv = 6 mk., en rødhjelmet stud = 1 sld. 2 mk., en liden rødhjelmet tyrkalv = 2 mk., en rødstjernet kviekalv = 6 mk., en sort kviekalv = 5 mk., en rødstjernet studkalv med en hvid plet på manken = 6 mk., en sortstjernet studkalv = 6 mk., 8 sk., en rødstjernet tyrkalv = 5 mk. 8 sk., en sortbæltet tyrkalv = 6 mk.

Får

34 gamle får a 3 mk. = 25 sld. 2 mk., 12 lam a 2 mk. = 6 sld.

Svin

En hvid galt = 5 mk., en hvid so = 1 sld., en do. = 3 mk., et hvidt galtsvin = 2 mk., et hvidt do. = 1 mk. 4 sk., et do. do. = 1 mk. 4 sk., et do. på stien = 2 sld., et do. på stien = 2 sld.

Boskabsvarer

En arbejdsvogn uden stiger, kløven itu = 2 sld. 2 mk., en gl. arbejdsvogn uden stiger = 2 sld., nok en dito = 3 sld., en plov med behør = 2 sld., nok en dito = 2 sld. 2 mk., et år (pløjeredskab) med bil (plovjernet hertil) = 1 mk. 8 sk., endnu et år med gl. årbil = 12 sk., et par høstiger = 1 mk. 4 sk., 1 harve med 35 jerntænder = 1 sld. 3 mk., 1 trætanget harve = 1 mk. 8 sk., en do. = 1 mk. 8 sk., en rul (tromle af træ) med jerntapper og skagler = 2 mk., en husstige = 12 sk., en slæde med små stiger og jernvidier = 1 sld. 1 mk.

I vestre længe i kalvehuset: 16 stkr. savskårne egestolper a 1 mk. 4 sk. = 5 sld., 16 løsholter (tømmer) a 8 sk. = 2 sld., en askeplanke over 2 stolperum (fag) = 1 mk. 8 sk., et par gl. høstiger = 1 mk.

I søndre lo under stængen: en askeplanke, når over 2 stolperum = 1 mk. 8 sk., et fyrrebræt over 2 stolperum = 1 mk. 4 sk., et do. = 1 mk. 4 sk., et møgbræt af fyr = 8 sk., 3 do. a 8 sk. og et do. 4 sk., en liden stige = 4 sk.

På tillid (bræddeloft) over forstuen: 6 vognevæhre a 4 sk. = 1 mk. 8 sk., 18 ophugne hjulfæl (hjulfølg) a 2 sk. = 2 mk. 4 sk., 2 gl. vognstier = 12 sk., 5 ophugne plovshoveder a 4 sk. = 1 mk. 4 sk., en vognevæhr = 4 sk., en hakkelsekiste = 1 mk., 1 linbrødde (redskab til at bearbejde lin (hør) med) = 1 mk., en do. 10 sk., 5 hjulfæl a 2 sk. = 10 sk., endnu 4 do. a 2 sk. = 8 sk., 22 op-

KJØLLERGARDSSKIFTET

huggede aksler a 8 sk. = 2 sld. 3 mk., 4 ophuggede kiæpstokke a 4 sk. = 1 mk., en hulskovl = 4 sk., ophugget nyt klapholt = 1 mk., ophugget klapholt til bøtter = 1 mk. 8 sk.

På loftet: en gl. fyrrekiste foruden lås og hængsler = 10 sk., en tønde med 1½ skæppe linfrø udi, tøndens og linfrøet sat for 1 sld., endnu en stråbåndstønde (tønde af flettet halm) på loftet med en halv skæppe hørfrø udi, tønde og frø sat for 2 mk., en barked kohud = 6 mk., et stude-åg med ringe på = 8 sk., en ophuggen aske-vognklou = 6 sk., en plovstjert = 4 sk., nok en do. = 4 sk., en vognaksel = 6 sk., 3 jernstænger, vog (vejede) 2 lispund stykket a 3 mk. = 4 sld. 2 mk.

I ølkammeret: en saltetønde, endnu en saltetønde a 1 mk. 8 sk., en stråbåndstønde 6 sk., en flødekærne med stav = 1 mk. 4 sk., en røsteballe (balje til ølbrygning) = 8 sk., en øltønde = 1 mk. 8 sk., et ølanker = 1 mk. 8 sk., et do. = 1 mk. 8 sk., en brændevinsotting = 10 sk., en ny fjerding med 2 bunde = 1 mk., 2 sibøtter = 8 sk., en smørbøtte = 4 sk.

I lillestuen: en ølfjerding med 2 bunde = 1 mk. 8 sk., en hakkeblok = 6 sk., en egekiste med lås og hængsler = 2 sld., et ølanker = 6 sk., en asketræ bagstol (stol med ryg) = 1 mk. 8 sk., en halv tønde spegesild = 4 sld., en asketræ bagstol = 1 mk. 8 sk., et askebord med en skråfod = 7 mk., en brændevinsotting = 4 sk., en gl. jern-kakkelovn med jernfodder og alt behør = 8 sld., en øltragt = 4 sk., en sibøtte = 4 sk., en ny vandspand = 6 sk., en egetønde belagt med 6 jernbånd = 2 mk. 8 sk., en tjæretønde = 1 mk. 4 sk., en saltere-halvtønde = 10 sk., en gl. øltønde med 2 bunde = 14 sk.

I steerhuset: bag ovnen en hjemmekværn med hus og jernseil = 1 sld. 2 mk., en aske bagstol med brædebund = 1 mk., et drøfte-trug (stort trug af en udhulet træstamme) = 4 sk., en øltønde = 1 mk. 8 sk. en dito = 1 mk. 8 sk., et røstekar, en tønde stor =

2 mk. 8 sk., en gl. røsteballie = 6 sk., en egefierding = 12 sk., en fyrrekiste med gl. lås og hængsler = 1 sld.

I forstuen: en egekiste med lås og hængsler = 2 sld.

Oppe på kælderen: et deintrug (stort trug af en udhulet træstamme til at lægge dej i) med stol = 2 mk., en stråbåndstønde = 1 mk. 4 sk., en dito = 1 mk., en dito = 10 sk., en ny smørfjerding = 1 mk., en jernstang, 2 lispund a 3 mk. = 1 sld. 2 mk., en halvtønde = 8 sk., 10 lispund blå (bearbejdet hør af 2. sortering) a 4 mk. = 10 sldr., et gl. madskab med nogle rum = 4 sk., et stykke kabeltov, som er en tote (stump, »tytte«) af et ankertov, 1½ favn lang = 1 mk., 8 skålpund hør, heglet igennem grov hegle = 1 sld. 1 mk., et tykt tværreb, 4 favne langt a 4 sk. = 1 mk., 2 lispund hvid uld, fin og grov tilsammen, a 6 sk. = 3 sld., 2 nye kabelseler – 8 sk., et kabeltværreb, 4 favne langt = 1 mk. 4 sk., 3 dito a 12 sk. = 2 mk. 4 sk., 2 nye do. a 1 mk. 4 sk. = 2 mk. 8 sk., et gl. bagreb, 3 favne langt = 6 sk., et forreb på 2½ favn = 10 sk., en gl. jern-grydekrog = 12 sk., 5½ pund heglet hør a skålpundet 12 sk. = 1 sld. 2 sk., et lispund og 8 skålpund groft blårgarn a skålpundet 4 sk. = 6 mk. 8 sk., endnu et lispund og 7 pund groft blårgarn a 4 sk. = 5 mk. 12 sk., 15 skålpund vundet groft blårgarn a 4 sk. = 3 mk. 12 sk., en stor stråbåndstønde = 1 mk., en gl. dito = 4 sk., en standtønde med en bund udi = 1 mk., en gl. kærne med låg og stav = 8 sk., et lidet gl. fyrrebord med stangefod uden skuffe = 1 mk., 2 sibøtter = 8 sk., et gl. fyrremadskab med een dør og ingen lås for = 2 mk.

I herberghuset (oplags- og gæsterum): en fyrre- halvkiste med lås, hængsler og håndfang = 5 mk., en egekiste med lås, hængsler og håndfang = 2 sld., en fyrrekiste med en revel over låget og jernbånd under bunden = 9 mk., en stråbåndstønde med 1 bånd = 4 sk., en askebagstol med bræddebund = 1 mk. 4 sk.,

Ved den søndre side: et fyrre- sengested med 1 side og 1 gavl = 1 mk. 8 sk., et fyrre sengested med 1 side og en gavl = 1 mk 8 sk.

Ved den vestre side: et do. med 1 side og 1 gavl af fyr = 2 mk.

Ved den nørre side endnu et sengested med 2 gavle og 2 sider uden himmel = 2 mk., et lidet egeskrin med jernbeslag og hængsler og lås = 3 mk., en ny fjerding med 2 bunde = 1 mk.

En gl. fyrrekiste, stående inden for krubhusdøren (kammer, soverum), uden lås og hængsler = 1 mk., derudi fandtes 2 lispund 7 skålpund hvid fin og grov uld a skålpundet = 6 sk., er 3 sld. 2 mk. 10 sk.

I herberghuset:: 24 alen hvidt olmerdug (svært uldent stof) a 1 mk. = 6 sld., 14 alen sort og hvidt vadmél a 8 sk. = 7 mk., 24 alen hvidt vadmél a 12 sk. = 4 sld. 2 mk., 27 alen nogenledes bleget hørlærred a 12 sk. = 5 sld. 4 sk., 32 alen hørlærred a 12 sk. = 6 sld., 75 alen groft blågarnslærred a 6 sk. = 7 sld. 2 sk., 27 aien groft hampe-blågarnslærred a 5 sk. = 2 sld. 7 sk., 9 alen groft sækketøj a 3 sk. = 1 mk. 11 sk., 1 lispund og 1 skålpund hjemmegroet linbrua (brua = fineste hør) a 12 sk. = 3 sld. 12 sk., 1½ lispund fine blå, liggende udi en tønde, tønden samme steds forhen vurderet, sat for 4 sk. pundet – 6 mk.

Sengeklæder i herberghuset:

Udi den søndre seng en blåranuet (blåstribet) bolster-overdyne med 2 lapper = 6 mk., en hvid linned hoveddyne = 12 sk., en dito underdyne = 7 mk.

Nok i den søndre seng vesten til: en blåblommed Danzigertøjs overdyne = 3 mk., en hvid linned underdyne = 2 sld., en dito = 6 mk.

Udi den nordvestre seng med 1 side og 1 gavl: 1 blå Danzigertøjs overdyne = 1 sld., en hvid linned hoveddyne = 1 mk., en dito underdyne = 2 sld., en dito = 2 sld., en blåranuet olmerdugs hovedpude med linvår og gl. strik (mellemværk) = 1 mk. 8 sk., en hvid olmerdugs hovedpude med linvår og strik = 2 mk., nok en hvid olmerdugs hovedpude med linvår og strik og blåt rask

(arrask, let uldstof) for enden = 1 mk. 12 sk., en blåranuet olmerdugs hovedpude med linvår og strik = 2 mk., en hvid linned hovedpude med linvår og strik og blåt og rødt udenfor strikket = 2 mk., en blåranuet hovedpude med gl. linvår og strik = 1 mk. 8 sk., en do. = 1 mk. 8 sk., en hvid linned hovedpude med linvår og strik og grønt for enden = 1 mk. 8 sk., nok en ranuet hvid vadmels hovedpude med linvår, strik og grønt vadmelsfoer = 1 mk. 10 sk.

Sengeklæder udi nørrre seng: en hvid linned hoveddyne = 1 mk. 8 sk., en do. do. = 1 mk. 8 sk., en hvid linned underdyne = 5 mk., en blåranuet olmerdugs overdyne = 1 sld., en hvid linned hoveddyne = 1 mk. 8 sk., en gl. hvid linned underdyne = 5 mk., en gl. lappet hvid linned underdyne = 1 mk. 8 sk.

Bænkeklæder:

I herberghuset: en ny vævet bænkedyne, 4 alen lang, med spolskodet underfoer = 1 sld. 2 mk., en flamsk bænkedyne med spolskodet underfoer 6 alen lang = 1 sld. 3 mk., en ny vævet bænkedyne 5 alen lang, med do. do. = 2 sld., en ny vævet agedyne med spolskodet underfoer og 4 vipper = 2 mk., endnu en ny vævet agedyne med blå bund og halvgult vadmels underfoer med 4 vipper = 1 mk. 8 sk., et flamsk hynde med 4 vipper og rødt vadmels underfoer = 3 mk., et gl. flamsk hynde, vævet i ansigter og allunet skind under = 2 mk., et flamsk sort hynde med gult linned underfoer = 2 mk., et nyvævet hynde med 4 vipper og løyen kalvskind under = 1 mk. 8 sk., en gl. agedyne med barked skind under = 1 mk. 8 sk., et lidet syet hynde med blå vadmels underfoer = 1 mk., en ny vævet bænkedyne med spolskodet underfoer af gråt og hvidt, 4 alen lang = 6 mk.

I en seng i lillestuen: et gl. sengetæppe = 1 mk., en hvid linned overdyne = 6 mk., en do. hoveddyne = 12 sk., et blågarnslagen, 2 bredder = 1 mk. 8 sk., to grønne, gulblommede sparlagen (sengeomhæng) = 7 mk.

KJØLLERGARDSSKIFTET

I pigesengen: en hvid olmerdugsdyne = 1 sld., en hvid hoveddyne = 1 mk., en ny dito hoveddyne = 10 sk., en do. underdyne = 5 mk., et blågarnslagen med 2 bredder udi = 1 mk. 4 sk.

I drengehuset i den vestre seng: en hvid linned underdyne = 1 sld., en do. overdyne = 3 mk. 8 sk.

I den østre seng: en hvid ulden overdyne = 1 sld., en do. hoveddyne = 10 sk., en hvid linned hoveddyne = 14 sk., en do. = 11 sk., et hvidt uldent overdynevår = 3 mk., et blågarnslagen = 1 mk. 4 sk.

Udi en ørk (stor lågkiste) i stuen fandtes: et dragsøms bordklæde med 2 bredder i, $3\frac{1}{2}$ alen langt = 3 sld., et nyt vævet sengklæde med 2 bredder udi, 4 alen langt = 3 sld., 2 dito a 3 sld. = 6 sld., et nyt vævet agedyne-vår med spolskodet underfoer = 2 mk., et dito hynde = 1 mk. 8 sk., et gl. sort klædes skørt uden underfoer = 8 sk., en gl. sort klædes kiol med lærred i livet og sort rask i skødet = 3 mk., en gl. sort klædes kiol med sort fløjls opslag og fiskeben i livet, med brunt rask i skødet = 1 mk. 8 sk., en sort sartses kvindfolkekiol med tinknapper, lærred i livet og brunt og blå i skødet = 1 sld., en hvid linned hovedpude med gl. linned vår og strik for enden = 1 mk.

Nok i stuen: et dragsøms bordklæde med 2 bredder udi, 4 alen lang = 1 sld.

Bænkeklæder i stuen: en ny vævet bænkeydyne på søndre bænk med spolskodet underfoer, $3\frac{1}{2}$ alen lang = 5 mk., en gl. bænkeydyne med gl. vadmels underfoer med skindlapper på, 5 alen lang = 3 mk., en syet bænkeydyne for bordenden, 3 alen lang = 4 mk., en gl. vævet bænkeydyne = 2 mk.

En stor gammeldags ørk med lås og 2 ringe til håndfang = 3 sld. Et gl. bord med lukket fod og 2 skuffer og fyrreblad = 1 sld. 2 mk. Et gl. fyrrebord med skrå fod = 2 mk. 8 sk., et lidet fyrreskrin med lås for = 2 mk.

Og som dagen nu er forløben, så slutes nu med denne registrering og vurdering udi samtlige vedkommende arvingers overværelse. Det til vidnesbyrd under vore hænder. Skiftestedet den 28. november 1720.

Jes Rasch Frederich Slache Anders Kure
Christen C. H. S. Hansen Rømer Hans H. I. S. Jørgensen
Svend Jørgensen

Næst påfølgende dag den 29. november er atter denne forretning foretaget udi samtlige arvingers overværelse, som følger:

Sengeklæder i stuen: en Dantziger blommet og rudet (ternet) vårs overdyne = 3 sld., en hvid linned hoveddyne = 1 mk. 8 sk., en dito = 2 mk., en blåranuet bolster underdyne = 7 mk., en blåranuet hovedpude med groft linned vår foruden strik = 1 mk. 4 sk., en bolster blå og hvid hovedpude med linned vår og hjorte-mønster = 2 mk., endnu en dito = 2 mk., et fyrre-sengested med ramme om uden himmel og skammel for = 1 sld., sparlagen til samme seng af blåt ulden og linned, som er 3 stykker og en kappe = 1 sld., en Dantziger bagstol med læder overtrukket = 2 mk., en liden sædestol med halmbund = 8 sk., en dito = 6 sk.

12 skålpund vundet sort uldent garn a 4 sk. = 3 mk., 8 pund lodgarn a 2 sk. = 1 mk.

Et spejl med 2 låger = 1 mk., en jernkakkellovn i stuen med 2 messingfødder under = 10 sld.

En Frederik Tertii bibel in folio med messinghjørner = 2 sld., en gl. huspostil med messinghjørner = 2 mk., en lovebog = 2 sld.

En firkantet sten-solskive med en jernstift udi = 1 mk.

Linklæder: et hørgarns lagen med en rift udi, er sammenstukket, 2 bredder udi = 6 mk., et nyt hørgarnslagen med 2 bredder og smal søm for den ene ende og bred søm for den anden ende = 6 mk., et gl. hørgarnslagen med 2 bredder udi og 2 huller på =

KJØLLERGARDSSKIFTET

3 mk., et gl. do. med rust i og opløbet i sømmen = 3 mk. 8. sk.,
et hørgarnslagen med 2 bredder udi og 2 syede huller = 1 sld., et
hørgarnslagen med 2 bredder og smalle sømme = 1 sld. 2 mk., et
do. med nogle huller på og smalle sømme = 2 mk., et do. med
nogle huller på = 1 sld., et dito med 2 bredder = 5 mk., et dito =
1 sld., et dito = 3 mk., et nyt groft blårgarnslagen med 2 bred-
der = 3 mk., et gl. do. = 1 mk. 8 sk.

En drejls dug, vævet i ruder, 1 ½ bredde, 7 alen lang med store
huller på den ene ende = 1 sld.

En drejls dug med 2 bredder, 3 alen og 1 kvarter lang med sam-
mensyede huller på = 3 mk. 8 sk.

En ny rudet drejlsdug, 2 bredder, 3 ¼ alen lang = 1 sld.

21 alen groft hørgarn a 12 sk. = 3 sld. 3 mk. 12 sk.

Den sal. mands mundering:

En flintebøsse = 7 mk.

En jernfæstet kårde med gult lædergehæng = 1 sld.

På loftet over herberget:

En barked hud = 1 sld., en halvarked hud = 2 mk., et stort bar-
ked kalveskind = 1 mk., et dito = 1 mk.

1 ½ gang hjulfiel a 2 sk. = 1 sld. 8 sk.

Af torsken havre blev anført at være 10 tønnder a 3 mk. = 7 sld.
2 mk.

En kongens måletønnde med 2 jernbånd = 2 mk.

På loftet over stuen fandtes:

14 tønnder aftorsken rug a 9 mk. = 31 sld. 2 mk., en kobberkedel,
ungefær på 2 tønnder, vog 2 lispund 13 skålpund a 1 mk. 4 sk. =
10 sld. 3 mk. 4 sk. (N.B. forkert regnet ud, facit må blive 14 sld.
4 sk.)

Kobber i lillestuen:

En kobberkedel med jerngreb, vog 10 pund a 1 mk. 4 sk. = 3 sld.

8 sk., En liden brændevinspande med hat og piber på $\frac{1}{2}$ tønde, vog 1 lispund og 10 pund a 1 mk. 8 sk. = 9 sld. 3 mk.

Udi et kammer østen for, næst op til lillestuen:

En kobber-spandkedel uden greb med borter på, vog 8 pund a 1 mk. = 2 sld. Endnu en gl. kobberkedel uden greb, vog 12 pund a 1 mk. 4 sk. = 3 sld. 3 mk.

I køkkenet:

En kobber-bryggerkedel, stående udi mur, på en tønde stor, vog 1 lispund 14 pund a 1 mk. 8 sk. = 11 sld. 1 mk.

En jerngryde på en spand stor med jerngreb udi = 1 sld. 1 mk.

En liden messingkedel, en kitte (spand, »kjita«) stor, med jerngreb = 1 sld.

På kælderloftet:

En gl. bødt (bødte, repareret) kobber-brændevinspande uden hat og piber, på 2 tønner, vog 1 lispund 3 pund a 1 mk. = 4 sld. 3 mk.

En gl. kobberkedel på en halv tønde stor, foruden øren og itu i borterne, vog 1 lispund 7 pund a 1 mk. = 5 sld. 3 mk.

I krobhuset:

En kobberkedel på 1 tønde stor uden greb, vog 11 pund a 1 mk. 4 sk. = 3 sld. 1 mk. 12 sk.

Endnu en kobberkedel en spand og en kitte stor, med jerngrebe udi, vog 9 pund a 1 mk. 8 sk. = 3 sld. 1 mk. 8 sk.

I kælderen:

En stråbåndstønne med nogle fjer udi = 1 mk. 8 sk., en fyrreballie med 3 ben = 10 sk., nok en dito = 10 sk., nok en dito = 10 sk.

6 sibøtter a 4 sk. = 1 mk. 8 sk., en spinderok med rokkehoved = 2 mk., en gl. dito 1 mk. 4 sk., endnu en dito = 1 mk. 4 sk., en garnhaspe = 4 sk., endnu en dito = 4 sk.

En gl. træbunds bagstol uden bund og overtræk = 10 sk.

Jernvare: en gl. stokøkse, som er tvært i stykker = 10 sk., en

KJØLLERGARDSSKIFTET

dragkrog med 3 lænker og en ring = 8 sk., en kistelås med nøgle til = 1 mk., en jernbismer på 2 lispund med kobberlod = 1 sld.

Lindenklæder udi en kistebænk i stuen norden til:

7 alen groft hørgarnslærred a 12 sk. = 5 mk. 4 sk., et gl. hørgarnslagen med 2 bredder udi og 6 huller på den ene bredde = 1 mk. 8 sk.

Jernvare: en gl. tværsav = 2 mk. 8 sk., en lershakke = 8 sk., en gl. spade med skaft = 1 mk.

I huggehuset:

Et gl. tjærekar med 2 øren uden låg = 2 mk., en gl. seis (le) med bom og ringe = 1 mk. 4 sk., en liden buesav = 12 sk., en dømlinge nauer = 14 sk., et rivebor med skaft = 4 sk., en lyngrive med skaft = 12 sk., endnu en dito = 8 sk., en gl. stok-økse = 8 sk., en gl. håndøkse = 8 sk.

I steerhuset:

En jern-grydekrog = 1 mk., endnu en dito, som har våren (været) afbrudt udi krogen = 12 sk., en liden kastekrog = 8 sk., en jernlysestage med 2 piber = 2 sk., et pandejern = 1 mk. 8 sk., 2 små jernkiler = 1 mk. 10 sk.

Messing: Et par messinglysestage med drejede stolper og hætter = 3 mk. 8 sk., et messingfyrbækken med en jernstang og en ring udi = 3 mk., en metal morter uden støder = 1 mk. 8 sk., en messinglysesaks = 4 sk.

Sølv

En sølvkande, som er påtegnet på låget: Hr. Oluf Jensen – Sidsel Lauritsdatter – Anno 1669, og en skuepenge midt udi, stående på 3 løver, vog 72 lod = 54 sldr.

Endnu en liden sølvkande på halvanden pægl stor, påtegnet på låget L.O.S. B.H.D. I.K. 1631, med en rund fod, vog til 20 sldr.

Nok et lidet sølvbæger på $\frac{1}{2}$ pægl stort og påtegnet oven om.
K.I. M-S. 1696 N.I.S. M.O.D. og midt på I.C.S. B.N.D. 1705, vog
6 lod a 3 mk. = 4 sld. 2 mk.

Sæden i laden

I den vestre ende på den søndre længe: Byg udi strået i $3\frac{1}{2}$ stolpe-
rum til bjælken, som blev anset for at være 10 tønnder byg a 7
mk. = 17 sld. 2 mk.

I den østre ende udi søndre lade fandtes byg udi strået, som blev
anset for at være 6 tønnder a 7 mk. = 10 sld. 2 mk.

I den østre ladelænge fandtes havre i 2de stolperum udi strået
under løsholterne, som blev anset for at være 4 tønnder a 3 mk.
= 3 sld.

Hvad sig høet er angående, da forbliver det tillige med foderet til
denne gårds samtlige kvæg og bæsters fortæring, som forhen er
vurderet, så at ej noget deraf til boets middel kan vorde anført.

Skifteretten tilspurgte vedkommende denne sal. mands arvinger,
om de nu noget mere denne gang kunne erindre sig, som skulle
vurderes, foruden hvad som kan findes udi 2de kister, een udi
stuen og den anden i huset (herberghuset), såvel som og udi et
skab med 2 rum og 2 låsfaste døre, som begge er forseglede. Som
forbliver, til endeligt skifte sker, og imidlertid skal den sal. mands
brodersøn Svend Jørgensen svare til alt det registrerede og vur-
derede gods, såvel som og til seglene, som er for begge kister og
et skab, at de ikke bliver opbrudt, førend skifterettens middel
(skiftebetjentene) igen kommer. Og ellers, i fald noget løsøregods
skulle findes, kan det ved endelig slutning angives.

At således er passeret ved denne registrering, testeres af:

Jes Rasch. Frederick Slache.

Anders Kure. Christen C. H. R. Hansen Rømer.

Hans H. I. S. Jørgensen, eget skrevet navn.

10 dage senere begyndtes skiftet

Anno 1720 den 9. december er efter lovlig gjorde tillysning over det ganske land (Bornholm) holdet endelig skifte og deling efter forestående velagtbare og meget fornemme, nu sal. Hans Svendsen, som boede og døde på Kiøllergården i Klemensker sogn, og det imellem den sal. mands efterladte salig broders børn, som er 2 sønner og een datter.

Hvoraf den ældste søn Hans Jørgensen, som er hos sin moder udi Aaby i Nyker sogn, er sin egen værge.

Den anden, som er Svend Jørgensen, boende i formeldte Nyker sogn, mødte og er sin egen værge efter loven.

Denne sal. mands broderdatter er navnlig Kiersten Jørgensdatter. For hende er forhen til værge anordnet på skiftet efter hendes sal. fader, hendes broder Svend Jørgensen. Men nu, for dette værgeomål og arv, som hende her på skiftet kan tilkomme, anordnes myndlingens mostermand Hans Bendtsen, boende i formeldte Klemensker sogn.

Hvor da på rettens vegne var overværende højædle og velbårne hr. brigader overkommandant og amtmand hr. Johan Henrich von Bippen udi egen person, såvel som hans fuldmægtig Jes Rasch, boende udi Rønne. Desligeste skifteskriveren Nikolaj Brugmand tillige med hans fuldmægtig Frederich Slache. De forhen ved registreringen anordnede vurderingsmænd mødte, nemlig Anders Kure og Christen Rømer.

Hvor så videre er foretaget, som efterfølger, nemlig: Blev da åbnet den forhen omtalte og beselede fyrekiste i herberghuset, hvorudi fandtes efterfølgende:

Et stykke bleget hørgarns lærred, 5 alen a 12 sk. = 3 mk. 12 sk.

30 alen bleget hørgarns lærred a 10 sk. = 4 sld. 12 sk.

30 alen do. do. do. = 4 sld. 12 sk.

Et hørgarnslagen med 2 bredder, 4 alen langt = 6 mk.

Item blev åbnet den forhen beseglede og vurderede kiste udi vedkommende arvingers overværelse, hvorudi fandtes

Sølv og Tin

En høj sølvkande, ungefær på 3 pægle, med et løst låg. På kanden tegnet: I.W.D. 14. ABEDENTE PRODIIT EDVLIVM ET DEACRI PRODIIT DULCE og på låget: Magister Peder Hegelund: Anne M. Peders. Magister Poul Anchersen: Maren S. Hr. Poul Ancher. Lene Nielsdatter 1694, vog (vejede) 40 lod a 3 mk. = 30 sldr.

Nok en høj sølvkande, 5 pægle stor, med 3 knopper på bunden stående, mærket på låget: Hr. Rasmus Jensen Boringholm. Lisabeth Rasmus Daatter. Stralsunds stempel 1678, vog 56 lod a 3 mk. = 42 sld.

En høj smal sølvkande, ungefær på 5 pægle stor, med rund fod og løvværk i kraven udenpå, med påtegning C.H.M.W. hos 2de våben – 1625, fremmed stempel, vog 56 lod a 3 mk. = 42 sld. Et højt sølvstob (bæger) med rund fod, midt på tegnet C.A.T. 1684, på bunden på kraven: R.C.D. Colbergs stempel, og 3 englehoveder på en ring, vog 14 lod 1 kvintin a 3 mk. loddet = 10 sld. 2 mk. 12 sk.

Et gammeldags højt smalt sølvbæger med rund fod, med en drejet ring nedenom, derpå et englehoved med påtegnet: H.K. (samt en tegning) og under bunden skrevet P.A.K.K., fremmed stempel, vog 13½ lod og ½ kvintin a 3 mk. loddet = 10 sld. 14 sk.

Et gl. smalt sølvbæger med en kruset krans nedenom, på 1 pægl, påtegnet T.L.S. E.P.D. Lybæk stempel, vog 8 lod a 3 mk. = 6 sld.

Endnu et smalt sølvbæger med en kruset krans nedenom, på 1 pægl stort, med en rund fod, påtegnet T.L.S. E.P.D., lybsk stempel, vog 8 lod mindre ½ kvintin a 3 mk. = 5 sld. 3 mk. 10 sk.

Nok et lidet højt og smalt sølvbæger med en vreden krans nedenom og et englehoved, med rund fod, fremmed stempel, med påtegning T.L.E.P.D. R.L., vog 10½ lod a 3 mk. = 7 sld. 3 mk. 8 sk.

Et sekskantet sølvbæger, 1 pægl stort, fremmed stempel, mærket W.A.D., vog 10 lod a 3 mk. = 7 sld. 2 mk.

Et sølvbæger, 1 pægl stort, mrk. under bunden A.I.T. S.C.D., fremmed stempel, vog 6 lod 1 kvintin a 3 mk. = 4 sld. 2 mk. 12 sk.
 Nok et sølvbæger, som er smalt, på en pægl stort, med 3 roser på siden, påtegnet J.K.S. S.N.D., uden stempel, vog 6 lod 1 kvintin a 3 mk. loddet = 4 sld. 2 mk. 12 sk.

Et sølvbæger, vidt ovenom og smalt nedenom, ungefær på 1 pægl stort, fremmed stempel, på bunden tegnet: A.I.T. S.C.D., vog 6 lod a 3 mk. = 4 sld. 2 mk.

Et sølvbæger på $\frac{1}{2}$ pægl stort, med 2 roser på siden, mrk. I.C.S. A. 1699, fremmed stempel på bunden, vog $5\frac{1}{2}$ lod a 3 mk. = 4 sld. 8 sk.

Endnu et sølvbæger, lidet mere end en halv pægl stort, noget sprukent i bunden 3 steder, med 3 tulipaner på siden, og påtegnet ovenom med Jørgen Jonsen, Walborig Monsdaatter 1673, vog $6\frac{1}{2}$ lod, uden stempel, a loddet 3 mk. = 4 sld. 3 mk. 8 sk.

Et lidet sølvbæger på $\frac{1}{2}$ pægl stort, forgyldt oven og nedenom, med 2 roser på siden og et slet fremmed stempel, vog $5\frac{1}{2}$ lod a 3 mk. = 4 sld. 8 sk.

Et lidet gl. sølvbæger, $\frac{1}{2}$ pægl stort, påtegnet H.I.S. K.H.D. 1695, Kjøbenhavns stempel på bunden, vog 3 lod 1 kvintin a 3 mk. = 2 sld. 1 mk. 12 sk.

Et forgyldt og udpuklet sølvbæger på $1\frac{1}{2}$ pægl stort, stående på 3 knopper, og låg med knop på, forgyldt, Kjøbenhavns stempel sølv, vog $20\frac{1}{2}$ lod a 3 mk. 6 sk. = 17 sld. 1 mk. 3 sk.

Et krus-låg af sølv, forgyldt indeni, med hængsel og krog til greben og en stor knop på, vog $14\frac{1}{2}$ lod, uden stempel, a 3 mk. = 10 sld. 3 mk. 8 sk.

En bredbladet, kortskaftet sølvske med en liden ring i skaftet, noget forgyldt og med to fremmede stempler, vog 4 lod, mindre $\frac{1}{2}$ kvintin a 3 mk. = 2 sld. 3 mk. 10 sk.

En gl. sølvske med et halvsmalt skaft og 4 englehoveder på enden, lidet forgyldt, fremmed stempel, i bladet tegnet HANS : HANSEN og reven A.H., vog 3 lod og $\frac{1}{2}$ kvintin a 3 mk. = 2 sld. 1 mk. 6 sk.

En ganske forgyldt sølvske med en flyvende engel på enden af

skaftet, ganske udstukken på bladet inden og uden, og bogstaver påtegnet: O GUD LAD MIG ALDRIG FARE SAA ILDE, SOM MINE UVENNER GIERNE VILDE. vog $4\frac{1}{2}$ lod 1 kvintin, uden stempel, a 3 mk. = 3 sld. 2 mk. 4 sk.

En gl. sølvske med et halvsmalt skaft og 4 englehoveder på enden, på bladet tegnet B.A.D. og på skaftet P.O.S. og en rose inden udi, vog $3\frac{1}{2}$ lod $\frac{1}{2}$ kvintin a 3 mk. = 2 sld. 2 mk. 14 sk.

Endnu en sølvske med et halvsmalt vredent skaft og 2 englehoveder på enden, med påtegning M.I.S. A^o 1664, vog 4 lod mindre end $\frac{1}{2}$ kvintin, uden stempel, a 3 mk. = 2 sld. 3 mk. 10 sk.

En bredskaftet sølvske, Københavns stempel, på bladet tegnet H.M.A.I.D., vog 3 lod og 1 kvintin a 3 mk. 6 sk. = 2 sld. 2 mk. 15 sk.

En fladskaftet sølvske med en rose på skaftet, lybsk stempel, påtegnet H.R.T.R.C.D., vog 3 lod $\frac{1}{2}$ kvintin a 3 mk. = 2 sld. 1 mk. 6 sk.

En halvsmal-skaftet sølvske med 2de udgravede roser, påtegnet uden på bladet i en krans B.I.S. 1665, Københavns sølv, vog 3 lod $1\frac{1}{2}$ kvintin a 3 mk. 6 sk. = 2 sld. 3 mk. 8 sk.

En gl. smalskaftet stukken sølvske med en kruset knop på enden, med fremmed stempel, noget udstukken inden i bladet, og bagpå reven (et mærke), vog $2\frac{1}{2}$ lod og et halvt kvintin a 3 mk. = 7 mk. 14 sk.

En kort smalskaftet sølvske med en knop på enden og en liden ring om, på skaftet lidet forgyldt indeni, med påtegning Månen og bag på bladet I.P., vog $2\frac{1}{2}$ lod $\frac{1}{2}$ kvintin a 3 mk. = 1 sld. 3 mk. 14 sk.

En lang smalskaftet sølvske med en rose på enden af skaftet, påtegnet på bladet D.L.S. S.L.D., fremmed stempel, vog $2\frac{1}{2}$ lod $\frac{1}{2}$ kvintin a 3 mk. = 1 sld. 3 mk. 14 sk.

En gl. smal rundskaftet sølvske med påtegning på skaftet 1655 og P.H.S., og på bladet tegnet udi en rose M.B.S., vog 3 lod 1 kvintin, fremmed sølv, a loddet 3 mk. = 2 sld. 1 mk. 12 sk.

En liden bredskaftet sølvske med en rose på skaftet, og på bladet

KJØLLERGARDSSKIFTET

tegnet udi en rose H.S.S. K.P.D. 1682, fremmed stempel, vog 3 lod mindre $\frac{1}{2}$ kvintin a 3 mk. = 2 sld. 10 sk.

En gl. halvsmalskaftet sølvske med påtegning bag på bladet NIELS GUMMELØS A^o 1655, vog 3 lod a 3 mk. = 3 sld. 1 mk.

En liden sølvske med et lidet kort bredt skaft, fremmed stempel, påtegnet på bladet bagpå K.A.D., vog 2 lod $1\frac{1}{2}$ kvintin a 3 mk. = 1 sld. 3 mk. 6 sk.

En liden kortskaftet sølvske med påtegning på bladet inde i en rose: I.P.T. S.O.D. 1652 L. fremmed sølv, vog 1 lod 3 kvintin a 3 mk. = 1 sld. 1 mk. 4 sk.

Endnu en sølvske med et noget bredt skaft, på bladet tegnet W.B.J.H.D. 1687 med en rose om, og på skaftet C.H.Ø.S.B. 1693, fremmed sølv, vog 3 lod a 3 mk. = 2 sld. 1 mk.

Endnu en sølvske, noget bredskaftet, på bladet tegnet W.B.J.N.D. 1687, på skaftet C.H.Ø.S.B. 1693, fremmed sølv, vog $3\frac{1}{2}$ lod a 3 mk. = 2 sld. 2 mk. 8 sk.

En lang smalskaftet sølvske med en drue på skaftet, påtegnet på bladet J.L.S., vog $3\frac{1}{2}$ lod 1 kvintin a 3 mk. = 2 sld. 3 mk. 4 sk.

Endnu en lang smalskaftet sølvske med en vindrueknop på enden, påtegnet på bladet J.L.G.S., vog $3\frac{1}{2}$ lod og 1 kvintin a 3 mk. = 2 sld. 3 mk. 4 sk.

Nok en lang smalskaftet sølvske med en vindrue på enden og påtegnet på bladet J.L.M.D., vog $3\frac{1}{2}$ lod a 3 mk. = 2 sld. 2 mk. 8 sk.

Og som dagen nu er forløben, så sluttes atter denne forretning udi vedkommendes overværelse, at den igen i morgen kan foretages og videre forrettes. Det til vitterlighed under vore hænder:

Skiftestæden på Kjøllergården den 9. december 1720.

Jes Rasch. Frederich Slache. Anders Kure.

Christen C. H. R. S. Hansen Rømer.

Hans H. I. S. Jørgensen. Svend Jørgensen.

Næst påfølgende dag, den 10. december (tirsdag) er atter denne forretning foretagen udi samtlige vedkommendes overværelse, og så videre passeret som følger:

Sølv

Blev så for-ermeldte skab i stuen med 2de døre, som var forseglet, åbnet udi vedkommendes overværelse, og fandtes derudi som følger:

Et sølvbæger, ungefær på 3 pægle stort, fremmed stempel, påtegnet ovenom J.H.S. A.H.D. H.I.S. K.I.D. 1681, og på siden udi en krans S.I.S. S.I.D., fremmed stempel, vog 16 lod, mindre et halvt kvintin a 3 mk. = 11 sld. 3 mk. 10 sk.

Endnu et sølvbæger på en pægl stort, lybsk stempel, vog 7 lod 1½ kvintin, påtegnet indeni med blæk I.M., a loddet 3 mk. = 5 sld. 2 mk. 2 sk.

Et højt smalt sølvbæger, gammelt, med en gl. rund fod og en vreden krans med et englehoved på, påtegnet P.M., fremmed stempel, som man ej kan gjøre nogen tykke (bestemmelse, skøn) på, vog 10 lod a 3 mk. = 7 sld. 2 mk.

Nok et højt, ganske forgyldt sølvbæger, med påtegning H.O.I.S.A. 1680 udenpå, ganske udstukket, med en rund fod, vog 10 lod 1½ kvintin a 3 mk. = 7 sld. 3 mk. 2 sk,

En sølvskål på en halv pot med 2 øren, et englehoved på hvert øre, stående på 3 store knopper, påtegnet ovenom L.H.S. 1718 med løvværk på, uden stempel, vog 14½ lod a 3 mk. = 10 sld. 3 mk. 8 sk.

En liden sølvskål med 2 brede øren, stående på en rund fod, fremmed stempel, tegnet på øret S.H.S. og på det andet H.H.H. 1630, vog 11 lod a 3 mk. = 8 sld. 1 mk.

Et par halsknapper af sølv med en lænke midt udi og fremmed stempel, vog ½ lod ½ kvintin a 3 mk. = 1 mk. 14 sk.

2 gamle sølvskeer, rundskaftede, fremmed stempel, påtegnet I.H. M.K.D. 1652, vog 6 lod a 3 mk. = 4 sld. 2 mk.

Udi rede klingende mynt, små penge, fandtes 15 sld. 1 mk. 6 sk. Nok udi 2 marks kroner fandtes penge 5 sld.

KJØLLERGARDSSKIFTET

Endnu fandtes udi småpenge udi klingende mynt 7 sld. 2 mk. 2 sk.
Nok fandtes udi en gl. pung småpenge, klingende mynt 2 sld. 5 sk.
Så og fandtes udi en gl. tobakspung 3 specierixdaler, den ene med bogstaver i kanten som er penge 4 sld. 2 mk., og opgiælden (overprisen) af hver 12 sk., er til sammen 5 sld. 4 sk.

Udi samme tobakspung fandtes 2 hollandske dukater og en dansk Curant dukat, som gjør den summa i rede penge = 10 sld.

En uddreven sølvæske med Kiøbenhavns stempel uden påtegning, med låg på, vog 6 lod 1 kvintin a 3 mk. 6 sk. = 5 sld. 1 mk. 1 sk.

En stor skuepeng, på den ene side tegnet:

JESUS CHRISTUS MACHET WASSER ZU WEIN IN CANA
GALILÆA 10 11

og på den anden side:

QUOS DEUS CONIUNXIT HOMO NON SEPARET, vog 4 lod
a 1 sld. = 4 sld.

Endnu en skuepenge, lidet mindre. På den ene side står påskrevet
CHRISTUS ER FØD AF EN JOMFRU REN, vog 2 lod ½ kvin-
tin a 1 sld. = 2 sld. 8 sk.

En sølvkæde med en ring udi hver ende, vog 8 lod mindre ½ kvin-
tin a 3 mk. = 5 sld. 3 mk. 10 sk.

11 par lange sølvmallers med kroge og en del due- og englehoveder
på, vog 8 lod mindre ½ kvintin a 3 mk. = 5 sld. 3 mk. 10 sk.

11 par gamle sølvmallers med 3 pukler på hver, vog 5½ lod a 3 mk.
= 4 sld. 8 sk.

15 stkr. gl. sølvmallers med roser på enden, vog 3½ lod og 1 kvin-
tin a 3 mk. = 2 sld. 3 mk. 4 sk.

En del gl. sølvknapper uden hoved, vog 2½ lod a 3 mk. = 1 sld.
3 mk. 8 sk.

2 små halssøljer af sølv med rosenmønster på, vog 1½ kvintin a
loddet 3 mk. = 1 mk. 2 sk.

2 forgyldte små hals-søljer med duemønster, vog $1\frac{1}{2}$ kvintin a lod-det 3 mk. = 1 mk. 2 sk.

1 slet (glat) sølv nålehus, vog $\frac{1}{2}$ lod $\frac{1}{2}$ kvintin a 3 mk. = 1 mk. 14 sk.

Fardtes en seddel, udgiven af sal. Herman Hansen Sode til denne sal. mand (Hans Svendsen) af dato 18. februar 1718, hvoraf ses, at han haver lånt af denne sal. mand udi klingende mynt 30 sld., hvorfor sal. Herman Hansen haver udi pant og forsikring sat for ermeldte summa 8 stkr. små og store guldringe, som i alt vejer 3 lod $1\frac{1}{2}$ kvintin, som blev Svend Jørgensen leveret tillige med seddelen til videre.

Hvad sig renten deraf angår, prætenderedes ikke. Anføres da denne summa til dette stervbos middel med disse 30 sldr.

Tin

Et gl. dybt søbemadfad med brede bredder med lybsk stempel, vog $3\frac{1}{2}$ skålpund a 14 sk. = 3 mk. 1 sk.

Endnu et fladt tinfad med brede bredder, påtegnet 6, stempel G.L. på den ene side og L.R.M. på den anden, vog $3\frac{1}{2}$ pund a 1 mk. = 3 mk. 8 sk.

Et lidet gl. fladt tinfad med udstikning på bredden og inden i bunden en krans med 2 stempler, bredden frafalden, påtegnet 1690, vog $2\frac{1}{2}$ pund a 12 sk. = 1 mk. 14 sk.

Endnu et lidet helt fladt tinfad med udstikning på bredden, og inden udi bunden en kreds med 2 stempel, påtegnet 1690, vog $2\frac{1}{2}$ pund a 14 sk. = 2 mk. 3 sk.

Et gl. dybt søbemadfad med smalle bredder, frafalden, med 2 stempel og ingen påtegning, vog $2\frac{1}{2}$ pund a 14 sk. = 2 mk. 3 sk.

Et gl. fladt tinfad med brede bredder, Kiøbenhavns stempel, og et hul smeltet i bredden, med påtegning A.M.H.N., vog $2\frac{1}{2}$ pund og 1 f. (fjerding) a 12 sk. = 2 mk. 1 sk.

Nok et gl. fladt tinfad med en stor bristning (revne) i bredden og 2 stempler, påtegning påreven H.N.A.M., vog $2\frac{1}{2}$ pund a 12 sk. = 1 mk. 14 sk.

KJØLLERGARDSSKIFTET

Et dybt søbemadfad med brede bredder, 3 lybske stempler, på bredden tegnet udi en krans O.I.S. J.K.D. 1694, vog 4 pund a 1 mk. = 1 sld.

Et fladt tinfad med brede bredder og e nkrans inden i bunden, 2 stempler, påtegnet på bredden C.A.D. 1684, vog 3½ pund a 14 sk. = 3 mk. 1 sk.

Et halvdybt søbemadfad med smalle bredder, 2 fremmede stempler, uden anden påtegning, vog 3½ pund a 14 sk. = 3 mk. 1 sk.

Et dybt søbemadfad med brede bredder, 3 lybske stempler, på bredden tegnet udi en krans: O.I.S. J.K.D. 1694, vog 4 pund, a 1 mk. = 1 sld.

Arvingerne angav, at på denne 35. jordejendomsgård, kaldet Kjøllergården, skulle være opbygget på dens grund 2de udhuse (husmandsboliger), som denne sal. mand tilhørte.

Hvilke af vurderingsmændene blev eftersete og takserede, nemlig et udhus østen gården, bestående af 4 stolperum, derudi beregnet 2 stolperum stuehus, køkken, 2 små vinduer og døre samt ladehus, ialt sat for 7 sldr.

Nok det andet udhus, stående sønden for det første, bestående af 2 stolperum med stuehus og ladehus, som i lige måde blev af vurderingsmændene sat for 6 mk.

Ni tintallerkener med smalle bredder, 2 stempler uden anden påtegning, vog ialt 10 pund a 1 mk. = 2 sld. 2 mk.

4 gl. tintallerkener med fremmed stempel, oven i bredden A.I.S. og et skib, påtegnet C.W.M.G., vog 4½ pund a 14 sk. = 1 sld. 2 mk.

Seks gl. tintallerkener, som er med fremmed stempel, tegnet på bredden C.N.O. 1681, vog 6 pund a 12 sk. = 1 sld. 8 sk.

2 gl. tallerkener med brede bredder, fremmed stempel, vog 2 pund a 14 sk. = 1 mk. 12 sk.

Een gl. tintallerken med et fremmed stempel, tegnet på bunden: W, vog 1 pund = 12 sk.

Et dybt søbemadfad med brede bredder, 3 lybske stempler, på bredden reven ud: O.I.S. J.K.D., vog 4 pund a 1 mk. = 1 sld.

Et lidet gl. tinfad, som er fladt, 2 stempler, med ingen påtegning, vog 2 pund a 12 sk. = 1 mk. 8 sk.

Strø-rugen (såsæden)

som er sået her til denne 35. gård i Klemensker sogn, blev angiven at være 4 tønder a 9 mk. = 9 sldr.

Værdipapirer

Blev da de forseglede udi for-ermeldte skab udi stuen: pantebreve, obligationer og reverser åbnede, med mere var, som derudi kunne findes, og efterset. De er som følger, nemlig:

1. Et regnskabsbrev på $\frac{1}{2}$ rixdalers papir, udgivet af ærværdige hr. Rasmus Jensen Borringholm, sognepræst til Vestermarie kirkesogns menighed af dato 9. sept. 1717 til denne sal. mand Hans Svendsen – og til vitterlighed tillige medunderskrevet af Rasmus Rasmussen, hvoraf ses og fornemmes, at bemeldte hr. Rasmus er bleven skyldig her til stervboet (dødsboet) in alles 120 dl. 2 mk. Men findes bag på brevet skreven at være betalt på kapitalen 20 dl. 2 mk. Rester da igen, som hr. Rasmus Jensen her til boet bliver skyldig 100 dl., hvorfor er udi i pant og forsikring stillet en sølvkande, hvorpå der står et anker, påtegnet T.W.D. 14 ABEDENTE PRODIIT EDVLIVM ET DEACRI PRODIIT DULCE og på låget Magister Peder Hegelund : Anne M. Peders. Mag. Poul Anchersen : Maren S. Poul Anchers: Lene Niels daatter 1694 vog 40 lod a 3 mk. = 30 sldr. – Nok en sølvkande, hvorpå står Hr. Rasmus Jensen Bornholm – Lisabeth Rasmusdatter 1678, vog 56 lod a 3 mk. = 42 dlr., hvilke 2de sølvkander tilforn er udi registreringen blevet således vejjet og takseret, såsom ikke vidstes videre udførlighed, som nu er blevet produceret.

Item er for ermeldte 100 dlr. af bemeldte hr. Rasmus Jensen Bornholm til denne sal. mand Hans Svendsen i forsikring stillet et pantebrev, udgivet af hans søn Clemen Rasmussen Marcher til sin fader hr. Rasmus Jensen og underskrevet af hr. Jens Rasmussen Marcher, hr. Hans Rasmussen Marcher, Rasmus Rasmussen og Jens

Hansen, af dato 6. juni 1714, lydende til mening angående den 33. og 34. gård i tallet i Vestermarie sogn, som ermeldte Clemens Rasmussen af sin fader hr. Rasmus Jensen skulle have bekommet kjøb- og skødebrev på.

Hvilke 2de pantsatte breve her udi skifteforretningen blev læst og påskreven og til videre udlæg her af nr. 1 forvaret.

Hvor så efter slig beskaffenhed til stervboets middel anføres den før ommeldte summa = 100 sldr.

2. Item blev fremlagt af samme forseglede pakke en obligation, udgivet af Niels Monsen, Hasle, lydende på kapital 40 sldr., som han af denne sal. mand Hans Svendsen udi rede klingende mynt lånt haver, hvorimod ermeldte Niels Monsen haver udi pant sat og forsikring stillet et stykke land byg-jord, beliggende udi Nørre Vang, vesten op til Dalegårdsløkken, som er ialt 6 skpr. land. Samme obligation er af dato Clemensker sogn d. 5. juni 1719, blev læst og påskreven og til videre forvaret.

Hvad sig renten angår, da findes på ermeldte obligation under denne sal. mands (hånd) påskreven, at den er betalt til 5. juni 1720, og ikkun rester for $\frac{1}{2}$ år, som er 1 sldr. Er så kapital og renter, som bemeldte Niels Monsen her til boet bliver skyldig, og til dette stervbos middel anføres = 41 sldr. – Niels Monsens obligation er nr. 2.

3. I lige måde fremlagdes af forbemeldte pakke en transport og overdragelsesbrev, udgivet af nu sal. Giert Jacobsen Kiempen, daværende farver, borger og handelsmand udi Rønne, til den sal. mand Hans Svendsen, hvilket lyder til mening, at formeldte Giert Jacobsen Kiempen haver efter bemeldte indhold bekommet af denne sal. mand udi een samlet summa: 90 sldr., siger halvfemsindstyre sldr., hvorfor han haver, som for-ermeldt, over transporteret så vel som og ganske forbundet sig til, at den sal. mand skulle beholde og sig nyttig gjøre den jord, beliggende i Tørveløkken i Rønne Frihed, sønder i bemeldte løkke, som sal. Jens Madsen tilforn til von Kiempen i pant sat haver, med videre, som samme brev udviser og omformelder. Hvilket er af dato 15. oktober 1717. Testificeret til vit-

terlighed med Giert Jacobsen Kiempen: Rasmus Rasmussen og Hans Sivertsen. Blev læst og påskreven og findes bag på nr. 3. Hvor så til dette stervbos middel anføres disse penge = 90 sldr.

Hvad sig renten angår, svarer Rasmus Rasmussen efter arvingernes angivende, såsom han samme jord skal have udi brug. – Brevet blev i forvaring lagt til videre udlæg.

4. Item blev af samme pakke forevist for skifteforvalteren et pantebrev, udgivet af ædle og mandhafte løjtnant Hans Kofoed Jensen ved kavalleriet på Bornholm, af dato: Rutsker den 21. maj 1711, og tillige med efter begæring til vitterlighed underskrevet Hans Poulsen Busch, så vel som Hans Madsen. Læst på Vester herredsting den 21. maj samme år. Testificeret under rettens middels hænder. Blev læst og påskrevet og er med nr. 4 påtegnet, og det til denne sal. mand Hans Svendsen, lydende på kapital udi klingende mynt 100 sldr., siger eet hundrede sldr., hvorfor er af ernævnte løjtnant Koefoed i pant sat hans påboende gård, den 57. i tallet, beliggende i Vestermarie sogn. Løjtnant Koefoed selv her for skifteretten var til stede og tilstod ermeldte mentionerede (nævnte) pantebrev i alle sine ord og punkter således ret at være. – Hvorfor efter slig beskaffenhed til dette stervbos midler anføres den summa 100 sldr. Hvilket brev blev udi forvaring lagt til videre udlæg.

Hvad sig renten angår, da findes ikkun, at løjtnant Koefoed resterer for et halvt år, som beløber sig til 2 sld. 2 mk., som og i lige måde anføres til dette stervbos middel.

5. Nok fremvistes af samme pakke for skifteretten en auktionsforretning af dato 10. april 1693 under rettens middels hænder og segl, såvel som af den tilstedeværende kgl. maj. amtsskriver sr. Hans Henrich Schors hånd og segl verificeret. Er i lige måde den 27. januar 1720 bleven fremvist, læst og observeret på skiftet efter Hans Smeds sal. hustru udi Hasle. Ud af ermeldte brev erfares, at denne sal. mand Hans Svendsen haver sig tilforhandlet på forbedrede auktion, som holdtes ermeldte dato over forrige byfoged sal. Hendrich Johansen på hans efterladte hus, gård og plads udi

bemeldte Hasle – og det for penge 50 sldr. 8 sk., som berørte hus, gård og plads er bleven ham tilslagen for. Hvilken auktionsforretning blev læst, påskreven og til videre forvaring blev henlagt. Er nr. 5.

Ved ofte-rørte brev fandtes en kvittering, udgiven af formeldte amtsskriver Hans Henrich Schor af dato: Rønne den 20. maj 1693 med hans egen hånd, lydende til mening, at den sal. mand har fornøjet og rigtig betalt til ermeldte amtsskriver, hvad han udi forhen ommeldte byfoged sal. Henrich Johansen Popes holdende auktion havde at pretendere, som er 21 sldr. 1 mk. 9 sk.

Nok fandtes en kvittering, udgiven af sal. Oluf Nielsen med hans underskrift, såvel som og daværende byskriver Hans Poulsen Busch af dato 12. april 1693, hvilken lyder på, at den sal. mand haver ermeldte Oluf Nielsen fornøjet og betalt på samme auktion efter sal. byfoged Henrich Johansen Pop med penge 13 sldr. 8 sk., med videre dens indhold omformelder. Hvilke 2de kvitteringer tillige med auktionsforretningen, såsom ej noget videre ved den fandtes, bliver følgagtig, og så anføres da til dette stervbos middel disse 50 sldr. 8 sk.

6. Udi samme pakke blev forevist en obligation, udgiven af Knud Mikkelsen, boende i Sandvig, til denne sal. mand Hans Svendsen af dato: Sandvig den 14. marts 1701. Testificeret med Knud Mikkelsens hånd og signet, og til vitterlighed tillige med ham underskrevet af Jørgen Hansen. For-ermeldte obligation lyder til mening, at den sal. mand Hans Svendsen haver udlånt til fornævnte Knud Mikkelsen 40 sldr. udi kroner, hvorfor er udi forsikring stillet – som bevises med en efterretning-seddel, udgiven – som arvingerne berettede – efter ofte-bemeldte Knud Mikkelsen i Sandvig, hvor denne sal. mand skal være tillagt efter for-ermeldte obligation med da pådragen rente, som da opløb til 45 sldr. 3 mk. 11 sk., hvorfor han skal være tillagt udi Arristes vang, som da var sat for 68 sldr. 1 mk. – at nyde udlæg udi for 45 sldr. 3 mk. 11 sk. – Hvilke penge her til dette stervbos middel anføres, som er 45 sldr. 3 mk. 11 sk.

Ofte-rørte obligation blev læst og påskreven tillige med den efter-

retningsseddel inden udi lagt ,som er nr. 6, og tillige med de for-
ermeldte til videre udi forvaring henlagt.

Hvad sig renten angår af forskrevne 45 sldr. 3 mk. 11 sk. summa,
befandtes på ovennævnte obligation at være af denne sal. mand
kvitteret fra den 13. januar 1719, hvor så rester rente – såsom
24 skilling derpå er betalt – og fradrages – et år (d. v. s. et års
rente minus 24 skilling). Bliver til dette stervbos middel anført
penge til dato 13. januar 1721, som er 7 mk. 8 sk.

7. I lige måde blev af samme obligations-pakke fremvist et pante-
brev, udgivet af Hans Hansen, borger og indvåner i Rønne, efter
foregående køb- og skødebrevs indhold, udgivet af Hans Svendsen
til ermeldte Hans Hansen på en del sæds-jord udi Rønne, belig-
gende udi en løkke tæt ved Smedegården i Knudsker sogn, hr.
Anderses løkke kaldet, som bemeldte sal. Hans Svendsen på skiftet
efter sal. Jens Madsen Trelleborg i Rønne er vorden tillagt, med
videre dette køb- og skødebrevs formelding, som er af dato 27.
september 1720. Verificeret med Hans Svendsens hånd og til
vitterlighed underskrevet efter begæring af Rasmus Rasmussen
og Hans Tidemand, begge boende i Rønne, såvel som og læst på
Rønne byes ting den 1. oktober 1720 under rettens middels hænder.
Hvilket også her på skiftestedet Kjøllergården i Klemensker sogn
blev læst og påskrevet og sr. Jes Rasch igen i hænde leveret. Hvor
så for-ermeldte Hans Hansen haver udgivet et pantebrev på samme
købte løkkejord, lydende på kapital 70 sldr. udi klingende mynt,
som samme pantebrev udi sig selv videre omformelder og gjør
forklaring om. Er i lige måde til vitterlighed med ham underskrevet
den 27. september 1720 af Rasmus Rasmussen og Hans Tidemand
og læst den 10. oktober samme år inden Rønne byting. – Blev her
udi skifteretten læst og påskrevet og er nr. 7. Anføres da til dette
stervbos middel disse 70 sldr.

Resterer deraf rente i 2 måneder = 2 mk. 2 sk.

8. Nok i lige måde blev af for-ermeldte betegnede pakke fremvist
en obligation, udgiven af velædle og velbyrdige hr. landsdommer

KJØLLERGARDSSKIFTET

Mickel Nansen af dato: Svaneke den 30. september 1719 under hans egen hånd og segl, såvel som og læst inden Bornholms lands-ting den 25. oktober samme år, og er af forbemeldte velbyrdige hr. landsdommer vedstået under Notari hånd. Hvilken lyder til mening, at denne sal. mand haver udlånt til landsdommer Nansen udi klingende mynt 200 sldr., for hvilken summa den sal. mand haver udi forsikring den 4. selvejergårds skat, beliggende i Aaker sogn, som velbemeldte landsdommer tilhører, med videre, som samme obligation udi sig selv udviser og om-formelder, og er nr. 8 udenpå skreven. – Blev læst og påskreven og til videre udi for-paring henlagt. Anføres da til dette stervbos middel 200 sldr.

Af forskrevne summa rester ikkun rente efter arvingernes beret-ning for et år, som er 10 sldr.

Og som dagen nu er forløben, og der overblev pantebreve, obli-gationer eller reverser med videre udi den opbrudte pakke, blev den da igen af rettens middel udi aften forseglet, at den igen i morgen udi vedkommende arvingers overværelse åbnes.

At så er tilganget og passeret, det til vidnesbyrd under vore hænder. ut supra

*Jes Rasch – Frederich Slache – Anders Kure
Christen C. H. S. R. Hansen Rømer – Svend Jørgensen.*

Den 11. december (onsdag) er atter denne forretning foretaget udi samtlige vedkommendes tilstedeværelse, og der er passeret som følger:

Den forseglede pakke blev igen åbnet udi arvingernes over-værelse.

9. Så blev fremlagt en revers på slet papir, udgiven af Oluf Peder-sen i Olsker sogn til denne sal. mand og lyder på kapital udi klin-gende mynt 40 sldr., hvor ermeldte Oluf Pedersen lover at holde denne sal. mand uden skade, og er reversen underskrevet af for-nævnte Oluf Pedersen med 3 bogstaver, og til vitterlighed Lars Nielsen og Lars Thorsen. Reversen er af nr. 9, blev henlagt til

videre udlæg. Så anføres da til dette stervbos middel den summa 40 sldr.

Hvad sig renten angår, da befindes den at være betalt til 13. maj 1720, og rester da for et halvt års rente, som Oluf Pedersen svarer, og anføres til dette stervbos middel = 1 sldr.

10. Nok fremlagt en obligation, udgiven af ærværdige og vel-lærde mand hr. Oluf Sonne til denne sal. mand Hans Svendsen, først lydende på kapital 50 sldr. Samme obligation er af dato 8. marts 1700 under Hr. Olufs egen hånd, og til vitterlighed har underskrevet Mads Pedersen Høg. Læst inden Bornholms landsting 23. oktober 1709 under nu sal. velbyrdige hr. landsdommer Ancher Müllers hånd og segl og landstingsskriveren Jens Lesler. Men som på obligationen er tid efter anden betalt såvel dens pådragne rente, så og på kapitalen, så ej mere på den forskrevne summa 50 sldr. rester end 10 sldr., så anføres til dette stervbos middel = 10 sldr. Rester rente deraf udi et år, som er 2 mk., i lige måde til dette stervbos middel anføres. Ermeldte obligation blev læst og påskrevet og henlagt til videre. Er nr. 10.

11. Endnu befindes udi samme pakke en revers på slet papir, ud-given af cornet Hans Rømer og sergiant Christen Rømer af Kle-mensker sogn til denne sal. mand Hans Svendsen af dato 21. januar 1715, lydende på kapital 150 sldr. uden (under) Hans Rømers og Christen Rømers egne hænders skrift. For ermeldte summa er i forsikring stillet

I. først et pantebrev på $\frac{1}{2}$ rixdalers papir, udgivet af Lars Mad-sen, boende på 42. gård i Klemensker sogn, til Hans Thorsen i Nyker sogn for rede penge 110 sldr. – Samme pantebrev blev læst og påskrevet og er af dato 10. marts 1704, og ved de andre doku-menter henlagt.

II. Endnu på forskrevne summa er i forsikring stillet et pante-brev udgivet af Anders Hansen, boende udi Klemensker sogn på Oluf Mads grund, til Didrich Pedersen, boende på den 42. gård, kaldet Stangegården, og er lydende 320 sldr., af dato 6. marts 1714,

underskrevet af Anders Hansen med 2de bogstaver og til vitterlighed O.M.S. – P.H.S. Læst på Nørre herreds ting den 16. marts 1714 under rettens middels hænder. Samme pantebrev blev læst og påskrevet.

III. Nok udi forsikring stillet for ermeldte summa et pantebrev, udgivet af Didrich Pedersen på Stangegården i Klemensker sogn, og det til velærværdige hr. Jørgen Sandbye, sognepræst til samme sogn, lydende på kapital 100 sldr., af dato 2. januar 1715, underskrevet med 3 bogstaver D.P.S. og til vitterlighed Ole O.M.S. Madsen (den, der ikke kunne skrive, tegnede sine forbogstaver, og en anden (skriveren) skrev navnet på begge sider af dem) – Hans H.M.S. Monsen. Og findes bagpå skrevet af velbemeldte hr. Jørgen Sandbye, at Didrich Pedersen haver betalt samme summa til ham af dato: Klemens kirke præstegård den 4. februar 1715. Blev læst og påskrevet.

IV. Endnu fremvistes en transport, tillige i forsikring stillet, udgivet af for-ermeldte Didrich Pedersen til Christen Rømer, lydende på 320 sldr. og stilet på den 42. gård i ermeldte Klemensker sogn, med videre, som samme transportbrev udi sig selv omformelder, som er af dato Klemensker sogn den 5. februar 1715, under Didrich Pedersens hånd med 3de bogstaver, og til vitterlighed: Oluf O.M.S. Madsen – Anders Hansen Kjøller. Læst på Nørre herreds ting den 8. februar samme år under rettens middels hænder. Blev i lige måde her for retten observeret og påskreven. Hvor så efter reversens indhold, som er nr. 11, til dette stervbos middel anføres 150 sldr. – Blev tilligemed de forskrevne 4 dokumenter henlagt til videre udlæg.

Af forskrevne summa 150 sldr. rester rente, først for år 1718 = 1 sld. 2 mk., og for de 2de år 1719 og 1720 om året 7 sldr. 2 mk. = 15 sldr. In alles: 16 sldr. 2 mk.

12. Endnu befandtes udi samme pakke et pantebrev, udgivet af Hans Hansen, da boende i Rutsker sogn, til nu sal. Albert Hartvig, da boende på Wellingsgården i Nyker sogn, lydende på kapital 195 sldr., hvorfor ermeldte Hans Hansen haver udi pant sat til

panthaveren hr. Albert Hartvig den fri vornede gård udi Olsker sogn, som kaldes Heslegården, som Hans Hansen af ermeldte Albert Hartvig købt haver, og findes mer udi ermeldte pantebrev beskreven at skulle til Albert Hartvig det samme fiske (efterår), som pantebrevets dato omformelder, betale til ofterørte Albert Hartvig 45 sldr. på kapitalen. Er af dato: Wellensgård den 17. juni 1698, med videre dets indhold og formelding underskrevet af Hans Hansen med 3de bogstaver. Til vitterlighed efter begiæring: Eskil Nielsen. Læst inden Bornholms landsting den 27. juli samme år under daværende landsdommer Mathias Raschs hånd og segl og landstingsskriveren Morten Johnsen Klovs segl. Er nr. 12. Samme pantebrev blev læst og påskrevet.

Endnu følger som lyder på foran indførte pantebrev en transportsobligation, udgiven og underskrevet af Albert Hartvigs hånd og segl, af dato: Wellensgård, den 5. oktober 1701, til den sal. mand, hvilken lyder til mening og på kapital 150 sldr., at han ganske overdrager det forhen indførte pantebrev, dets indhold, kraft og mening, for ermeldte summa udi Heslegården at være forsikret, at denne sal. mand sig pantebrevet så nyttig at gjøre, som han bedst ved, vil og kan i alle måder, og des-ydermere lover og forpligter sig til at holde ermeldte Hans Svendsen og hans arvinger foruden skade og skadelidelse i alle måder.

Forskrevne transport og obligation blev læst og påskrevet og er nr. 12. Hvor så anføres til dette stervbos middel de forhen anførte 150 sldr.

Hvad sig renten angår for ovenbemeldte summa, da befindes at restere for $1\frac{3}{4}$ år, som er 13 sldr. 8 sk.

13. Nok endnu i lige måde fandtes udi samme pakke en obligation eller pantebrev, udgivet af Jens Hansen, borger og indvåner i Sandvig, til den sal. mand Hans Svendsen, lydende på kapital 26 sldr., hvorfor er af Jens Hansen til ermeldte sal. Hans Svendsen i pant sat 6 skpr. land byg-jord, kaldet Halleløkke-stykket. Er af dato: Sandvig den 13. januar 1688, underskrevet af Jens J.H.S. Hansen. Til vitterlighed underskrevet af Hans Jørgensen, da-

værende byfoged i Sandvig. Men på ermeldte pantebrev findes påskrevet, at på kapitalen såvel som renten årlig er betalt, uden alleneste 8 sldr., som rester på kapitalen. Anføres til dette stervbos middel med 8 sldr.

Renten, som før ermeldt, er ganske afklareret. Pantebrev blev læst og påskrevet og til videre udlæg henlagt. Er nr. 13.

Bertel Madsen Finne og hans broder Jens Madsen Finne fremkom for skifteretten og medarvingerne her i stervboet, gjorde rigtig regnskab, og befandtes da, som arvingerne angav:

at deres fader Mads Pedersen Finne, boende udi Vang i Rutsker sogn, blev her til boet skyldig, som til dette stervbos middel anføres = 5 sldr.

Og blev ermeldte 2de Mads Pedersen Finnes sønner igen leveret et køb- og skødebrev, udgivet af sal. amtsskriver Hans Henrich Schor, ved hans fuldmægtig Hans Hiort i alle måder vedstået.

Såvel som og blev af denne sal. mands arvinger leveret til bemeldte Mads Pedersens to for-ermeldte sønner et køb- og skødebrev, udgivet af sal. Peder Mikkelsen Meyer til formeldte deres fader, med videre, dets indhold gjør forklaring om. Er af dato: Rutsker sogn den 9. juni 1699, af Peder Mikkelsen underskrevet og til vitterlighed denne sal. mands navn: Hans Svendsen og John Pedersen. I lige måde læst inden Nørre herreds ting fredag den 9. juni samme år og af Peder Mikkelsen vedstået i alle måder. Hvilke tvende breve blev læst og påskrevet og Bertel Madsen og Jens Madsen Finne igen leveret.

14. Endnu udi samme forseglede pakke fandtes en revers på slet (ustemplet) papir, udgivet af Lars Nielsen i Habbedam til denne sal. mand Hans Svendsen af dato 31. december 1711, lydende på kapital 200 sldr. Men på bemeldte revers er afskrevet med denne sal. mands egen hånd, at Lars Nielsen til ham har betalt på forskrevne summa 100 sldr., som og Lars Nielsen beviste for arvingerne og skifteretten med en seddel, som er kvittering, stilet med Hans Svendsens egen hånd og navn underskrevet, af dato

Klemensker sogn 1718, den 20. juli. Hvilken seddel blev Lars Nielsen igen leveret. Reversen er nr. 14.

Hvad sig renten angår, da foregav arvingerne udi Lars Nielsens overværelse, at ikkun et år rester, som er 5 sldr. – Hvor så kapital og rente anføres til dette stervbos middel = 105 sldr.

Lars Nielsen i Olsker sogn i Habbedam begiærede her for skifte-retten, at han måtte bekomme den sølvkande, som sal. Hans Svendsen hannem haver foræret, med navn påtegnet på låget: Hr. Oluf Jensen og Sidsel Larsdaatter, hvilket Lars Nielsen lovlig vil bevise med lovfaste mænd og vidnesbyrd, og som Lars Nielsen foregiver, at han har haft megen umag med rejser hid og did efter den sal. mand Hans Svendsens begiæring, både da han fik denne gård, og anden tid, når han begiærte ham, og vil og kan bevise det med Jens Wefstsen i Olsker sogn og Anders Larsen på Bagergården i Rutsker sogn, som var overværende, da Hans Svendsen gav hannem sin hånd derpå, og Hans Svendsen bad selv de 2de mænd, at de ville lægge deres hånd derpå til vitterlighed og stadfæstelse, at denne fornævnte sølvkande skulle være Lars Nielsens, når han ved døden afgik, nemlig Hans Svendsen – begiærede nu formeldte Lars Nielsen, at samme kande nu hannem måtte blive følgagtig.

Arvingerne, nemlig Svend Jørgensen og Hans Jørgensen svarede, at de ikke videre vidste af Lars Nielsens pretention i denne post angående den foromrørte sølvkande, end at Svend Jørgensen tilspurgte sin sal. faderbroder, kort før han døde, om han havde givet eller foræret bemeldte Lars Nielsen den sølvkande, som han nu prætenderer. Hvortil den sal. mand gav til gensvar, at der var ingen, som gav ham noget. Videre i henseende til de rejser og umage, som Lars Nielsen siger at have haft for hannem, formener de at være contenterede og begiærer, at den pretention måtte henvises til lands lov og ret.

Hvor så efter slig beskaffenhed den post af skifteforvalteren blev henvist til lov og ret, såsom de ej her på skiftet derom kan forenes.

15. Nok udi samme pakke blev fremvist en revers på slet papir,

udgivet af Peder Thorsen, boende på Gadebygården i Østermarker sogn, af dato 10. oktober 1717, lydende på kapital 140 sldr. Men som renterne findes beskrevne på samme udgivne revers til 1719, såvel som og på kapitalen først 70 sld., siden og på samme at være betalt 20 sldr., bliver da igen til rest, som til dette stervbos middel anføres, og som Thor Pedersen, boende i Strandbygården i Nylarsker sogn tilsvare = 50 sldr. Deraf rester rente for et år = 2 sldr. 2 mk. Reversen er nr. 15.

16. Så blev videre ud af samme pakke fremvist et pantebrev, udgivet af sal. Jens Madsen Trelleborg, borger og indvåner udi Rønne, til denne sal. mand Hans Svendsen, lydende på kapital 70 sldr., hvorfor er udi forsikring stillet 2 tøndeland byg-jord, som jeg af Lisabeth sal. Claus Bohnes købt og betalt haver. Nok 2 td. land ved samme jord, som jeg af salig Hans Marchmand købt og betalt haver, som er ialt købt og beregnes for 120 sldr. Hvilken jord ermeldte Jens Madsen fuldkommelig haver i pant sat til denne sal. mand, hvilket pantebrev er af dato: Rønne, den 24. april 1702, under sal. Jens Madsens egen hånd og segl. Til vitterlighed efter begiæring underskrevet af Laurits Larsen og Peder Harding Skotving. I lige måde læst inden Rønne byting den 9. maj 1702 og af formeldte Jens Madsen Trelleborg vedstået, såvel som under rettens middels hænder, og læst på bemeldte sal. Jens Madsens stervbo og skifte den 13. maj 1711.

Så anføres da til dette stervbos middel de penge: 70 sldr., hvilket pantebrev blev læst og påskrevet og til videre igen i forvaring lagt. Er nr. 16.

Så bevistes med en efterretningsseddel, at denne sal. mand var samme jord udlagt på skiftet efter sal. Jens Madsen for sit krav.

Hvad sig renten angår, da kan ej nogen deraf til dette stervbos middel anføres, såsom denne sal. mand pantet selv udi brug til dato haft haver.

Nok endnu i lige måde fandtes udi samme skab en pakke med gamle breve, såsom stævninger, domme, tingsvidner og deslige, som denne sal. mands brodersøn Svend Jørgensen til sig tog, hvilket

altfor vidtløftigt var til stervboets bekostning især at mentionere, uden arvingerne det ville præterdere. Hvorpå skifteretten begjærede arvingernes svar.

Hertil svarede Svend Jørgensen, at samme gamle breve ikke vedkom dette stervbo til dets indkomme, men vil dog forvare dem, om nogen deraf nogen efterretning skulle behøve, ihvorvel brevene var noget læselige og andre ulæselige.

Hans Jørgensen, som arving her til stervboet, haver det lige kjært, hvem samme breve i hænde haver, men dog forlanger at vide tal på, hvor mange stykker der er, for videre forekommende årsags skyld, og at de måtte blive talt og efterset udi de 2de vurderingsmænds hosværelse, og at Svend Jørgensen, som samme breve haver til sig taget, ville lade dem efterse ved de 2de mænd, hvor mange stykker der er, fordi Hans Jørgensen for videre påtale kan være fri for samme breve, og da de, som nogen efterretning deraf kunne have, hos vurderingsmændene kan få at vide, hos hvem de kan søge.

Hvor så skifteretten efter Hans Jørgensens begjæring foreholdt Svend Jørgensen, som ommeldte breve haver til sig taget, at han skulle dem forevise til eftersyn, hvilket og af Svend Jørgensen skete.

Hvor så befandtes at være ialt 18 stykker af formeldte sorter af domme, tingsvidner, stævninger og andre instrumenter.

17. Dernæst fremvistes et pantebrev, som den sal. mands arvinger haver i dag den 11. december fra byskriveren udi Hasle og Allinge ladet afhente, udgivet af Lars Hansen, boende på den 27. gård i Klemensker sogn, Kuregården kaldet, af dato 8. november 1720 og underskrevet af bemeldte Lars Hansen, tilligemed til vitterlighed underskrevet af Morten M. H. S. Hansen, eget skrevet navn, og Mogens M. S. Larsen, eget skrevet navn, såsom og læst på Nørre herreds ting samme dag og års datum, at Lars Hansen ved retten vedstået og af rettens middel underskrevet: Mons Clausen Torn og Lars Andersen – til denne sal. mand Hans Svendsen, lydende på kapital 370 sldr. Hvorfor Lars Hansen haver udi fuldkommen pant og forsikring stillet til denne sal. mand Hans Svend-

sen den for-ommeldte hans påboende 27. jordejendomsgård, Kuregården kaldet, beliggende udi Klemensker sogn, og endydermere til stadfæstelse og tryggere bekræftelse forpligter Lars Hansen sig, at om så var, at han ikke pengene til nu sal. Hans Svendsen kunne betale, at han derover ej skulle lide nogen skade, skulle Hans Svendsen magt have til for-ermeldte 27. gård til ejendom uden nogen videre taksering at beholde for samme 370 sldr., som og videre skal findes anledning til af lovens 5. bogs 7. kapitel 11. art.

Hvilket pantebrev blev læst og påskrevet og tillige med de andre obligationer, reverser og pantebreve henlagt til videre udlæg, som befindes af nr. 17. – Så anføres da til dette stervbos middel disse 370 sldr.

18. Nok endnu fandtes en revers og panteforskrivning på slet papir, udgiven af Esber Pedersen, boende på Hakkelegården i Vestermarie sogn, af dato Klemensker sogn den 18. december 1719, underskriven Esper E. P. S. Pedersen, egen hånd, og til vitterlighed Poul P. I. S. Jensen – Niels Olsen. Er lydende på kapital 200 sldr. udi klingende mynt, som af den sal. mand Hans Svendsen er udlånt til fornævnte Esber Pedersen, hvorfor er udi pant og forsikring sat den 63. jordejendomsgård, beliggende udi Vestermarie sogn, tillige med en ergangen landstingsdom på den 64. gård, afsagt inden Bornholms landsting af daværende landsdommer Mathias Rasch onsdagen den 7. februar 1700, efter nævnte doms videre formelding, som blev læst, påskrevet og tillige med de andre breve og dokumenter henlagt til videre udlæg.

Item er udi pant og forsikring stillet for ovenmeldte summa 200 sldr. et køb- og skødebrev, udgivet af velædle og velbyrdige kaptajn på Christiansø Hans Fischer med hans egen hånd og segl, såvel som og hans frues Charlotte Amalia Fischer, geboren von Eckstein, af dato 5. oktober 1716, lydende til mening, at ermeldte kaptajn Fischer haver til Esber Pedersen tillige med hans hustru Kirstine Aritzdatter, deres børn og arvinger (solgt) til evindelig arv og ejendom den 64. gårds skat, kaldes Hakkelegården, beliggende udi Vestermarie sogn, som bemeldte Esber Pedersen nu

påbor, og det for penge 250 sldr. Samme brev er til vitterlighed underskrevet Hans Jensen Koefoed og Jens Haagensen. Blev i lige måde for skifteretten læst og påskrevet og til de andre dokumenter henlagt til videre. Reversen er nr. 18.

Så anføres da til dette stervbos middel den forskrevne summa, som er 200 sldr.

Provstens besøg.

Skifteretten tilspurgte denne sal. mands arvinger, såvel som hans tjenestefolk, som er nemlig:

1. Giertrud Larsdatter, som denne salig mand haver tjent udi 30 år,
2. Karen Hansdatter, som og haver tjent denne sal. mand udi 23 eller 24 år,
3. Ole Mathisen, tjenestedreng, som haver tjent denne sal. mand på 7de år, og
4. Mons Jensen, som og haver tjent denne sal. mand siden sidst-leden Mikkelsdag. I lige måde blev tilspurgt tjenestedrengen
5. Claus Clausen, som haver tjent denne sal. mand på 14. år,

om nogen af alle forskrevne arvinger og tjenestefolk vidste mere, i hvad måde det kunne være, som ikke tilforn er angivet eller vurderet, den sal. mands stervbo til bedste og hans efterladte arvinger til deling, enten tilstående gæld eller hvad nævnes kan, at de det nu ville fremsige, at om fornødent gøres, de ved anden ret på deres saligheds ed kunne affordres.

Hvorefter skifteretten det lod for samtlige lydeligen oplæse udi deres påhør, hvorefter de skal give deres svar.

Giertrud Larsdatter og Karen Hansdatter svarede, at de ej i nogen måde vidste noget at angive dette stervbos middel til bedste.

Tjenestedrengen Ole Mathisen svarede på foran indførte spørgsmål, at han så meget vidste, at hr. Hans Poulsen Ancher, provst på Bornholm, afhentede nogle penge af denne sal. mand, imens han levede, men vidste ikke hvor mange. – Siden efter mandens død, da rettens middel alt havde været udi denne sal. mands stervbo, som

skete den 27. november – dette var dagen efter den sal. mand døde – kom ermeldte provst efter Ole Mathisens foregivende her uden for denne 35. gård, Kiøllergård, kjørendes udi sin vogn og indskikkede sin tjenestedreng eller kusk til bemeldte Ole Mathisen for at hente ham ud til sig. Da Ole Mathisen kom ud til provstens vogn, havde provsten et brev oppe og foreviste Ole Mathisen brevet, og provsten bad ham at underskrive ermeldte brev, og ydermere foregav (O. M.), at provsten selv havde blæk og pen med sig, og så bekiendte Ole Mathisen, at han underskrev det, men tilligemed foregav, at han hverken kunne læse eller skrive, og han vidste ikke brevet indhold, eller af provsten for ham blev oplæst, hverken før Ole Mathisen havde (med) sin hånd underskrevet eller siden.

Ydermere blev efter arvingernes begiæring til skifteretten Ole Mathisen tilspurgt, om ikke Ole Mathisen kunne udsige eller vidste ungefær, hvad tid provsten hr. Ancher havde bekommet penge af denne sal. mand Hans Svendsen, og eftersom han foregiver, at han var til stede, da provsten bekom pengene, om da Hans Svendsen, denne sal. mand, ikke var svag og sengeliggende. I lige måde, om ikke provsten den tid lå i logement på Kiøllergården den samme nat. (O. M. svarede, at) hvad tid pengene blev leveret provsten, vidsten han ikke egentlig. For det andet: at han var svag og sengeliggende, bestod således, men passerede kort før den sal. mands død, så og, at det bestod i sandhed, at provsten logerede en nat her i gården, samme tid da han pengene bekom.

Tjenestedrengen Mogens Jensen blev efter arvingernes begiæring af skifteretten tilspurgt, om han vidste noget, dette stervbo kunne være til bedste. Hvortil han svarede, at han vidste ikke noget, som kunne være forglemt, som kunne takseres eller vurderes, uden aleneste han var bevidst, at han haver set: onsdagen (tirsdagen) førend denne sal. mand døde, kom provsten hr. Ancher kjørendes her udi gården til denne sal. mand, som var svag og sengeliggende. Og blev da provsten her i gården logerende natten over. Om torsdagen (onsdagen) efter blev udbåret udi provstens vogn af hans egen kusk, som for ham kørte – under hans kiol, som han kunne se – 2de poser med penge. Anden gang een pose, som han

og i lige måde bar under kjortelen til vognen, og ved kusken satte poserne i vognskrinet – kaldet karmkisten – hørte han (M. J.) det klingede; der var penge udi, tilligemed og et firkantet skrin i vognen sat. Hvad der var udi, vidste han ikke.

Nok foregav Mogens Jensen at have set endnu et lidet rundt aflangt skrin, i lige måde, at provstens dreng, som kørte for ham, bar det for sig med begge hænder og satte det i provstens vogn, og stod provsten hos sin vogn, indtil forskrevne poser og skrin blev i hans vogn indsat.

End-ydermere blev Mogens Jensen tilspurgt efter arvingernes begiæring til skifteretten, om han ikke havde underskrevet noget brev efter provstens begiæring, og på hvad tid og hvad sted det skete. Hvortil Mogens Jensen svarede, at om mandagen efter at denne sal. mand var død, kom provsten om formiddagen, som var den 2. december, her ud for denne 35. gård kørtes og indskikkede sin dreng, (karl) som for ham kørte – ved navn Mads Hansen – ind til Mogens Jensen og bad ham komme ud til provsten, som han sad på vognen. Hvilket skete af Mogens Jensen.

Da han udkom til provsten, tog denne et brev op og sagde til ham: »I ved vel, at jeg haver annammet nogen penge af Hans Svendsen, som jeg skal dele ud til de fattige og kirker, og jeg bekom 3000 sldr.« – Provsten spurgte ydermere Mogens Jensen, om han ikke havde set et brev, som hans dreng var kommen her op med til Hans Svendsen. Hvortil han svarede, at han havde set, at provstens dreng var kommen til denne sal. mand med et brev, men som Mogens Jensen hverken kan læse eller skrive, vidste han ikke, hvad det betydede, eller hvad dets indhold var. Bad så provsten Mogens Jensen, at han ville underskrive det brev, som provsten tog op af sin lomme, da Mogens Jensen udkom. Hvilket han (M. J.) også gjorde, men han foregav – af den årsag, at han ikke kunne læse eller skrive – at han var så vittig (forstandig), at han kunne spørge provsten om, hvad dette brev indhold var. Men ellers sagde provsten, at det var under Hans Svendsens hånd, hvorefter han havde bekommet pengene, og provsten sagde ydermere, at han ville selv komme på skiftet efter Hans Svendsen – som da allerede var død

og lå oven jord, såvel som og skiftebetjentene havde været på stervboet for at registrere og vurdere, såvel som besegle. – Og så ville han, nemlig provsten, som han selv sagde til Mogens Jensen, herfra kjøre samme dag til sognedegnen Jens Hvalsøe.

Videre kunne ikke Mogens Jensen sig den gang erindre.

Da som drengen Claus Clausen, som har tjent her på 14de år, ikke nu er her til stede, så foretages først denne sal. mands brodersøn Svend Jørgensen udi spørgsmål, såsom han er forhen udi skifteregistreringen befalet og tilsat at svare til alt, hvad som er vurderet og takseret, være sig løsøregodset såvel som de 2de beseglede kister og et skab udi stuen med 2de låsfaste døre, hvilke begge var beseglede. De befandtes i samme stand og seglene uopbrudte. –

Hvor så efter slig beskaffenhed han af skifteretten blev tilspurgt – efter forhen indførte mening – om han vidste for sin person noget mere til dette stervbos middel at angive: løsøre, pantebreve, obligationer, reverser og deslige, hvortil han ville give sit udførlige svar.

Svend Jørgensen hertil svarede, at han ej vidste videre end som noget guld, som skal være i pant sat, bestående af ringe, knapper og søljer (spænder), som findes her i forvaring i skabet. Desforuden nogle penge, som provsten hr. Hans Ancher skulle have annammet her fra boet af denne sal. mand, som hannem skal være berettet. Men hvis han herefter noget kan opspørgé, af hvad navn det er, som dette stervbo kan vedkomme, formoder han at blive tilladt de skyldige lovlig at tiltale til hans og hans søskendes bedste og deling.

I lige måde blev den ældste denne sal. mands brodersøn Hans Jørgensen af skifteretten tilspurgt, om han noget var bevidst, som kunne komme dette stervbos middel til bedste af løsøregods, pantebreve, obligationer, reverser eller noget deslige, hvorudi også forstås, om han ved noget aparte, som ej udi skifteforretningen er vorden indført og til stervboet kunne være skyldig, hvorefter skifteretten hans udførlige svar fordrede. –

Efter gjorte spørgsmål sr. Johan Holst for skifteretten fremviste en begiæring til højædle og velbyrdige hr. overkommandant, brigader og amtmand hr. Johan Henrich von Bippen, underskreven af

Hans Jørgensen og er af dato 8. december 1720, som lyder til mening, at hannem måtte blive beordret en mand, som for hannem her på skiftet efter sal. Hans Svendsen måtte svare, såvel som og til hjem- og landsting, om fornøden gøres. – Hvorpå en resolution af bemeldte velb. hr. brigaderen, at samme måtte tillades, og er af dato: Rønne, den 8. december 1720. under velbårne hr. brigaderens egen hånd og resolution, begæres at måtte oplæses, påskrives og i slutningen ord for ord indføres og sr. Holst igen tilstilles.

Hvorpå Hans Jørgensen var begiærende, at forhen indførte, til ham gjorte spørgsmål måtte oplæses (igen), hvor da straks derpå efter forhen gjorte forelæggelse skal ske hans udførlige svar, så vidt som hannem derom efter foresigelse er bevidst.

Efter at forhen gjorte spørgsmål for hannem blev oplæst, svarede Hans Jørgensen dertil, at han ej noget andet ved, som dette stervbo kunne komme til bedste, uden 5 guldknapper og 3 à 4 guldringe og en guldsølje, som er emaljeret, desuden en ring af sølv. – Så og haver Hans Jørgensen formodet, at det ikke hannem af skifteretten bliver nægtet, at om han kan udspørge eller og med tiden bevislig gjøre om noget, som dette stervbo og hans medarvinger kan komme til bedste, det hannem ikke forment bliver. – Men ellers haver han som arving her til boet spurgt (hørt) af andre folk, at velærværdige hr. landsprovsten skal have bekommet en del penge her af boet, som skal opnå til kapital 3000 sldr., hvilket han tillige med de andre hans medarvinger formoder at få nærmere forklaring og oplysning om, hvorledes det sig med samme penge haver.

Hvad sig angår Hans Jørgensens såvel som og hans broder Svend Jørgensens forhen gjorte og indførte påstand, at de ikke skulle blive forbudne af skifteretten at opsøge eller opspørge noget, som de herefter kan få at vide, dette stervbos middel til bedste og samtlige arvinger til deling, da er det ikke bleven forbuden af skifteretten, men langt mindre forbydes, at når en af arvingerne eller samtlige kunne opspørge noget, bør de give skifteøvrigheden det til kende, på det at slige udeblevne arvedele af dem vorder imellem delt.

Og som dagen nu er forløben, så sluttes atter denne forretning i aften, at den næst Guds hjælp i morgen videre at foretages.

KJØLLERGARDSSKIFTET

Dis til vidnesbyrd under samtlige vore hænder.

Skiftestedet ut supra.

Jes Rasch Frederich Slache Anders Kure
Christen C. H. R. Hansen Rømer Svend Jørgensen
Hans H. I. S. Jørgensen

Påfølgende dag den 12. december (torsdag) er igen med denne forretning udi vedkommende arvingers overværelse (fortsat), og er så videre passeret som efterfølger:

Den i går borteværende tjenestedreng Claus Clausen fremkom for skifteretten, og blev han da i lige måde tilspurgt, om han vidste noget, som til dette stervbos middel kunne anføres, som kunne være blevet forglemt, eller i andre måder. Hvortil han svarede nej, og ej var bevidst, uden aleneste han foregav, at Mons Jensen, som før er omtalt, havde sagt for ham, at provsten havde bekommet nogle penge her, men vidste ikke hvor mange, og mere vidste han ikke.

Blev da forevist de for-ommeldte guldringe, hvorom ej fandtes nogen besked, hvem de tilhørte. Hvor så de blev vejte og takseret:

1. en guldring med en sønderbrudt glas-sten udi, vog 1 ½ kvintin = 3 sldr. 3 mk.
2. en emaljeret guldring med et kors ovenom, med 3 røde glas-stene udi og en tafelsten (ædelsten) midt udi, vog med stene og alt 1 ½ kvintin = 4 sldr. 2 mk.
3. en vreden guldring udi 5 kranse, vog 1 ½ kvintin = 4 sldr. 2 mk.
4. 3 guldknapper på en stang såvel som 2 runde små guldknapper, vog 1 kvintin = 3 sldr.
5. 2 sølvringe, den ene forgyldt, vog 1 ½ kvintin, sat for 1 mk. 2 sk.

Skifteretten tilspurgte samtlige denne sal. mands brodersønner Svend Jørgensen og Hans Jørgensen, såvel som værger hr. Ole Sonne, som værger for datteren Kirstine Jørgensdatter, om de vidste mere dette stervbo tilhørende, være sig løsøre, tilstående pantedogs, obligationer, reverser og deslige, hvortil de samtlige svarede nej, ej videre end som allerede er bleven anført og forskrevet står,

uden aleneste de indførte penge, som velærværdige hr. provsten haver sig til sig annammet.

Summa summarum: dette stervbos ganske middel beløber sig til penge 3055 sldr.

Hans Svendsens ifareklæder (stadstøj, »kisteklæder«)

Blev så fremvist denne sal. mands ifare- og gangklæder, som er følgende, nemlig

1. en mørkegrå klædes kiol med store camelhårsknapper = 6 sldr.
2. en gl. lysegrå klædes kiol, som er vendt, med camelhårsknapper og rødt vadmels underfoer = 2 sldr.
3. et par alluneds (hvidgarvede) skindbukser uden foer = 1 mk. 8 sk.
4. to store sølv-bukseknapper med roser ovenpå, og påtegning N.C.S., vog 2 lod a 3 mk. = 6 mk.
5. en gl. mørkegrå klædes kiol med blå filt underforet, med knapper af samme slags klæde = 6 mk.
6. en rød vadmels foerskjorte med hvidt linned underfoer, derudi var 26 sølvknapper a stk. 6 sk. = 2 sldr. 1 mk. 12 sk., er tillsammans med foerskjorten 2 sldr. 3 mk. 12 sk.
7. en gl. sort klædes kiol med ulden og linned (hvergarn) underfoer = 1 sldr.
8. et par gl. sorte feldberede (garvede) skindbukser med lærredsfoer = 1 mk. 4 sk.
9. en gl. sort vadmels kiol med gl. sort klædes foer med vadmels knapper = 1 sldr.
10. en sort hat med rødt foer inden udi = 1 mk. 4 sk.

Skifteretten tilspurgte arvingerne, om de vidste mere gangklæder, denne sal. mand tilhørende, hvortil de svarede nej, ej videre at være end som anført. – Summa bedrager sig denne salig mands ifare- og gangklæder til penge 16 sldr. 3 mk. 12 sk., som deles imellem denne sal. mands efterladte arvinger, som er hans broderbørn, nemlig 2 sønner og 1 datter. Deraf er enhver af den sal. mands brodersønners lod 6 sldr. 3 mk., og datterens lod 3 sldr. 1 mk. 8 sk. (Klæderne fordeltes således, at Hans Jørgensen fik nr. 1, 3 og 10

KJØLLERGARDSSKIFTET

samt 4 skilling hos broderen. Svend Jørgensen fik nr. 2, 4, 5, 7 og 8, tilovers 2 mark. Datteren Kirstine fik nr. 6, den røde skjorte med sølvknapperne, samt 1 mark 12 skilling hos broderen Svend).

(I retssagen nævnes Hans Svendsens hoser og tøfler; han har sikkert også haft en del undertøj og fodtøj, men ting uden auktionseværdi medtages ikke i skifterne).

BOETS GÆLD

Blev så angivet dette stervbos bortskyldige gæld og pretentioner, som følger:

Denne sal. mands arvinger fremlagde en skiftekontrakt, oprettet imellem denne sal. mand Hans Svendsen og hans afgangne salig hustru hendes børn og børnebørn, som er lydende ord for ord:

»Kiendes vi underskrevne, nemlig den ældste søn Peder Thorsen på Gadebygården boende i Østermarker sogn, den anden søn Hans Thorsen, boende i Nyker sogn, den 3die søn Lars Thorsen, item vi Elne sal. Jens Mogens, som boede og døde i Rosendale i Rutsker sogn, hendes sønner Thor Jensen, boende på Spidlegården i Aaker sogn, Mogens Jensen, Hans Jensen og Peder Jensen, boende på den 12te gård i Klemensker sogn, alle samtlige afgangne nu salig Karen Hans Svendsens efterladte børn og børnebørn, og hermed vitterliggør, at vi med vel betænkt hu haver indgået en venlig forlig og skiftekontrakt med vores kiære stiftfader Hans Svendsen, boende på den 2den gård i Rutsker sogn, angående hvis arv vi efter bemeldte vores salig moder og mormoder Karen Hans Svendsens udi løsøre og jordegods kunne tilkomme, og det på følgende måde, nemlig at Hans Svendsen lover at give os samtlige arvinger al vores arvepart, som vi udi løsøre, jordegods og tilstående giæld (værdipapirer), med hvad navn det nævnes kan, tilsammen efter vores salig moder ialt 1750 sldr. Deraf tilkommer enhver af os 3de brødre 500 sldr. og vi andre 4re salig Jens Mons sønner tilkommer 250 sldr., som er på hver part 62 sldr. 2 mk.

Og haver jeg Peder Thorsen annammet i betaling for disse 500 sldr. en obligation, udgivet af velædle og velbyrdige hr. landsdommer Ancher Müller, lydende på kapital 300 sldr. Er af dato 24. ok-

tober 1718 (?). Item som velbemeldte hr. landsdommeren er skyldig 140 sldr. og rente 66 sldr., beløber sig tilsammen kapital og rente 506 sldr. – Er i så måde 6 sldr. tilovers, som Peder Thorsen leverede fra sig til Hans Svendsen, og annammede Peder Thorsen de herpå udgivne bevisligheder.

Jeg Hans Thorsen haver annammet udi betaling en gård, kaldet Puggegården, som er den 1ste i Rutsker sogn, for 150 sldr., og blev mig leveret en tolv samfrænders dom af 24. august 1677, som er adkomst derpå.

Og som sædet og adgang til denne gård ved samme dom er Hans Thorsen tilkendt, så er nu den 1ste gård i Rutsker sogn Hans Thorsen til arv og ejendom hjemfalden.

Dernæst er Hans Thorsen overleveret i betaling et pantebrev, lydende på kapital 134 sldr. 2 mk. og dateret den 6. november (august?) 1685, udgivet af afgangne Claus Hansen på Vallegård i Nyker sogn, hvorpå rester rente 19 sldr. 2 mk. –

Nok haver Hans Thorsen annammet i betaling 6 tøndeland jord, Engstykker kaldet, og en eng, beliggende udi Rønne byvang, som tilforn haver tilhørt afgangne Ole Jensen i Rønne, for penge 150 sldr. – Resten, som er 46 sldr., betaler Hans Svendsen til Hans Thorsen i rede penge.

Jeg Lars Thorsen, som efter de 12 samfrænders Anno 1677 ergangne dom og udregninger haver min fædrene arv, jordepeng, endnu bestående i den 1ste, 2den og 36te jordejendomsgårde i Rutsker sogn, som beløber sig til 132 sldr. 2 sk., og desforuden efter en regnskabsforening med min stiftfader den 4. juli 1692 (1694), bestående 103 sldr. i den 36. gård, da som den 1ste gård kvit og frit ved denne kontrakt tilfalder Hans Thorsen, så vil jeg Lars Thorsen have disse penge bestående i den 2den og i den 36te gård, nemlig i den 2. slg. 114 sldr. 1 mk. og i den 36. slg. 120 sldr. 2 mk. 15 sk. Det øvrige, som disse 2 gårde er højere takseret af de 12 mænd, overlader Hans Svendsen til mig Lars Thorsen udi betaling på denne min mødrene arv, nemlig udi den 2den gård 135 sldr. 2 mk. 13 sk., og udi den 36. gård 110 sldr. 1 mk. 1 sk.

KJØLLERGARDSSKIFTET

Og tilkommer da nu den 2den gård i Rutsker Lars Thorsen for arv og ejendom, eftersom han sæde og adgang derudi tilforn af de 12 samfrænder var tildømt, og lover Hans Svendsen at gjøre samme gård ryddelig til midfaste, når man skrivendes vorder 1716.

Men hvad sæde og adgang i den 36. gård er angående, som sal. Karen Hans Svendsens lovlig var tildømt, forbliver enhver sin ret forbeholden ved lovlig medfart at påtale, hvilken af hendes arvinger det kan tilkomme.

Og annammede Lars Thorsen til sig de 2de domme, som på ovenskrevne 2de gårde er gangne Anno 1677 den 24. august.

Nok haver jeg Lars Thorsen annammet i betaling et pantebrev, udgivet af afgangne Peder Jørgensen i Rutsker sogn, lydende på kapital 100 sldr. og dateret 28. februar 1693 med resterende rente 7 sldr. 3 mk.

Item et pantebrev af Jørgen Jørgensen på Birkesgården i Olsker sogn, lydende på kapital 100 sldr.

Resten, som er 46 sldr. 2 mk. 2 sk., skal Lars Thorsen have af den 35. slg. i Klemensker sogn, Kiøllergården kaldet, som Hans Svendsen lover at betale til Lars Thorsen, når på-æskes.

Vi 4 ovenskrevne sal. Karen Hans Svendsens dattersønner tilkommer enhver efter denne kontrakt udi arv efter vores mormoder 62 sldr. 2 mk., for hvilket Hans Svendsen forsikrer os 4 brødre udi bemeldte Kiøllergård, indtil vi skadesløs af Hans Svendsen eller hans arvinger bekommer vores betaling, kapital og rente.

Og såsom vi alle samtlige ovenmeldte haver fået vores fornøjelse, så takker vi vores kiære stiffader Hans Svendsen for god, redelig og oprigtig betaling og skifte i alle måder, og haver vi samme ej videre at affordre for bemeldte vores tilfaldne arv efter bemeldte vores sal. moder og mormoder.

I det øvrige (be)holder Hans Svendsen u-registreret, u-vurderet, og u-skiftet alle de andre boets midler, som vor moder og han haver været ejende, være sig tilstående gjæld, løsøre og jordegods, rørendes og u-rørendes, med navn det have kan, som sin egen hovedlod, arv og ejendom.

Dog bepligter jeg mig, Hans Svendsen, at svare til al giæld og pretentioner, som på boet kan falde, i hvordan det end kunne ske, så at jeg skal holde min hustrus arvinger derudinden uden skade og skadesløse i alle måder.

At dette således imellem os u-ryggelig og u-igenkaldelig holdes skal udi alle sine ord og punkter, have vi samtlig vel vidende skrevet vores navn herunder og signeter trykt, samt venlig ombudet landstingskriveren Jens Lesler og kvartermester Lars Nielsen med os at underskrive til vitterlighed.

Og er ellers aftalt imellem os samtlig, at om nogen af os denne kontrakt skulle ville bryde eller overtræde, han skal give til St. Ruts kirke 100 sldr., og end da alle vi andre af yderste magt påstå, at denne velmente og med god fornuft gjorde rigtige skiftekontrakt i alle måder bliver holdt.

Sluttet og skrevet på den 2den gård i Rutsker sogn den 30. december 1713.

Hans Svendsen – Peder Thorsen – Hans Thorsen – Lars Thorsen – T.I.S. (Thor Jensen) – Mons Jensen – Hans Jensen – P.I.S. (Peder Jensen).

Til vitterlighed efter begiæring: Jens Lesler – Lars Nielsen.

Læst inden Nørre herreds ting fredagen den 12. januar 1714, og af samtlige angieldende for retten vedstået og bekræftet, således som herredstings-protokollen fol. 116 videre udviser. Testeret: Jens Nielsen – H. Poulsen.

Læst på Nørre herreds ting den 20. december 1715.

Læst inden Bornholms landsting den 7. marts. Testeret: Peder Thiesen.

Irettelagt inden landstingsretten den 8. februar 1719. Testeret: Peder Harding.

Hvor så efter slig beskaffenhed, og indført udi skifteforretningen efter begiæring af arvingerne og vedkommende, fremkom for skifte-

KJØLLERGARDSSKIFTET

retten Thor Jensen, da boende i Spidlegården i Aaker sogn, men nu boende på 12. jordeejendomsgård udi Klemensker sogn, Mogens Jensen, Hans Jensen og Peder Jensen, som fordrede efter for-ermeldte oprettede skiftekontrakts formelding deres mødrearv efter deres sal. mormoder, som denne sal. mand havde til ægte, den summa 250 sldr., hvilke penge forhen er delt imellem ermeldte 4 sønner, hvoraf enhver tilkommer penge 62 sldr. 2 mark.

Hvad sig renten angår af den for-ermeldte kapital, foregav Thor Jensen tillige med hans 3de brødre, at intet nogen af dem haver bekommet.

Og regnes da renten dem til gode af kapitalen, som efter indførte skiftekontrakts formelding er forsikret udi denne 35. gård, fra den 30. december 1713 og til dato, som er 87 sldr. 2 mk.

Hvad sig kapitalen angår, forbliver de formeldte 4 sønner: Thor, Mogens, Hans og Peder Jenssønner, fremdeles forsikret udi denne 35. gård, kaldet Kiøllergården i Klemensker, som de af denne sal. mand forhen er forsikret for. – Renten angående, som er 87 sldr. 2 mk., sker udlæg for her af dette stervbos løssøremidler = 87 sldr. 2 mk.

Samme skiftekontrakt blev læst, påskreven, og til Svend Jørgensen igen leveret.

Den obligation, som er udgiven af Knud Mikkelsen, da boende i Sandvig, til denne sal. mand Hans Svendsen, af dato: Sandvig den 14. marts 1701, testificeret med Knud Mikkelsens hånd og signet og til vitterlighed med ham underskrevet: Jørgen Hansen.

For-ermeldte obligation lyder til mening, at den sal. mand Hans Svendsen haver udlånt til formeldte Knud Mikkelsen 40 sldr. i kroner, hvorfor er udi forsikring stillet – som bevises af en efterretnings-seddel, udgiven – som arvingerne berettede – efter oftemeldte Knud Mikkelsen i Sandvig, hvor den salig mand skal være tillagt en obligation med da pådragen rente, som da opløb til 45 sldr. 3 mk. 11 sk. – Hvorfor han skal være tillagt Areds vang, som da var sat for 68 sldr. 1 mk., heri at nyde udlæg 45 sldr. 3 mk. 11 sk.

Da findes på ovenmeldte obligation at være af den sal. mand kvitteret for den 13. januar 1719. Hvor så rester rente, såsom 24 skilling derpå er betalt, fradrages et år. – Bliver da til dette stervbos middel anført, som og til dette krav udlægges penge til dato 13. januar 1720, som er 7 mk. 8 sk.

Endnu blev til dette krav udlagt en revers på slet (ustemplet) papir, udgiven af Ole Pedersen i Olsker sogn til denne sal. mand og lyder på kapital udi klingende mynt 40 sldr., hvor ermeldte Ole Pedersen lover at holde den salig mand uden skade, og er reversen underskrevet af Ole Pedersen med 3 bogstaver, og til vitterlighed: Lars Thorsen og Lars Nielsen. Reversen er af nr. 9.

Og som Ole Pedersen, som arvingerne angav, her for skifteretten selv mødte og vedstod, at han samme 40 sldr. til dette stervbo skyldig var, da ermeldte summa her tillægges, som er 40 sldr., og end-ydermere tilstod samtlige arvinger, at om Ole Pedersen skal gjøre nogen disput og fragå sine ord, da ville de være Thor, Mogens, Hans og Peder Jens sønner ansvarlig til den summa, som Ole Pedersen her til boet er skyldig. Tilovers 1 mk. 3 sk.

Amtsstueskatten.

Arvingerne angav at restere til kgl. maj. amtsstue for jordebogsrestance for indeværende år: 3 sldr. 2 mk. Udlagt herfor: 2 tønder byg udi strået a 7 mk. = 3 sldr. 2 mk.

Tjenestefolkenes løn.

Tjenestepigen Karen Olsdatter fordrede tjenesteløn for 2 par sko, som vedgikkes, a 3 mk. = 6 mk. Udlagt herfor: 1 lispund og 8 pund groft blågarn a pundet 4 sk. = 6 mk.

Tjenestekvinden Giertrud Larsdatter, som haver tjent denne sal. mand udi mange år, fordrede for et rødt vadmelsskørt på 6 alen a 1 mk. 2 sk. = 1 sld. 2 mk. 12 sk.

Nok for et sort vadmelsskørt 6 alen a 12 sk. = 1 sld. 8 sk. – 3 par sko a 3 mk. = 9 mk., og 6 sldr. i rede penge. Er så i alt den fordring = 11 sldr. 4 skilling.

KJØLLERGARDSSKIFTET

Derfor er udlagt 32 alen hørlærred a 12 sk. = 6 sldr.

Sengeklæder i herberghuset udi den søndre seng: en blåranuet bolster overdyne med 2 lapper = 2 mk., en hvid linned hoveddyne = 12 sk., en hvid linned underdyne = 7 mk., et rødt studnød i østre fæhus = 10 mk., 5 ophugne plovs-hoveder a 4 sk. = 1 mk. 4 sk.

Tjenestepigen Karen Hansdatter fordrede for tjenesteløn, som hun har fortjent og rester: først for et sort vadmelskjørt, 6 alen a 12 sk. = 1 sld. 8 sk., for 2 par sko a 3 mk. = 6 mk., og 1 sldr. penge. Er ialt hendes fordring: 3 sldr. 2 mk. 8 sk. – Udlagt 14 alen sort og hvidt vadmæl a 8 sk. = 7 mk., 18 alen groft blågarnslærred a 6 sk. = 6 mk. 12 sk. – I stegerset en egefjerding med en bund udi = 12 sk.

Tjenestepigen Anne Pedersdatter fordrede tjenesteløn for (tiden fra) sidste Mikkelsdag til Mikkelsdag 1721: 7 alen rødt farvet vadmæl a 18 sk. = 7 mk. 14 sk., en rød vadmælstrøje af 2 alen a 18 sk. = 2 mk. 4 sk., foeret, syløn og hægter = 8 sk.

Et hørgarns forklæde med 2 bredder udi, som går 3½ alen til, med hvid bendel i a 1 mk. = 3 mk. 8 sk.

Et købelærreds tørklæde på 1 alen og et kvarter = 1 mk. 9 sk.

To par sko a 3 mk. = 6 mk., en kattuns hue for 1 mk. 4 sk.

To blågarns neerdele (til særke) med harker, 3 alen til hver a 1 mk. = 6 mk.

En brugarns (hørlærreds) oplod (overdel til særk), 2½ alen a 1 mk. = 2 mk. 8 sk. – Er tilsammen hendes fordring 8 sldr. 7 sk. –

Udlagt derfor:

27 alen noget bleget hørlærred a 12 sk. = 5 sldr. 4 sk.

18 alen groft blågarnslærred a 6 sk. = 6 mk. 12 sk.

En fyrre-halvkiste i herberghuset med lås, hængsler og håndfang = 5 mk.

En halvtønne i kældereren med en bund = 8 sk., tilovers 1 sk.

Tjenestedrengen Claus Clausen fordrede tjenesteløn:

Først for forgangen år to par sko a 3 mk. = 6 mk. En hat = 2 mk.

For indeværende år: 2 blågarnsskjorter a 3 mk. = 6 mk.
 2 par vadmelsbukser, 2½ alen udi a 14 sk., med syløn ialt 6 mk.
 En hat = 2 mk., to par sko a 3 mk. = 6 mk.
 En grå vadmelskiol, 6 alen a 1 mk., med foer og syløn i alt 2 sldr.
 Et par hoser = 1 mk., et par forfødde = 8 sk.
 En hørgarns halsklud = 1 mk., en vadmelskiol med al beregning
 = 2 sldr. en hat = 2 mk. – Er ialt 12 sldr. 8 skilling.

Udlagt derfor:

En blakket ko i det østre fæhus = 6 sldr.
 I herberghuset en egekiste med lås, hængsler og håndfang = 2 sldr.
 En jernstang, vog 2 lispund a 3 mk. = 1 sldr. 2 mk.
 Et deignetrug af ask med stol i kælderens = 2 mk.
 27 alen groft hampe- blågarnslærred a 5 sk. = 2 sldr. 7 sk.
 Hos tjenestepigen Annes lod = 1 sk.

Tjenestedrengen Ole Mathisen fordrede tjenesteløn, som er:

For en brun vadmelskiol for i fjor med al beregning = 3 sldr. 2 mk.
 To par sko for i fjor = 6 mk., en hat = 2 mk.
 For anno 1718 en sort vadmelskiol med foer og syløn = 2 sldr.
 1 mk.

For 1719 en brun vadmelskiol med foer og syløn = 3 sldr. 2 mk.
 Fra Mikkelsdag 1720 til Mikkelsdag 1721 for en skindklædning
 = 2 sldr., for 2 par sko = 6 mk., en hat = 2 mk., en vadmels-
 klædning = 2 sldr., en blågarnsskjorte = 3 mk., en do. = 3 mk.,
 en hørgarns halsklud = 1 mk., et par hoser = 1 mk., et par for-
 fødte = 8 sk., et par vanter = 6 sk. Er ialt 19 sldr. 1 mk. 14 sk.

Herfor er udlagt:

En sortbrunstjernet hoppe = 8 sldr., en sorthjelmet ko = 5 sldr.,
 En blakket ko i østre fæhus = 3 sldr. 2 mk.
 En fyrrekiste med en revel over låget og 2 jernbånd under bunden
 = 2 sldr. 1 mk.
 Et stude-åg med ringe = 8 sk., en vognaksel = 6 sk.

Tjenestedrengen Mogens Jensen fordrede tjenesteløn for dette år
 til Mikkelsdag 1721: først rede penge 14 sldr., dernæst en skind-

KJØLLERGARDSSKIFTET

trøje, som blev sat for 6 mk. I alt 15 sldr. 2 mk. – Herfor blev udlagt:

En blegrød ko = 5 sldr., en blakbrunstjernet hestgilding = 9 sldr.,
et rødt studnød = 1 sldr. 2 mk.

Rasmus Hansen fordrede for resterende tjenesteløn for 1718:

En brun vadmelskiol = 3 sldr. 2 mk., en hat = 2 mk., 2 par sko = 6 mk., en ko = 6 sldr. Ialt 11 sldr. 2 mk.

Udlagt herfor: en slet rød ko = 6 sldr., en liden rød stud = 4 sldr.
En fyrrebalje i kælderens = 10 sk., en stråbåndstønde med nogle fjer i = 1 mk. 8 sk.,

6 sibøtter a 4 sk. = 1 mk. 8 sk., en spinderok = 1 mk. 4 sk.,
en gl. spade med skaft = 1 mk., en jern-lysestage med 2 grene = 2 sk., ialt 11 sldr. 2 mk.

Hans Pedersen fordrede tjenesteløn på sin søns vegne:

En skjorte = 2 mk., et par vadmelsbukser = 2 mk. Ialt 4 mk.

Udlagt herfor: et gl. fyrrekar i huggehuset med 2 øren uden låg = 2 mk., en gl. korn-seis (le) med bom og ringe = 1 mk. 4 sk.,
en liden buesav = 12 sk.

Lisabeth, en gl. fattig pige, fordrede for en særk = 3 mk. Udlagt herfor: En gl. sort klædeskiol med gl. hvidt lærredsfoer i livet og sort rask nedentil i skørtet = 3 mk. (Har antagelig vasket liget og derfor haft ret til at forlange en skjorte eller særk).

Hans Jensen, boendes i Gildeshuset i Klemensker sogn, fordrede for 13 år siden for resterende tjenesteløn:

for en fyrrekiste = 3 sldr., for en grå vadmelskiol = 3 sldr. og for sig selv og for en hest i 18 dage om våren a 4 sk. = 1 sldr. 8 sk.

Arvingerne bevilgede Hans Jensen at nyde udlæg her af boet, hvormed han og var fornøjet, som er penge = 3 sldr. Udlagt derfor: en hvid olmerdugsdyne i pigesengen = 1 sldr., en hvid linned hoveddyne = 1 mk., en dito = 10 sk., en dito underdyne = 5 mk., et blågarnslagen med 2 bredder = 1 mk. 4 sk., en sibøtte = 4 sk., tilovers 2 sk.

Andre regninger.

Lars Hansen, boende på Kuregården i Klemensker sogn, fordrede, som vedgikkes, 1 sldr. 2 sk. – Udlagt derfor: I steerhuset bag ovnen en gl. fyrrekiste med lås og hængsler = 1 sldr., hos Hans Jensen i Gildehuset = 2 sk.

Velædle og velbyrdige hr. landsdommer Nansen, boende i Svanike, fordrede efter sin medsendte specialregning, som arvingerne vedgik, 19 sldr. – Udlagt derfor de 10 sldr., som velbemeldte landsdommer Nansen er skyldig for rente af hans forhen indførte pantebrev. Hertil lægges, som er 10 sldr., 2 hollandske dukater og en dansk kurantdukat udi en tobakspung. Gjør ialt 10 sldr. – Tilovers 1 sldr.

Poul Arristsen af Vestermarie sogn fordrede for 4 læs tørv a 2 mk. = 2 sldr. Denne fordring vedgikkes, og sker udlæg for samme 2 sldr.:

Et hørgarnslagen med 2 bredder udi, 4 alen langt = 1 sldr. 2 mk.
En halvbraked hud = 2 mk.

Lars Nielsen i Habbedam fordrede for et stykke tov til et mølletov, som vedgikkes = 3 mk. Udlagt derfor et gl. hørgarnslagen med 2 bredder og 2 huller på = 3 mk.

Peder Didrichsens arvekrav. Første fremsættelse på skiftet.

Peder Didrichsen i Olsker sogn nu her for skifteretten tilbyder arvingerne deres penge efter pantebrevets indhold, når de vil tage derimod, denne 35. gård angående, såsom Peder Didrichsen efter sin formening formener sig at være arvebåren her til den 35. gård, Kiøllergården kaldet, såvel som til sædet derudi. End ydermere her for skifteretten var Peder Didrichsen begierende, at han måtte til-lades at få indført, at han ville søge kongelig oprejsning.

Arvingen Svend Jørgensen svarede til Peder Didrichsens for-indførte, at de ingen penge ville annamme af Peder Didrichsen, helst fordi Peder Didrichsen ikke en skilling har at fordre her af stervboet af den 35. gård. I de øvrige refererer de sig til velbyrdige

KJØLLERGARDSSKIFTET

Ancher Müllers afsagte dom af 1711 den 8. april, hvorudi denne sal. mand er tildømt denne 35. gård, kaldet Kjøllergården i Klemensker sogn, til evindeligt arv og ejendom, efterdi Peder Didrichsen ikke har betalt til Hans Svendsen de pantepenge, nemlig 698 sldr. 2 mk. 12 sk., på bemeldte gård til 2. april næstfølgende samme år 1711.

Flere regninger fra forskellige kreditorer.

Velædle og velbårne hr. ritmester Rasmus Nielsen fordrede, som vedgikkes, 2 sldr. – Herfor udlagt udi et kammer østen for og næst op til lillestuen: en kobberkedel på en spand stor, uden greb og med boder (reparationer) på, vog 8 pund a 1 mk. = 2 sldr.

Sognedegnen i Nyker sogn, Jørgen Andersen, fordrede, som arvingerne vedgik, 2 sldr. Udlagt derfor: en flintebøsse = 7 mk., samt et stort barket kalveskind = 1 mk.

Kornet Hans Rømer fordrede for en bog, som denne sal. mand af hannem lånt haver, hvorfor han pretenderer enten bogen igen eller 9 mk.

Endnu fordrede han for havrejords-leje: 2 tøndeland a 2 mk. = 4 mk.

Item for et gult lædergehæng = 3 mk., hvorfor han pretenderer enten gehænget eller og forskrevne 3 mk. Ialt er mandhafte kornets fordring 4 sldr. – Herfor er udlagt:

21 alen groft hørgarn a 12 sk. = 3 sldr. 3 mk. 12 sk. – En plovstert = 4 sk.

Hans Jensen under Hoglebjerget i Klemensker sogn fordrede for 2 tønder rug, som denne sal. mand skal have bekommet forgangen år a 4 sldr. = 8 sldr., for 2 læs kiæppe, ialt 9 sldr. 2 mk. – Herfor blev udlagt:

en rød stud = 4 sldr., en rødbroget stud = 3 sldr., en Christian Quinti lovbog = 2 sldr., en ny vævet bænkydne med spolskodet underfoer = 2 mk.

Hans Larsen, boende i Rutsker sogn i Tækkeregården, fordrede efter sin seddel, som af arvingerne vedgikkes, for et læs halm, hvorfor han pretenderer 3 mk. Herfor udlagt: et gl. sort klædes skørt uden underfoer = 8 sk., en gl. sort klædes kiol med fløjls opslag og fiskeben i livet = 1 mk. 8 sk., et lidet fyrrebord med åben fod, uden skuffe = 1 mk.

Lars Thorsens erstatningskrav.

Udi i min mands korporal Lars Thorsens absens (fraværelse), som formedelst en sags indstævning for Højesteret til Kjøbenhavn er overrejt, haver jeg på skiftet efter salig afgangne Hans Svendsen i Klemensker sogn at fordre, nemlig:

1. da Hans Svendsen fra den 2den gård i Rutsker sogn skulle flytte, da bekom han af min mand 2de store aske (asketræer) til hjultømmer a 10 mk. = 5 sldr.
2. en potte-kakkelovn, som ej kunne bekostes ringere end 6 sldr., men efter Hans Svendsens eget tilbud derfor ville svare 3 sldr.
3. Så og var bemeldte 2den gård tilhørende, da Hans Svendsen til den kom at bo, som Hans Svendsens formand, sal. Thor Larsen haver ladet tilhugge, hovedtømmeret til en længe, som på den nordre side udi gården skulle være opsat, 16 bundt tømmer a 5 sldr., beløber sig til 80 sldr., som Hans Svendsen straks fra gården bortsolgte, og i den sted lod den gamle på støtter blive bestående, tillige al anden denne 2den gårds bygning, som forårsager min mand stor bekostning. Allerydmygst bedes derfor på skiftet at måtte ske udlæg, nemlig 80 sldr.
4. Så og bekom Hans Svendsen af min mand, siden han kom fra den 2den gård, med skov-vare til sin da iboende gårds huses reparation, som vel højere kunne opgå end 4 a 6 sldr., derfor er ikkun fordret 4 sldr.
5. Så og borttog (Hans Svendsen) og ruinerede af den 2den gård, da han fra den bortflyttede, såsom skab, som i væggen sad fastklinede, så og stalden med krybbe, hækker og staldbøljer, store planker, som sad til bølken (balk, skillevæg) ved loen, og låsene fra dørene, og spiltovene (hestestaldene), så og mere adskilligt, som

KJØLLERGARDSSKIFTET

jeg ej nu kan specificere, som ikke igen kunne afstedkommes ringere end som 20 sldr.

6. Så og efter akkorderingen ved en skiftekontrakt, ganget efter Hans Svendsens salig hustru, skulle Hans Svendsen til min mand give 50 sldr., men ej mere bekom deraf end den halve del, som jeg derom ej nøje kan give forklaring om, men dog kan blive 25 sldr.

Beløber sig ialt dette anførte til 137 sldr., hvorfor beder allerdymgt herfor at måtte ske udlæg.

Rutsker sogn, den 9. december 1720. Anne Marie Lars Thors.

Arvingerne hertil svarede, at de ikke kunne stede Lars Thorsens hustru noget udlæg her af dette stervbo for den forhen indførte fordring:

1. Et er det, at hun er noget gammel, nemlig fordringens specerier, så de mener, at han, Lars Thorsen, kunne affordret sin gæld i denne salig mand Hans Svendsens levende live.

2. For det andet, at her findes Lars Thorsens egen kvittering under hans egen hånd, og til vitterlighed efter begiæring: Mons Høg – Olle Pedersen. Og findes samme kvittering på 4 skilling stemplet papir nr. 17, det år 1714, hvorudi Lars Thorsen giver sin stiftfader Hans Svendsen fuldkommen kvittering for alt, hvad hannem tilkom efter den forhen indførte skiftekontrakt af dato Rutsker sogn den 30. december 1713.

Af denne beskaffenhed formener arvingerne at vorde fri for Lars Thorsens hustrus store pretentioner og fordring, og (fordringen) henvises efter arvingernes begiæring til lands lov og ret, der at påtales. Blev af skifteretten til lands lov og ret hen-remitteret.

Christen Rømers fordringer.

Christen Rømer i Klemensker fordrede for 4 stude, han haver haft udi gjærde i 2 år, pretenderede for stykket 2 mark (pr. år) = 4 sldr., såvel som for 3 stude udi et år a 2 mk. = 6 mk. Ialt 5 sldr. 2 mk., for hvilken summa Christen Rømer foregav, at Hans Svendsen havde lovet ham skov-vare, som Christen Rømer sagde sig ej at

være betalt. Og han ville med sin korporlige ed, når på-æskes, dermed sit krav bevise.

Arvingerne tilstod denne fordring, efterdi han nu her for skifte-retten erbyder sig at gjøre sin højeste saligheds ed, at bemeldte fordring bestod i sandhed, hvilken korporlig ed arvingerne vil have sig forbeholden efter lovlig indstævning bemeldte Christen Rømer at affordre.

Så sker da udlæg for den anførte fordring, som vedgikkes: 5 sldr. 2 mk.:

1. et hørgarnslagen, som er nyt, med smal søm for den ene ende og bred søm for den anden ende = 6 mk.
2. I den søndre seng vesten til i herberghuset: en blåblommet Dantzigerføjs overdyne = 3 mk., en hvid linned underdyne = 2 sldr.
3. I den nordvestre seng, som er med een side og een gavl: en hvid linned hoveddyne = 1 mk., en blåranuet olmerdugs hovedpude med linvår og strik = 1 mk. 8 sk., en dito = 2 mk., to sibøtter = 8 sk.

Christen Rømer af Klemensker sogn fordrede et fyrre-vråskab, stående i stuen, som hannem skal være tilhørende og haver stået udi denne 35. gård ungefær på 8 år, hyorfor han begiærede af arvingerne deres udførlige svar, om de hannem det igen ville nægte eller tilstå. Ellers foregav han, at han ville og kunne med sin korporlige ed bekræfte, for det første: at ermeldte skab tilhørte ham, og for det andet: at han ikke nogen skilling eller skillings værdi af denne sal. mand Hans Svendsen havde bekommet.

Arvingerne meldte til samme fordring, at når bemeldte Christen Rømer denne sin fordring efter forhen gjorte løfte ved sin højeste saligheds ed verificerer, at fordringen består i sandhed, og at han ej har nydt noget vederlag for samme skab, skal han skabet bekomme.

Eftersom arvingerne siden derefter forespurgte sig af tjenestekvindfolkene her i gården, blev de omsider således til sinds, at bemeldte Christen Rømer kunne annamme og beholde ermeldte fyrre-

vråskab, stående udi stuen, dog ikke førend at dette skifte er blevet til ende bragt.

Og som ej videre ved dette skifte i aften er at observere, såsom dagen nu er forløben, så sluttes da dette. Des til vidnesbyrd under vore hænder.

Skiftestedet ut supra. *Jes Rasch – Frederich Slache – Anders Kure – Christen C. H. R. Hansen Rømer – Hans H. I. S. Jørgensen – Svend Jørgensen.*

Den 13. december næst efter (fredag d. 13.12.1720) er igen denne forretning foretagen og udi de vedkommendes overværelse. Hvor så videre passerede, som følger:

Else Catrina salig mag. Søren Schades fremsendte en seddel, hvorudi hun forlanger, at som hun haver her i boet noget sølv, hun da måtte være fri for renten, såsom hun foregiver, at et sølvbæger, som før var forgyldt, skal være her i stervboet forslidt, såvel som og foregiver hun, at denne sal. mand skulle have hende tilsagt, at hun ikke skulle give nogen rente fra den tid, at hun blev enke, men navngiver ikke i ommeldte seddel, hvor meget sølv hun her i boet i pant haver sat, uden aleneste for-ommeldte bæger, og ikke engang navngiver, hvordan det er dannet eller skikket.

Arvingerne svarede til salig magister Søren Schades kiærestes (hustrus) fordring og påstand, at de ingenlunde tvivler på, at pantet jo skal findes nu i slig tilstand, som den tid det blev pantsat, og hvis enken vil indfri samme sit pant, skal det ikke nægtes, aleneste at hun betaler kapitalen tillige med al pådragen rente, til hvem det bliver tillagt og det i hænde haver.

Anders Hansen udi Hasle fordrede her ud af stervboet 6 specie-rixdaler, som han haver til denne sal. mand udi pant sat, hvorpå Anders Hansen ikkun resterede 2 rixdaler i klingende mynt, som Anders Hansen erbød sig straks at ville betale. Men som formeldte 6 specie-rixdaler ikke her udi boet findes, da eftersom arvingerne vidste af dette krav og vedstod det således ret at være, så sker ham udlæg for de resterende 4 rixdaler in specie med deres

opgæld. For de 2 rixdaler, som han erbød sig at ville betale, sker ham og udlæg for opgælden. Ialt sker ham udlæg for – med opgælden og de 4 rdlr. – som beløber sig til 7 sldr. 8 sk.

Udlagt derfor et sekskantet sølvbæger, næsten på en pægl stort, med løvværk på-graveret, fremmed stempel, påtegnet W.A.D., vog 10 lod a 3 mk. = 7 sldr. 2 mk., hvoraf tilovers 1 mk. 8 sk.

Jens Pedersen, tjenende hos højædle og velbårne hr. brigader von Bippen, fordrede, som arvingerne vedgik: 6 mark. Udlagt derfor: udi en gl. fyrrekiste, stående inden for krubhusdøren, uden lås og hængsler, fandtes 2 lispund 7 pund hvid fin og grov uld a 6 sk. Deraf at have 1 lispund = 6 mark.

Herredsfogden i Nørre herred Mogens Clausen Torn fordrede for 2 skpr. byg a 2 mk., som vedgikkes = 1 sldr. – Udlagt derfor en tønde med 1½ skæppe linfrø (hørfrø) udi, tønde og linfrø til-sammen sat for 1 sldr.

Til begravelse m. m.

Velærværdige hr. Jørgen Sandbye fordrede for 1 skæppe byg = 2 mk. Derfor er udlagt: i den vestre seng i herberghuset en blå-ranuet olmerdugs hovedpude med linvår og strik = 2 mk.

Arvingerne angav at være skyldige på ligtjenesten til velærværdige hr. Jørgen Sandbye = 10 sldr. – Udlagt derfor en kobberkedel, ungefær på 2 tønner stor, stående på loftet over stuen, vog 2 lispund 13 pund a 1 mk. 4 sk. = 10 sldr. 3 mk. 4 sk. Tilovers 3 mk. 4 sk.

Denne sal. mands brodersøn Svend Jørgensen fordrede for forstrækning her udi boet, siden denne sal. mand døde, til 12. december, såsom for begravelsen, til degnen, og en del til sognepræsten, som ialt efter hans medarvingers tilståelse tilløber til 46 sldr. 1 mk. 9 sk.

Udlagt derfor, hvad velærværdige, hæderlige og vellærde mand hr. Oluf Sonne her til boet er skyldig på en obligation, udgiven til

KJØLLERGARDSSKIFTET

denne sal. mand Hans Svendsen af dato 8. marts 1700 under hr. Olufs egen hånd og segl, og til vitterlighed underskrevet Mads Pedersen Høg, såvel som læst inden Bornholms landsting den 23. oktober 1709 under nu sal. velædle og velbyrdige hr. landsdommer Müllers hånd og segl og landstingsskriverens.

Tillægges 10 sldr. – Obligationen findes at være nr. 10. – Rente af fornævnte obligation resterer for et år = 2 mk.

Item og efter en auktionsforretning foran af dato 10. april 1693 under rettens middels hænder og segl, såvel som og af da tilstedeværende kgl. maj. amtsskriver sr. Hans Henrich Schors hånd og segl tillige med verificeret, i lige måde og den 22. januar 1720 er bleven fremvist, læst og observeret på skiftet efter Hans Smeds sal. hustru udi Hasle. Ud af ermeldte brev erfares, at denne sal. mand Hans Svendsen haver sig tilforhandlet på fornævnte auktion, som holdtes ermeldte dato over forrige byfoged sal. Hendric Johansen Pop hans efterladte hus, gård og plads udi ermeldte Hasle, og det for penge 50 sldr. 8 sk. som for-omrørte hus og plads er bleven ham tilslagen for. Auktionsforretningen findes at være af nr. 5. – Såvel som og fandtes hos ermeldte brev en kvittering, udgiven af forbemeldte Schor af dato 20. maj 1693 med hans egen hånd, som videre i sig selv gjør forklaring om.

Endnu fandtes en kvittering, udgiven af sal. Ole Nielsen med hans hånds underskrift, såvel som og daværende byskriver Hans Poulsen Busch af dato 12. april 1693 og lyder til mening, at denne sal. mand haver Ole Nielsen fornøjet og betalt på samme holden auktion efter fornævnte sal. byfoged Henrich Johansen Pop med penge 13 sldr. 8 sk., med videre dens indhold gjør forklaring om. Hvor så denne forskrevne summa de 50 sldr. tillægges. 8 sk. Tilovers 14 sldr. 15 sk.

Sognedegnen Jens Hvalsøe fordrede for en skæppe byg, som vedgikkes = 2 mk. Udlagt derfor at have hos Anders Hansen i Hasle = 1 mk. 8 sk., samt en gl. kjerne med låg og stav = 8 sk.

Claus Sørensen i Hasle fordrede for en bog, han havde lånt denne

sal. mand, hvorfor han prætenderede enten sin bog igen eller penge = 1 sldr. Udlagt derfor 5½ skålpund heglet hør a 12 sk. = 1 sldr. 2 sk., tilovers 2 skilling.

Sr. Niels Hansen i Sandvig fremsendte en missive (skrivelse) af dato 9. december 1720, hvorudi han melder, at han her udi stervboer i pant sat haver en stort sølvkruselåg for 3 sldr. 2 mk. – Nok i pant sat her udi boet en drejls dug med små roser vævet, og er dette navn i den ene ende syet: AP, som betyder Anna Peder Jens(d?) for 3 sldr. 1 mk., for hvilke 13 mark Niels Hansen af den sal. mand har bekommet en tønne mel.

Arvingerne hertil svarede, at hvad for-indførte Niels Hansens fordring angår, som er pantegods, da når som helst Niels Hansen betaler de udlånte penge tillige med pådragen rente, skal pantet være følgagtigt af den, som det på skiftet bliver tillagt og i hænde bekommer.

Efterdi at nu den 13. december ingen flere kreditorer sig angav, der noget kunne have at fordre, og ingen fremkom, altså eftersom skifteøvrigheden det efter loven havde påråbt, og udi andre affærer var occuperet, så opsættes dette skifte til endeligheds fuldbringelse den 17. december 1720, som er en tirsdag.

Og imidlertid blev denne sal. mands brodersøn Svend Jørgensen nu som tilforn befalet af skifteretten, at han til alt (skal svare), hvad forhen vurderet er af løvsøregods, såvel som til et skab, som af retten blev beseglet, i stuen stånnde, hvori findes de foran indførte obligationer, pantebreve og reverser, og befindes de in censive nr. 18 i det øverste rum. – Det nederste rum er ham leveret nøglen til. – Hvor så efter slig beskaffenhed denne skifteforretning efter sal. Hans Svendsen denne gang er bleven sluttet. At så er tilgangen og passeret, det til vidnesbyrd under vore hænder og signeter Skiftestedet ut supra. *Jes Rasch. – Frederich Slache. – Anders Kure.*

– *Christen C. H. R. Hansen Rømer. – Svend Jørgensen. – Hans H. I. S. Jørgensen.*

KJØLLERGARDSSKIFTET

Anno 1720 den 17. december (tirsdag) er med dette skifte igen efter foregående opsættelse videre forfaret udi vedkommende denne sal. mands arvingers overværelse og på rettens vegne, som før er meldt, nemlig højædle og velbyrdige hr. brigader overkommandant og amtmand hr. Johan Henrich von Bippen ved sin fuldmægtig Jes Rasch, så og på kgl. maj. skifteskrivers vegne Frederich Slache, tillige med de forhen anførte vurderingsmænd Anders Kure og Christen Hansen Rømer, begge boende i Klemensker sogn, hvor så er passeret som følger:

Jens Pedersen i Rutsker sogn på sin nabo Jørgen Andersens vegne i samme sogn fremlagde en skriftlig fordring under Jørgen Andersens egen hånd af 9. december 1720, hvorudi bemeldte Jørgen Andersen foregiver at ville have vederlag for en længe, som skulle stået på den 48. gård, imidlertid salig Hans Svendsen den i pant havde. – Item fordrer han for en møllesten, som sal. Hans Svendsen skulle have solgt til Jørgen Hansen i Vandmøllen, og begiærer derfor nøjagtig udlæg, som ialt opløber sig for længe og sten til 47 sldr., hvilken fordringsseidel på 6-skillig papir blev for skifte retten fremvist, læst og påskrevet og Jens Pedersen igen leveret.

Ligeledes indleverede bemeldte Jens Pedersen en vidneseddel på 6-skillig papir, under Lars Svendsens, Jørgen Hansens, Jens Davidsens og Anders Pedersens navn, som vidner om samme fordring, og som er sålydende:

»Eftersom Jørgen Andersen er af mig og os underskrevne vores sandfærdige vidne begiærendes, da består dette i al god sandhed, at jeg Lars Svendsen, beboende den 48. gård i Rutsker sogn, kaldet Langedgården, og imidlertid jeg den beboede, fik sal. Hans Svendsen den i pant af Peder Jørgensen. Og da bestod en ladelænge vesten i gården, som var i bygning 5 bundt godt egetømmer, vel holden til at have deri både sæd og frø, og blev stående efter min der fra gården fraflyttelse. – Og det er mig vel vidende, at samme berørte længe kom fra gården, førend rette arving Jørgen Pedersen den antog. Ligeledes lå en møllesten i bemeldte gård, som Hans Svend-

sen bortsolgte til Jørgen Hansen, som forskrevne 48. gård tilhørte.

Dette så at være i sandhed, så sandt hjælpe mig Gud og hans hellige ord.

Dette samme vidner vi, Jens Davidsen og Anders Pedersen. Om-
ermeldte længe og møllesten var alt fra gården, førend jordejeren
Jørgen Andersen antog den til beboelse, og at samme længe var
af godt egetømmer, velholden, ved god hævd og magt, vil vi lige-
ledes ved vor højeste saligheds ed bekræfte, om fornøden gjøres.

I ovenmeldte ed bekræfter jeg Jørgen Hansen at have kjøbt
ermeldte møllesten af Hans Svendsen.

Datum Rutsker sogn, den 9. december 1720.

*Jørgen I. H. S. Hansen. Lars L.S.S. Svendsen. Jens J. D. S. Davidsen.
Anders A. P. S. Pedersen.»*

Samme vidneseddel, efter at den var indført, blev efter begiæring
læst og påskreven og Jens Pedersen igen leveret.

Arvingerne formente, at Jørgen Andersen på den 47. gård i
Rutsker sogn her af dette stervbo ej kan stedes noget udlæg, helst
fordi at Jørgen Andersen, dersom han havde noget at klage på
gårdens vedligeholdelse, medens den var pantsat, burde han at have
søgt sin betaling, da pantet blev betalt af Jørgen Andersen.

Hvad angår den møllesten, som bemeldte Jørgen Andersen for-
drer for, og som ej af hannem på noget er takseret, da kunne han
i denne sal. mands levende live have søgt sin betaling og ikke nu
efter så lang en tid.

Des-årsag begiærede arvingerne, at bemeldte Jørgen Andersens for-
dring måtte henvises til lov og ret, eftersom denne indførte vidne-
seddel af dato 9. december 1720 ikke haver været for nogen ret,
og vidnesbyrdene der haver gjort deres ed, og ingen af vidnesbyrd-
ene haver skrevet deres navn med fulde bogstaver, hvorfor den
ikke kunne antages for gyldig.

Hvor da efter arvingernes begiæring denne fordring til lands
lov og ret hen-remitteres.

Panterne i Kuregården i Klemensker

Kaptajn Morten Mogensen, efter at han havde spurgt (hørt), at Lars Hansen, boende på den 27. gård i Klemensker sogn, havde ermeldte gård udi pant sat til denne sal. mand for 370 sldr., hvilket pantebrev forhen udi skifteforretningen er mentioneret (nr. 17), altså var kaptajn Morten Mogensen begiærende af skifteretten, at et pantebrev, som han og haver bekommet af ermeldte Lars Hansen, lydende på kapital 24 sldr., hvor han og var i forsikring stillet den forermeldte 27. jordejendomsgård, Kuregården kaldet, af dato: Syndergård den 23. februar 1720, at det måtte læses og påskrives og ham igen tilstilles.

Nok i lige måde fremviste ermeldte kaptajn en panteobligation, udgiven af Lars Hansens sal. fader Hans Larsen, lydende på kapital 10 sldr., udgiven til kaptajn Morten Koefoed i Svanike af dato 3. januar 1697. – Men som findes på panteobligationen at være betalt renterne såvel som på kapitalen 20 sldr., bliver igen til rest 80 sldr., som kaptajn Morten Koefoed med Lars Hansens villie og underskrift tillige med Morten Kofoeds overdrager til kaptajn Morten Mogensen. Forskrevne blev læst og påskrevet og kaptajnen igen tilbageleveret.

Efter slig beskaffenhed var kaptajn Morten Mogensen, som før ermeldet, til stede, og erbød sig til denne sal. mands arvinger, enten

1. at de ville udløse bemeldte kaptajn Morten Mogensen, såsom at de her i stervboet findende breve på Kuregården i Klemensker sogn er højere af summa end kaptajnens. Hvis ikke, om de da
2. ville modtage penge, hvilke han ville forskaffe dem efter dette brevs indhold, som her udi boet findes, når på-æskes.

Hvor så kaptajnen var arvingernes svar begiærende.

Arvingerne var fornøjede med kaptajn Morten Mogensens tilbud og vil annamme og imodtage pengene. Og hvis de længere hos kaptajnen bliver bestående, da svarer han kapital såvel som renter. Hvilken kapital og rente til årets udgang her fra denne dato at regne, kaptajn Morten Mogensen erbød sig at betale.

Peder Didrichsens krav fremsættes for anden gang.

Peder Didrichsen af Olsker sogn leverede inden skifteretten en memorial på 24. skillings papir under hans egen hånd af dato 16. december 1720, hvorudi han erbyder sig at betale til dette stervbos arvinger 698 sldr. 2 mk. 12 sk. for den 35. gård i Klemsker sogn og formener derudi at have sæde og adgang. Desligeste refererer han sig til kgl. oprejsning for at indstævne velædle og velbyrdige hr. landsdommer Müllers dom, ganget imellem Hans Svendsen og Peder Didrichsen, og begiærte at (denne memorial) måtte læses og påskrives, som og blev bevilget og hannem igen leveret, læst og påskreven.

Arvingerne refererer sig til det forrige indførte udi denne skifteforretning på Peder Didrichsens påstand og forholder dem ved forbemeldte velbyrdige hr. landsdommer Müllers dom.

Peder Didrichsen fordrede her i stervboet for mænds hold på denne 35. gårds skov-skiønning, som han haver betalt til den sal. mand, først for en tyr så god som 6 sldr., og for en kvie så god som 4 sldr., ialt = 10 sldr., hvorfor Peder Didrichsen begiærer udlæg.

Arvingerne svarede på Peder Didrichsens fordring, at såsom det er vel 14 a 16 år siden, at denne gjæld, som han nu fordrer, skal være påkommen, så kunne han nok vel tilforn have gjort afregning med den sal. mand derom, og ikke nu noget her af boet til betaling kan stedes, men begiærer at måtte henvises til lands lov og ret.

Efter slig beskaffenhed denne Peder Didrichsens fordring blev henremmitteret til lands lov og ret.

Peder Jensen i Rutsker sogn fordrede for en hakkelsekiste med kniv og andet behør, som vedgikkes = 1 sldr. – Derfor er udlagt hos velædle og velbyrdige hr. landsdommer Nansens udlæg at have 1 sldr.

Sr. Johan Lorentzen i Rønne fordrede for en skæppe salt = 1 sldr. 4 sk. Arvingerne ville ej tilstå mere end 3 mk. 8 sk. – Resten, som er 12 sk., henvistes efter arvingernes begiæring til lands lov og ret.

For disse 3 mk. 8 sk. er udlagt hos Svend Jørgensens udlæg af Niels Mogensens obligation, som er af 5. januar 1719 og befindes af nr. 2., deraf at have 3 mk. 8 sk.

Anne Marie Lars Thorsens fordrede efter sin indsendte seddel, som lyder til mening, at såsom denne sal. mand efter hendes foregivende skulle have givet til hendes mands brødre, nemlig Hans og Peder Thorssønner, efter at skiftekontrakten blev oprettet efter deres salig moder, en sølvkande, som vog 80 lod, prætenderer hun på hendes mands vegne lige så meget, som enhver af hendes mands brødre havde bekommet, som kan opløbe til 30 sldr. efter loddet a 3 mk. Samme seddel er af dato 17. december 1720 under hendes egen hånd, og begiærte hun her af boet for ermeldte summa = 30 sldr.

Hvad Lars Thorsens hustrus fordringer angår, da er herom på skiftestedet indgået en venlig forligelse og forening om alt, hvad dette stervbo og Lars Thorsen kunne være imellem, i hvad navn det have kan, at dette stervbo svarer Lars Thors hustru Anne Marie Andersdatter eller Lars Thorsen selv, når Gud vil han kommer hjem fra Kiøbenhavn, til penge 20 sldr.

Og lover bemeldte Anne Marie Lars Thors, at ej mere i nogen måde hverken hun eller hendes mand vil eller kan prætere eller fordre af dette stervbo, når hun eller Lars Thorsen bliver fornøjet med godt udlæg for bemeldte 20 sldr.

Hvilken forening og kontrakt blev af arvingerne og Anne Marie Lars Thors på stervboet indgået og underskrevet:

Anne Marie Lars Thorsens. Svend Jørgensen. Hans H.I.S. Jørgensen.
Til vitterlighed efter begiæring: *Olle Sonne. Johan Holst. Anders Kure. Christen C. H. R. Hansen Rømer.*

Så sker da udlæg her af boet for de 20 sldr.: hos Svend Jørgensen bemeldte krav, som er tilovers ud af en obligation, udgiven af Niels Monsen i Hasle af dato Klemensker sogn den 5. juni 1719 til denne sal. mand Hans Svendsen, hvorfor ham er i pant sat 6 skpr. land byg-jord, beliggende i Hasle Nørre vang, med videre, som samme obligation af nr. 2 omformelder. Deraf at have disse 20 sldr.

Peder Didrichsens 3die henvendelse.

Endnu pretenderede Peder Didrichsen en jern-kakkelovn, stående udi lillestuen, som han foregav at være hannem tilhørende og til denne sal. mand haver betalt, hvilken jern-kakkelovn forhen udi skifteforretningen er vurderet for 8 sldr. Hvorfor han begiærer af stervboet udlæg eller kakkelovnen in natura.

Arvingerne hertil svarede, at denne Peder Didrichsens fordring haver sit udseende at være ligesom de andre hans forhen indførte pretentioner. Hvilke begiæres at måtte henvises til lands lov og ret. Efter slig beskaffenhed skifteretten det og derhen remitterede.

Hans Mortensen i Klemensker sogn fordrede på sin hustrumoders vegne (Hans Kjøllers enke Kirsten Pedersd.) for 3 røster med stængetræ og støtter ialt penge 6 mark., som han derfor af den sal. mand er lovet et træ ud af skoven.

Avingerne hertil svarede, at såsom Hans Mortensen på sin hustrumoders vegne ikke haver denne sal. mands hånd dette krav dermed at bevise, eller nogen anden vidnesbyrd efter loven, begiæres dette at måtte hen-remitteres til lands lov og ret. Efter slig beskaffenhed blev den post henvist til lands lov og ret.

Kjøllergårdens adkomstdokumenter.

Hvad sig denne 35. jordejendomsgård er angående, Kjøllergården kaldet, da forefandtes her udi stervboet af nr. 1 et pantebrev, udgivet af Peder Didrichsen, da boende på Bagergården i Rutsker sogn, til denne sal. mand Hans Svendsen, lydende på kapital 698 sldr. 2 mk. 12 sk. af dato 27. februar 1706, under Peder Didrichsens hånd med 3 bogstaver:

Peder P. D. S. Didrichsen, og til vitterlighed underskrevet: Hans Ancher. E. Nielsen. Læst inden Nørre herreds ting den 19. marts 1706. E. Nielsen, som da var rettens middel, såvel som og Hans Poulsen Busch.

Endnu en gang læst på Nørre herreds ting den 14. februar 1710 under daværende rettens middels hænder: Johan Thorsen. – Hans Poulsen Busch.

Hvor for ermeldte summa 698 sldr. 2 mk. 12 sk. Peder Didrichsen tillige med sin hustrus Sidsel Rasmusdatters råd pantsætter til formeldte sal. mand Hans Svendsen denne for-omrørte 35. gård i Klemensker sogn til brugeligt pant for renten og ovenmeldte kapitalers summa, indtil pengene hannem igen betalt vorder. Og når den sal. mand ej længer vil have pengene bestående udi samme gård, bepligter Peder Didrichsen sig at betale dem udi een samlet summa med gangbar mynt til Hans Svendsen.

Og imidlertid måtte Hans Svendsen have magt til at gjøre sig merbemeldte 35. gård med dens tilliggende så nyttig, som han bedst vil og kan, med videre samme pantebrevs indhold udi sig selv omformelder og gjør forklaring om. Blev læst og påskreven.

Item fandtes en landstingsdom, udstedt af velædle og velbyrdige, nu sal. hr. landsdommer Ancher Müller til Vallensgård af dato 12 november 1704, og sidst foroven meldte doms slutning den 13. marts 1705 under velbyrdige landsdommers segl, og tilligemed landstingsskriveren Jens Leslers hånd. – Hvilken lyder til mening, at Peder Didrichsen den tid er tildømt denne 35. jordejendomsgård til arv og eje, såvel som at udløse vedkommende, med videre, som samme velbyrdige landsdommers dom indeholder og omformelder.

Hvilken dom findes af nr. 2, som blev læst, påskreven og til videre henlagt til den, som formeldt er, nemlig Svend Jørgensen, udi forvaring.

Endnu i lige måde forefandtes en doms slutning, udstedt af daværende by- og herredsfoged i Nørre herred Johan Thorsen, af dato 21. februar 1710, hvoraf ses, at denne sal. mand er tildømt efter ovenbemeldte dato at nyde, bruge og beholde denne ofte-rørte 35. gård i Klemensker sogn, med videre dens indhold, som af ermeldte byfoged Johan Thorsen findes under hans segl, og læst inden for Bornholms landsting den 7. august 1710 under daværende landstingsskriver Jens Leslers hånd. Befindes nu af nr. 3, og blev i lige måde henleveret til denne sal. mands brodersøn Svend Jørgensen,

som den til vedkommende sine medarvinger har at tilsvare. Blev læst og påskreven.

Item endnu blev fremlagt en original-dom med al sin fulde akt om forhen anførte doms slutnings indhold og er af dato foran: 12. februar 1710, og sidst dateret den 21. februar udi samme måned og år. Blev i lige måde læst, påskreven og til samme Svend Jørgensen leveret. Findes af nr. 4.

Dernæst blev i lige måde funden en velbyrdig hr. landsdommer Ancher Müllers dom, foran af dato 27. august 1710 under velbemeldte hr. landsdommers segl, i lige måde daværende landstings-skriver Jens Leslers hånd, og afsagt den 8. april 1711 næstfølgende år, hvilken lyder til mening udi slutningen, at om ikke Peder Didrichsen betaler til denne salig mand fra ovenmeldte 8. april 1711 til den 22. dito samme måned den summa 698 sldr. 2 mk. 12 sk. uden at bringe denne sal. mand Hans Svendsen udi videre omkostning, bør fra ovenmeldte 22. april denne 35. gård i Klemensker sogn tilhøre Hans Svendsen og hans arvinger til arv og ejendom efter loven.

End ydermere formelder samme landstingsdom, at dersom Peder Didrichsen forårsager Hans Svendsen videre bekostning med denne landstingsdom at tage beskreven, eller andet, som Peder Didrichsen formedelst udbelivelse med betaling hannem kunne forårsage, da bør Hans Svendsen derfor hos Peder Didrichsen og at have erstatning, på det at han efter Peder Didrichsens forskrivning kan blive skadesløs holden i alle måder.

Hvilken velbyrdige hr. landsdommers dom blev læst og påskreven, såvel som og i lige måde til den sal. mands brodersøn Svend Jørgensen leveret, og findes af nr. 5.

Efter at denne 35. jordejendoms gård vedkommende samtlige forefundne breve, som ialt er 5, var efter hver sorts mening i skifteforretningen indført, så tilspurgte skifteforvalteren denne sal. mands

KJØLLERGARDSSKIFTET

brodersønner Hans Jørgensen og Svend Jørgensen såvel som og værgen for Kirstine Jørgensdatter – som her udi skifteforretningens slutning har godvillig påtaget sig at væрге, som den, der det bedst kunne forestå, såvel som og hans søn haver (er trolovet med) moder til den sal. mands broderdatter Kirstine Jørgensdatter – den velærværdige, hæderlige og meget fornemme, vellærde mand hr. Oluf Sonne, sognepræst til Ruts og Hasle menigheder:

hvorledes de sig nu, nemlig arvingerne efter denne sal. mand, vil forholde med denne 35. jordejendomsgård, angående dens takst-sætning, og forening: om de derom her i skiftet kunne komme til forligelighed, for videre proces eller tvedragt imellem de 3 søskende at forekomme, såvel som om de kunne forenes om denne for-omrørte 35. gårds sæde og adgang. .

Hvor efter slige tilspørgsler arvingerne ville give skifteretten deres udførlige svar.

Hans Jørgensens svar (ved sin sagfører Johan Holst.)

Sr. Johan Holst som fuldmægtig – efter hans memorials indhold, udgiven af højædle og velbyrdige hr. brigader von Bippen – tilspurgte Svend Jørgensen, om han her på skiftet ville lade sig forene angående den 35. gård i Klemensker sogn, efterdi han på skiftet efter deres sal. fader Jørgen Svendsen er sædet i mindelighed af hans moder og medarvingerne besluttet (d. v. s. sædet i Aabygård), at han det efter sin moders død skal være berettiget efter Bornholms vedtægt.

Altså formener Holst på Hans Jørgensens vegne, at såsom her falder endnu et sæde, da formener han sig dertil at være berettiget og begiærer broderens Svend Jørgensens udførlige svar på indførte mening, om det ikke nu her på skiftet kan lade sig gjøre – for videre trætte at forekomme, som han aldeles ingen lyst haver til, ej heller det forstår – da tilbyder Hans Jørgensen – om de i mindelighed kunne forliges om formeldte 35. gård, nemlig Hans og Svend Jørgensen –

1. at Svend Jørgensen må nyde halvdyrkningen til den 35. gård i Klemensker sogn i tilstundende år, når man skrivendes vorder 1721, og
2. når det år er til ende, da vil Hans Jørgensen gården alene modtage og tilsvare den summa 698 sldr. 2 mk. 12 sk., som den forhen til Hans Svendsen er i pant sat for, hvilke poster Hans Jørgensen tilbyder sine medarvinger i alle måder at ville holde sig efterrettelig, om de derpå vil indgå.
3. Hvis ikke, da begjærer Hans Jørgensen at samme formeldte 35. gård måtte henvises mandshold, hvilket han med forderligste (hurtigst muligt) agter at gjøre, om de ikke her og nu derom forenet vorder.

Svend Jørgensens svar.

Svend Jørgensen på sr. Holstes her foran indførte korteligen meldede:

1. Hvad angående den første post om sædet efter hans sal. fader udi den 23. gård i Nyker sogn, da beholder jo moderen det, så længe hun lever, og endnu er der ikke faldet noget sæde for Svend Jørgensen, men det er alene en ventende arv, som han endnu ikke har i hænde, såvel som og han bebor en gård udi Nyker sogn, den 22. i tallet, hvortil hans stiftsøn Terchel Pedersen arver sæde efter sin sal. fader, når Svend Jørgensens hustru ved døden afgår Og såsom Svend Jørgensens hustru er svag, så at han ikke kan vide, hvor længe hun lever, at han da ved hendes dødelige afgang ganske er husvild og ingen bopæl haver.
2. I lige måde er han 2de gange her udi skifteforretningen befalet at tilsvare alt, røres og u-røres, som efter denne sal. mand er registreret og vurderet. Altså efter slig beskaffenhed, såsom nu hans sal. farbroder er ved døden afgang, formener Svend Jørgensen sig nu mest frem for sin broder Hans Jørgensen at nyde den 35. gårds sæde og adgang udi Klemensker sogn.
3. Hvad den post angår, om Hans Jørgensens tilbydelse tilsammen i brug at beholde samme 35. gård, da kan det ingenlunde skikke sig, af årsag at Svend Jørgensen er beordret, som formeldt er, at

svare til dette registrerede og vurderede gods og desforuden til gårdens afredsel til vedkommende. I den henseende formener Svend Jørgensen til videre at beholde gårdens dyrkning.

4. Endeligen at svare til det sidste, da bifalder Svend Jørgensen Hans Jørgensens mening, mændshold angående, efter sædvanlig brug her i landet, og vil forderligst efter lovlig medfart dem lade opkræve.

Johan Holst svarer på Hans Jørgensens vegne.

Sr. Holst til Svend Jørgensens først indførte mening svarede, at hvad sig anlanger det sæde, som han siger ej skal være faldet efter hans sal. fader, så og at hans moder endnu lever, og han ikke ved, hvor snart han noget sæde efter hende kan bekomme, ligeledes at Svend Jørgensen foregiver, at hans søn (stiftsøn) Terchel Pedersen er sædeberettiget i den 22. gård i Nyker sogn, som S. J. påbor, det betvivles ikke, men

1. at jo Svend Jørgensen den påbor, så længe som hans hustru lever, og at der ikke, som forhen indført, ses nogen stor svaghed på hende, og

2. at Svend Jørgensen påstår at være sædet nærmest i forbemeldte 35. gård, da som det ikke nu her på skiftet kan lade sig gøre med forening, og

3. som Svend Jørgensen påstår at skulle dyrke den 35. gård til sagens uddrag, fordi han til alle boets midler skulle svare, da formener Hans Jørgensen at være lige så nær dertil som sin broder, efterdi broderen dog uden tvivl vil prætendere (fordre) her på skiftet noget for sin umage og den tids-forsømmelse, som han derover haft haver.

Derfor tilholder Hans Jørgensen sig til sin sidst indførte mening angående mænds opkrævelse, og derhos formener at være lige så nær som sin broder, omendskønt han ikke er bosiddende.

Svend Jørgensen svarer.

Svend Jørgensen refererer sig til sit før indførte og syntes det at være unødigt at besvare sr. Holstes vidtløftighed, aleneste erbyder

sig at lade opkræve gode mænd og samfrænder, som gården kan taksere, og udregne hvers anpart, samt kiende, hvem sædet og adgangen er nærmest udi denne 35. gård.

Hr. Ole Sonne svarer for Kirsten Jørgensdatter.

Hr. Oluf Sonne, værge for Kirsten Jørgensdatter, begiærede af retten, at de ville tilholde en af brødrene forderligst (hurtigst muligt) at holde mænd på den 35. gård, på det hans myndlings anpart kunne udregnes, og hendes pretentioner modtages.

Hans Jørgensen holder på sin ret som den ældste broder.

Hans Jørgensen på velærværdige hr. Ole Sonnes indførte (krav) tilbød sig nu som før at ville lade mænd opmelde på den 35. gård, som kan sætte og taksere den, såvel som enhvers parter at udregne, så og at påkende, hvem sædet og adgangen nærmest skal være berettiget, hvilket han formoder hannem bliver tilladt: at lade formeldte mænd opmelde, såsom han er den ældste broder og formener at være nærmest dette sæde berettiget.

Skifteretten afgør spørgsmålet.

Efter denne sal. mands arvingers begiæring for skifteretten, hvem nærmest er til at holde mænd på denne 35. gård, at de derom i mindelighed her på skiftet kunne forenes, da efterdi den ældste broder Hans Jørgensen er hos sin moder til hjem og ikke nogen husholdning haver, mens derimod hans broder Svend Jørgensen, som er gift og haver sin egen husholdning, såvel som og som før meldt forhen er beordret til at være ansvarlig, imedens skiftet ikke er kommet til endelighed, til dette stervbos middel, bør han med forderligst at lade ved retten opkræve mænd, på det at den umyndige ikke derved skulle lide nogen skade på hendes tilkommende arv og pretention på denne forhen ofte-rørte 35. gård.

Og som dagen nu er forløben, så sluttes i aften denne forretning udi samtlige vedkommendes overværelse.

Skiftestedet ut supra: *Jes Rasch. Friderich Slache. Anders Kure. Christen C. H. R. Hansen Rømer. Svend Jørgensen.*

KJØLLERGÅRDSSKIFTET

Den 18. december (onsdag) 1720 er igen denne forretning udi vedkommende arvingers overværelse foretaget, og så passeret som efterfølger:

Hans Svendsens testamente fremlægges.

Samtlige arvinger fremlagde et brev, kaldet testamente-brev, som skal være udgivet af den sal. mand Hans Svendsen til landsprovsten velærværdige hr. Hans Ancher, hvilket arvingerne begiærede måtte udi skifteforretningen ord fra ord indføres, og er lydende som følger:

Een rigsdaler. 1720. Copie.

Jeg Hans Svendsen, boende på den 35. gård i Klemensker, kaldet Kjøllergården, hermed gjør vitterligt og med dette mit brevs kraft, som jeg med egen hånd har underskrevet og mit sædvanlige signet undertrykt, bekræfter, at jeg med velberåd hu, ved min sunde fornuft og i gudelige tanker haver betænkt at give og testamentere, såsom jeg og ved dette mit brevs kraft i Jesu navn giver og testamenterer til fattige, hus-arme, til betlere og nødlidende Guds børn på dette hele Bornholms land af mine midler en del rede penge og en del tilstående giæld (værdipapirer) på tilsammen 3000 sldr., siger tre tusinde slettedaler, som til ovenbemeldte nødtørftige Guds børn og Christi lemmer skulle uddeles efter min død.

Og på det at dette mit forsæt kan nå den ende, jeg haver sigtet til, som alleneste er Guds ære og Guds børns hjælp, da som jeg kender landsprovsten hr. Hans Ancher for at være en retsindig Guds tjener og uden falsk, så haver jeg bedet hannem om, og han derimod haver lovet mig, at ville tage imod bemeldte summa penge og dennem distribuere (uddele), når jeg er død, lige således som jeg tilforn haver givet til kende, at jeg vil have dem uddelt udi det fulde værd, som han dennem allerede har annammet (modtaget). Og vil jeg således have dette testamente, som efter lovens måde er forfattet og lovligt konfirmeret, u-ryggeligen holdet.

Dette under min egen hånd og segl.

Actum Kjøllergården den 22. november 1720.

Hans Svendsen.

LOUISE SKOVGAARD

At dette testamente er af Hans Svendsen selv ved hans egen hånd underskrevet og haver sit sædvanlige signet undertrykt, testerer jeg.

Jens Hvalsøe.

Til vitterlighed: *Mogens Jensen. Olle Mathiesen.*

At denne copie er rigtig og med original-testamentet lige overensstemmende, testerer

Hans Ancher.

Endnu haver Svend Jørgensen at fordre, hvad han selv haver udlagt til folkenes underholdning, såvel som og for hans hustru og 2de piger, som haver her i boet haft opagt (opsyn), siden den sal. mand døde, og han blev befalet at svare til dette stervbos registrerede og vurderede gods, som ialt opløber og han her af boet sker udlæg for = 25 sldr. 1 mk. 5 sk.

Udlagt for Svend Jørgensens forrige krav, som han haver forstrakt og udlagt til denne sal. mands begravelses bekostning, såsom til præst, degn, og efter landsens skik og sædvane til dem, som bar liget:

1. hvad der et tilovers af den ham tillagte auktions-forretning på Henrich Johansen Popes hus og plads i Hasle, som blev kjøbt for 50 sldr. 8 sk., deraf at have til dette krav 14 sldr. 15 sk.
2. Endnu blev til dette krav udlagt en obligation, udgiven af Niels Monsen, boende udi Hasle, lydende på kapital 40 sldr., som han af denne sal. mand Hans Svendsen lånt haver, hvorimod ermeldte Niels Monsen haver udi pant og forsikring sat et stykke land byg-jord, beliggende udi Nørre byvang, vesten op til Julegårdsløkken, som er ialt 6 skæppeland. Samme obligationsbrev er af dato: Kle-mensker den 5. juni 1719, og er af nr. 2.

Item (samt) rester af samme kapital for et halvt års rente, som er 1 sldr. Er så kapital og rente 41 sldr. – Hvilke her tillægges de for-ermeldte 14 sldr. 15 sk. – Tilovers 29 sldr. 3 mk. 10 sk.

KJØLLERGARDSSKIFTET

Arvingernes indsigelse mod testamentet.

På forhen indførte kopi af original-testamentet under provstens hr. Hans Anchers hånd, lydende til kapital 3000 sldr., hvorfor arvingerne, så snart dette skifte bliver til ende bragt, agter at have deres samtlige tiltale til velærværdige hr. landsprovsten, at samme kapital, de 3000 sldr., kunne bringes til arvingernes deling, som de formener, såsom denne sal. mands arvinger formener, at bemeldte landsprovsten ikke haver rettet sig efter hans kgl. maj.t.s udgangne lov og derpå efterfulgte forordninger med at indrette dette såkaldte testamente, som af denne sal. mand skal være udgiven udi hans svaghed før hans død.

Salær til skifteretten.

Skifteforvalteren for sin salario, med iberegnet for hans tjener, haver arvingerne efter dette stervbos gode tilstand bevilget ham, eftersom han selv udi 5 dage haver besiddet retten, såvel som og at bortskaffe en del tillysningssedler udi landet, dette stervbo angående at han derfor her af boet nyder udlæg for penge = 50 sldr. – Udlagt derfor:

1. en jern-kakkelovn i den store stue med skruer og 2 messingfødder under, sat for 10 sldr.
2. en kobber-bryggerkedel i køkkenet, stående udi mur, på een tønne stor, vog: 1 lispund og 14 pund a pundet 8 sk. = 11 sldr. 1 mk.
3. af en sølvkande, som er tegnet på låget: Hr. Olle Jensen. Sidsel Larsdaatter. Anno 1669, med en skuepenge midt udi, stående på 3 løver, vog 72 lod a 3 mk. = 54 sldr., deraf at have 28 sldr. 3 mk.

Skifteskriveren for sin umage med denne skifteforretning på stervboet at forrette, dette skiftebrev at skrive og til bogs føre, med efterretningssedler til de indførte kreditorer at meddele, item og at udstede tillysningssedler over det ganske land og en del deraf haver bortskaffet til hver deres sognestævner, så og slet (ustemplet) papir til registreringen her på stervboet, og at hans tjenere haver

omgået (gået om) med vurderingsmændene udi alle husene for at skrive op, hvad de vurderede, på det at des snarere kunne med registreringen fortares, som i alt ikke ringere kunne anføres end som 108 sldr. – Udlagt derfor:

1. en gl. jern-kakkelovn med jernfødder og skruer til, stående i lillestuen = 8 sldr.
2. en blågrå hjelmet ko = 4 sldr.
3. et dragsøms bordklæde med 2 bredder i, 3½ alen langt, findes i ørken (lågkisten) i stuen = 3 sldr.
4. en kongens måletønde, som er med 2 jernbånd = 2 mk.
5. et messing-fyrbækken med en jernstang og en ring udi = 3 mk.
6. et forgyldt og udpuklet sølvbæger på 1½ pægl, stående på 3 knopper og låg med en knop på, Kiøbenhavns stemplet sølv på 20 lod a 3 mk. 6 sk. = 17 sldr. 1 mk. 3 sk.
7. en brunstjernet og snoppet ugildet hest = 10 sldr.
8. et dybt søbemadsfad med brede bredder og 3 lybske stempler, på bredden tegnet udi en krans: O.I.S. I.K.D. 1694 = 1 sldr. 1 dito = 1 sldr.
9. en bolster hvid og blå hovedpude med linned vår og hjortemønster-strik = 2 mk.
10. en emaljeret guldring med et kors, ovenpå med 3 røde glas-stene og en tafel-sten (ædelsten) udi = 4 sldr. 2 mk.
11. en hvid linned hoveddyne = 1 mk. 8 sk., en dito = 2 mk.
12. i sengen i stuen en Dantziger blommet og rudet vårs overdyne = 3 sldr.
13. en blåranuet bolster underdyne = 7 mk.
14. en blåranuet hovedpude med groft linvår uden strik (mellemværk) = 1 mk. 4 sk.
15. en hvid hovedpude med linvår og strik og rødranuet pudehætte = 2 mk.
16. hos hr. Jørgens udlæg at have 3 mk. 4 sk. (sognepræsten Jørgen Sandbye).
17. en hvid galt på stien = 2 sldr., en dito = 2 sldr.
18. en jernbismær på 2 lispund med metallod = 1 sldr.

KJØLLERGÅRDSSKIFTET

19. et gl. sengeklæde = 1 mk., 24 alen hvidt vadmel = 4 sld. 2 mk.
20. 24 alen hvid olmerdug = 6 sldr.
21. af en sølvkande mrk. Oluf Jensen, Sidsel Larsdatter o. s. v. = 25 sld. 1 mk.
22. udi en gl. tobakspung 3 specie-rixdaler = 4 sldr. 2 mk., opgiæld = 2 mk. 4 sk.
23. en stor skuepenge med påtegning, vog 4 lod a 1 sldr. = 4 sldr.
24. 3 møgbrædder a 8 sk. = 1 mk. 8 sk.

Stemplet papir til dette skiftebrev = 7 sldr. 2 mk. – Udlagt derfor:

1. småpenge, der fandtes i 2-mark stykker = 5 sldr.
2. en skuepenge med påtegning på 2 lod $\frac{1}{2}$ kvintin = 2 sldr. 8 sk.
3. et nyvævet hyndevår med underfoer = 1 mk. 8 sk.

Item stemplet papir, som her af boet gøres udlæg for, til begge denne sal. mands brodersønner Hans og Svend Jørgenssønner, såvel som deres søster Kirsten Jørgensdatter deres lodsedler hver især, som i alt opløber til 6 sldr. Udlagt herfor: småpenge, der fandtes udi klingende mynt, ialt 7 sldr. 2 mk. 2 sk. Tilovers 6 mk. 2 sk.

Vurderingsmændene for deres store hafte umage med først at møde på åstedet (Kjøllergård) for at registrere og vurdere dette stervbos løsøre middel, såvel som og at være overværende til skiftets endelighed. Item og for deres huses forsømmelse i så mange dage, som dette skiftebrev udviser, kan tilkomme hver efter nøjeste tykke 8 sldr., er 16 sldr. Udlagt derfor:

1. hos det stemplede papir at have 1 sldr. 2 mk. 2 sk.
2. en sortbrun gammel hestgilding = 4 sldr.
3. udi en gammel pung fandtes = 2 sldr. 5 sk.
4. en uddreven sølvvæske uden påtegning, vog 6 lod 1 kvintin = 5 sldr. 1 mk. 1 sk.
5. en jerngryde på en spand stor med jerngreb udi = 1 sldr. 1 mk.
6. en liden messingkedel på en kitte (spand) stor med jerngreb udi = 1 sldr.
7. et gl. hørgarnslagen med rust i, opløben i sømmen = 3 mk. 8 sk.

Summa andrager sig dette stervbos gjæld og pretentioner til penge 527 sldr. 3 mk. 9 sk.

Efter skifterettens mange gjorde spørgsmål til denne sal. mands samtlige tilstedeværende arvinger, om de noget var bevidst dette stervbos middel angående, hvortil de forhen har givet deres udførlige svar, så blev da, når gjælden fradrages af løløregodset, igen tilovers

2527 sldr. 2 sk.

Bliver likvideret udi behold og til deling imellem den sal. mands efterladte broderbørn, som er 2 sønner og 1 datter, hvoraf enhver brodersøn tilkommer i arv af dette stervbos løløremiddel = 1010 sldr. 3 mk. 6 sk.

Broderdatteren Kirsten Jørgensdatter tilkommer i lige måde i arv efter hendes sal. farbroder af løløregodset = 505 sldr. 1 mk. 11 sk., hvorfor herefter sker udlæg.

Hans Jørgensens arv.

Så er da først udlagt for den ældste broder Hans Jørgensens lod, som er 1010 sldr. 3 mk. 6 sk.:

En brunstjernet hestgilding = 9 sldr., et blakbrunstjernet horsføl i andet år = 3 sldr., en blakbrun hoppe = 7 sldr. 2 mk., en sortgrå ko = 5 sldr., en sortbæltet do. = 5 sldr., en sortgrimet do. = 4 sldr. 2 mk., en sortrygget do. = 5 sldr., en sletrød do. = 3 sldr. 3 mk.

Disse forskrevne 5 køer fandtes udi vestre fæhus. I østre fæhus i den søndre lade: en sort ko = 4 sldr. 2 mk.

Ungt kvæg i østre fæhus i østre lade: et sortrygget studnød = 2 sldr., et rødt studnød = 2 sldr., et slet sort kvienød = 1 sldr. 2 mk., et rødt hvidmundet kvienød = 7 mk.

I vestre længe i kalvehuset: en rødblisset studkalv = 6 mk., en rødhjelmet tyrkalv = 2 mk., en rødstjernet kviekalv = 6 mk., en sort kviekalv = 5 mk., 12 gl. får = 9 sldr. 4 unge lam = 2 sldr., en hvid so = 3 mk., et hvidt galtsvin = 1 mk. 4 sk.

KJØLLERGÅRDSSKIFTET

En arbejdsvogn uden stiger = 2 sldr. 2 mk., en plov = 6 mk., et år med bil = 12 sk., et par høstiger = 1 mk. 4 sk., en trætandet harve = 1 mk. 8 sk., en slæde = 5 mk.

I vestre længe i kalvehuset: 16 stk. egestolper = 5 sldr., 16 løsholter = 2 sldr., en askeplanke over 2 stolperum = 1 mk. 8 sk., et par gl. høstiger = 1 mk.

I søndre lo under stænget: et fyrrebræt over 2 stolperum = 1 mk. 4 sk., et do. = 1 mk. 4 sk., 2 møgbrædder = 12 sk., 8 vognvære = 2 mk., en liden stige = 4 sk.

På tillid over forstuen: 18 ophugne hjulfiel = 2 mk. 4 sk. 2 gl. vognstiger = 12 sk., en linbrødde = 1 mk., 11 ophugne vognaksler = 5 mk. 8 sk., 2 ophuggede kiæpstokke = 8 sk., en hulskovl = 4 sk.

På loftet: en gl. fyrrekiste = 10 sk., en stråbåndstønde med en halv skæppe hørfrø i = 2 mk., en ophuggen aske-vognklov = 6 sk., en plovstjert = 4 sk., en jernstang, vog 2 lispund = 6 mk.

I ølkammeret: en saltetønde = 1 mk. 8 sk., 2 stråbåndstønder = 12 sk., en flødekiærne = 1 mk. 4 sk., en røstebalje = 8 sk., et ølanker = 1 mk. 8 sk., en brændevinsotting = 10 sk., en sibøtte = 4 sk.

I lillestuen: en hakkeblok = 6 sk., en egekiste med lås = 2 sldr., en aske-bagstol = 1 mk. 8 sk., et askebord = 7 mk., en brændevinsotting = 4 sk., en øltragt = 4 sk., en tjæretønde = 1 mk. 4 sk., en saltere-halvtønde = 10 sk.

I steerhuset bag ovnen: en øltønde = 1 mk. 8 sk., et ege-røstekar = 2 mk. 8 sk.

Oppe på kælderens: en stråbåndstønde = 1 mk., en ny smørfjerding = 1 mk., et gl. skab med nogle rum i = 4 sk., et stykke kabeltov = 1 mk., 8 skålpund hør, heglet gennem en grov hegle = 5 mk., et tykt tværreb = 1 mk., 2 nye kabelseler = 8 sk., et kabel-tværreb = 1 mk. 4 sk., et nyt do. = 1 mk. 4 sk., et gl. bagreb = 6 sk., en gl. jern-grydekrog = 12 sk., et lispund 10 skålpund groft vundet blågarn = 6 mk. 8 sk.

I herberghuset: et fyrre-sengested ved den søndre side = 1 mk. 8 sk., et lidet egeskrin med jernbeslag = 3 mk., en ny fjerding =

1 mk., et lispund 7 pund hvid uld, fin og grov = 2 sldr. 10 sk.,
1½ lispund fin blå, liggende udi en tønde = 6 mk.

Nok i herberghuset: sengeklæder i den søndre seng: en hvid linned underdyne = 1 sldr. 2 mk., i den nordvestre seng: en blåranuet Dantziger-tøjs overdyne = 1 sldr., en hvid linned underdyne = 2 sldr., en hvid olmerdugs hovedpude = 1 mk. 12 sk., en dito = 2 mk., en dito = 1 mk. 8 sk., en ny vævet bænkedyne = 1 sldr. 2 mk., en agedyne = 2 mk., et flamsk hynde = 3 mk., et nyt vævet hynde = 1 mk. 8 sk., en bænkedyne = 1 mk. 8 sk.

I drengehuset: en hvid linned underdyne = 1 sldr., en do overdyne = 3 mk. 8 sk. I stuen: et sengeklæde, 4 alen langt = 3 sldr., en ny vævet bænkedyne på søndre bæk = 5 mk., et fyrre-sengested uden himmel = 1 sldr., sparlaget til samme seng = 1 sldr., en Dantziger bagstol = 2 mk., en liden sædestol = 8 sk., 8 pund lodgarn, vundet i nøgler = 1 mk., en gl. huspostil med messinghjørner = 2 mk., en firkantet sten-solskive = 1 mk.

Linklæder: et hørgarnslagen med to sammensyede huller = 1 sldr., et dito = 1 sldr. 2 mk., et gl. dito = 3 mk., et nyt groft blårgarnslagen = 3 mk., et gl. dito = 1 mk. 8 sk., en drejlsdug = 3 mk. 8 sk.

På loftet over herberghuset: et stort barked kalveskind = 1 mk., 5 tønnder havre a 3 mk. = 3 sldr. 3 mk.

På loftet over stuen: 5 tønnder rug a 9 mk. = 11 sldr. 1 mk. På kælderloftet: en gl. kobberkedel = 5 sldr. 3 mk. – I krobhuset: en kobberkedel = 3 sldr. 1 mk. 12 sk. I kælderen: en gl. spinderok = 1 mk. 4 sk., en haspe = 4 sk., en gl. stok-økse = 10 sk., en dragkrog med 3 lænker = 8 sk., en hakke = 8 sk., en dømlings nauer = 14 sk., en gl. lyngrive = 12 sk., en grydekrog = 12 sk., en messinglysesaks = 4 sk.

Sølv: et sølvbæger, som var fremme, da registreringen holdtes, på en halv pægl stort og påtegnet ovenom: K.I. M.S. 1696 N.I.S. M.O.D. og midt på: I.L.S. B.N.D. 1705 = 4 sldr. 2 mk.

Af sæden i laden: I den vestre ende på den søndre længe: byg udi strået, 10 tønnder, hvoraf kan tilkomme 3 tønnder a 7 mk. =

KJØLLERGARDSSKIFTET

5 sldr. 1 mk. Endnu byg i den østre ende af søndre længe: 6 tønnder, hvoraf han tilkom 2 tønnder = 2 sldr. 2 mk. I den østre ladelænge fandtes havre, 4 tønnder, deraf at have 2 tønnder = 6 mk.

Af høet kan ingen deling ske, eftersom forhen er således udi skifteforretningen indført, at det forbliver tillige med halmfoderet til samtlige denne gårdsens kvæg og bæsters fortæring.

Et stykke bleget hørgarnslærred, 5 alen langt = 3 mk. 12 sk., en høj smal sølvkande, ungefær på 5 pægle stor, med rund fod og løvværk igraveret m. m., på 56 lod = 42 sldr., et sølvbæger på en pægl stort, under bunden tegnet A.I.T. C.S.D., vog 6 lod 1 kvintin = 4 sldr. 2 mk. 12 sk., et lidet gl. sølvbæger, ½ pægl stort, påtegnet H.I.S. K.H.D. 1695 = 2 sldr. 1 mk. 12 sk., en bredbladet kortskaftet sølvske med en liden ring i skaftet, noget forgyldt m. m. = 2 sldr. 3 mk. 10 sk., en gl. sølvske med et halvsmalt skaft og 4 englehoveder på enden, lidet forgyldt m. m. = 2 sldr. 1 mk. 6 sk., en sølvske med et halvsmalt vredent skaft og tvende englehoveder på enden m. m. = 2 sldr. 3 mk. 10 sk., en fladskaftet sølvske med en rose på skaftet m. m. = 2 sldr. 1 mk. 6 sk., en halvsmal-skaftet sølvske med 2de udgravede roser m. m. = 2 sldr. 3 mk. 8 sk., en gl. smalskaftet sølvske med en kruset knop på enden, fremmed stempel, noget udstukken inden i bladet m. m. = 7 mk. 14 sk., en kort smalskaftet sølvske med en knop på enden og en liden ring om på skaftet, lidet forgyldt indeni m. m. = 7 mk. 14 sk., 11 par gl. sølvmallar = 4 sldr. 8 sk., en del gl. sølvknapper uden hoved = 7 mk. 8 sk.

Et gl. dybt søbemadsfad af tin = 3 mk. 1 sk., et fladt dito = 3 mk. 8 sk., et lidet gl. do., påtegnet 1690 = 1 mk. 14 sk., et lidet helt fladt do. = 2 mk. 3 sk., 4 gl. tintallerkener = 1 sldr. 2 mk., nok 2 gl. do. = 1 mk. 12 sk., een gl. do. = 12 sk.

Af strø-rugen, som er sæt her til gården, som er 4 tdr., deraf at have 2 tønnder a 9 mk. = 4 sldr. 2 mk.

Et udhus, som arvingerne angav at tilhøre dette stervbo, stående på denne 35. jordejendomsgård, som blev af vurderingsmændene efter-

set og befandtes at være af 4 stolperum med deri beregnet 2 stolperum stuehus m. m. = 7 sldr.

Af værdipapirerne:

Hvad Olle Pedersen Møller her til boet er skyldig for rente = 1 sldr. (se nr. 9)

Obligation nr. 8 = 200 sldr. (skat af 4 slg. i Aaker.)

Pantebrev nr. 7 = 70 sldr. + rente 2 mk. 2 sk. på hr. Andersens løkke ved Smedegård i Knudsker.

Pantebrev nr. 4 = 100 sldr. + rente 2 sldr. 2 mk. (57. sg. i Vestermarie).

Pantebrev nr. 13 = 8 sldr. (rest på Halleløkkeestykket i Sandvig).

Mads Pedersen Finnes restgæld = 5 sldr. (mellem nr. 13 og nr. 14).

Revers nr. 14. = 105 sldr. (rest på Lars Nielsens gæld, Habbedam i Olsker.)

Revers nr. 15 = 50 sldr. + rente 2 sldr. 2 mk. (udgivet af Peder Thorsen).

Revers nr. 11 med tilhørende pantebrev = 150 sldr. + renter 16 sldr. 2 mk.

Pantebrev nr. 16 = 70 sldr.

Tilovers 32 sldr.

Svend Jørgensens arv.

Den anden denne sal. mands brodersøn Svend Jørgensens lod, som han tilkommer efter sin sal. farbroder Hans Svendsen af løsøregodset, er 1010 sldr. 3 mk. 6 sk. Udlagt er:

En sletbrun hestgilding = 9 sldr., en brunskimlet hestgilding = 8 sldr., et brunsnoppet og stjernet hestføl, ugildet = 2 sldr. 2 mk., en brunblisset ko = 5 sldr., en rødbroget ko = 5 sldr. 1 mk., en sortbroget ko = 4 sldr. 2 mk., en rødstjernet ko = 4 sldr., en rødskimlet ko = 5 sldr. 1 mk.

I østre fæhus i den østre lade: en sort kvie = 9 mk., et rødstjernet kvienød = 6 mk., et rødhjelmet kvienød = 7 mk.

I vestre længe i kalvehuset: en rødhjelmet studkalv = 6 mk., en rødstjernet studkalv med en hvid plet på manken = 6 mk.

KJØLLERGARDSSKIFTET

8 sk., en sortstjernet studkalv = 6 mk. 8 sk., en rødstjernet tyrkalv = 5 mk. 8 sk., en sortbæltet tyrkalv = 6 mk., 12 gl. får a 3 mk. = 9 sldr., 4 lam a 2 mk. = 2 sldr., en hvid galt = 5 mk., en hvid so = 1 sldr., et hvidt galtsvin = 2 mk., et dito = 1 mk. 4 sk.

En vogn med små stiger, hammel, tømme og halseler = 3 sldr., en plov med jernhjul, bøsse, løber og ringe = 2 sldr., en harve med 35 jerntænder = 7 mk., en rul med jerntapper og skagler = 2 mk.

I søndre lade under stænget: en askeplanke, når over 2 stolperum = 1 mk. 8 sk.

På tilied (loftet) over forstuen: en vognvæhr = 4 sk., en haksekiste = 1 mk., 5 hjulfiel = 10 sk., 4 do. = 8 sk., 11 ophugne vognaksler = 5 mk. 8 sk., 2 ophuggede kiæpstokke = 8 sk., ophugget nyt klapholt = 1 mk., do. til bømter = 1 mk. 8 sk., en barked kohud = 6 mk., 2 jernstænger, vog hver 2 lispund = 3 sldr.

En øltønde i ølkammeret = 1 mk. 8 sk., en smørøbømte = 4 sk. I lillestuen: en ølfjerdning med 2 bunde = 1 mk. 8 sk., en halv tønde spegesild = 4 sldr., en sibømte = 4 sk., en ny vandspand = 6 sk., en egetønde belagt med 6 jernbånd = 2 mk. 8 sk., en gl. øltønde = 14 sk.

I steerhuset bag ovnen: en hjemmekværn med hus og jernseil = 6 mk., en aske-bagstol = 1 mk., en gl. røstebalje = 6 sk.

Oppe på kælderens: en stråbåndstønde = 10 sk., 10 lispund blå, en del udi en måtte, og andet omkring liggende, som er løst = 10 sldr., et tværreb = 12 sk., et nyt dito = 1 mk. 4 sk., en standtønde = 1 mk.

I herberghuset: et sengested med 2 gavle og 2 sider i den nørre side uden himmel = 2 mk., en gl. fyrrekiste, stående uden for krubhusdøren = 1 mk., 18 alen groft blågarnslærted a 6 sk. = 6 mk. 12 sk.

Sengeklæder udi nørre seng i herberghuset: en hvid linned hoveddyne = 1 mk. 8 sk., en hvid linned dyne = 5 mk., en blåranuet olmerdugs overdyne = 1 sldr., en hvid linned hoveddyne = 1 mk. 8 sk., en gl. hvid linned underdyne = 5 mk., en gl. lappet do. = 1 sldr. 8 sk.

Bænkeklæder i herberghuset: en ny vævet bænkedyne, 5 alen lang = 2 sldr., et flamsk hynde med gult underfoer = 2 mk., en ny vævet bænkedyne med gråt og hvidt underfoer = 6 mk.

I en seng i lillestuen : en hvid linned overdyne = 6 mk., en do. hoveddyne = 12 sk., et blårgarnslagen = 1 mk. 8 sk., to grønne, gulblommede sparlagen = 7 mk.

I den østre seng: en hvid ulden overdyne = 1 sldr., en do. hoveddyne = 10 sk., en hvid hjemmævvet dyne = 14 sk., en do. = 12 sk., et uldent og linned grønranuet undervår med lidet fjer udi = 3 mk., et blårgarnslagen = 1 mk. 4 sk.

Udi en ørk (lågkiste) i stuen: et sengeklæde, 4 alen langt = 3 sldr.

I stuen: et dragsøms bordklæde med 2 bredder i, som er gammelt, 4 alen langt = 1 sldr., en gl. vævet bænkedyne på nørre bæk = 2 mk., en stor gammeldags ørk med lås og ringe til håndfang = 3 sldr., et gammelt fyrebord med lukket fod, 2 skuffer og fyreblad = 6 mk., et spejl med 2 døre for = 1 mk., en gl. Frederik Tertii bibel in folio med messingbeslag i hjørnerne = 2 sldr., et hørgarnslagen = 5 mk., et do. = 1 sldr.

På loftet over herberghuset: en barked hud = 1 sldr., 1½ gang hjulfiel = 1 sldr. 8 sk., 5 tønnder aftærsket havre a 3 mk. = 3 sldr. 3 mk.

På loftet over stuen: 9 tønnder aftorsken rug a 9 mk. = 20 sldr. 1 mk.

Kobbervare: en gl. kobberkedel på en spand stor, med kobber-øren uden greb, vog 12 skålpund = 3 sldr. 3 mk.

På kælderloftet: en gl. bødt kobber-brændevinspande = 4 sldr. 3 mk., 2 fyrreballier a 10 sk. = 1 mk. 4 sk., en gl. stol = 10 sk., en kistelås med nøgle til = 1 mk.

Linklæder i en kistebæk i stuen norden til: 7 alen groft hørgarnslærred = 5 mk. 4 sk., et hørgarnslagen = 1 mk. 8 sk.

Jernvare: et gl. tværsv = 2 mk. 8 sk., et rivebor med skaft = 4 sk., en lyngrive = 12 sk., en gl. stok-økse = 8 sk., en gl. hånd-økse = 8 sk., en liden kaste-jerngrydekrog = 8 sk., et pandejern

KJØLLERGARDSSKIFTET

= 1 mk. 8 sk., 2 små jernkiler = 1 mk. 10 sk., en metal-morter uden støder = 1 mk. 8 sk.

Sæden i laderne: I den vestre længe i den søndre ende byg i strået i 3½ stolperum til bjælken, som blev anset for at være 10 tønnder, deraf at have 5 tønnder a 7 mk. = 8 sldr. 3 mk.

I den østre ende i den søndre ladelænge fandtes byg udi strået, som blev anset for at være 6 tønnder byg, deraf at have 4 tønnder a 7 mk. = 7 sldr.

Udi østre ladelænge fandtes havre udi 2 stolperum udi strået under løsholterne, som blev anset for at være 4 tønnder, deraf at have 2 tønnder a 3 mk. = 6 mk.

6 alen hørgarnslærred a 12 sk. = 1 sldr. 12 sk.

30 alen bleget hørgarnslærred a 10 sk. = 4 sldr. 2 mk. 12 sk.

30 alen do. a 10 sk. = 4 sldr. 2 mk. 10 sk.

Sølv.

Et gammeldags højt smalt sølvbæger med rund fod m. m. = 10 sldr. 14 sk.

Et gl. smalt sølvbæger med en kruset krans nedenom m. m. = 6 sldr.

Et do. do. do. = 5 sldr. 3 mk. 10 sk.

Nok et lidet højere smalt sølvbæger med en vreden krans nedenom = 7 sldr. 3 mk. 8 sk.

Endnu et sølvbæger, vidt ovenom og smalt nedenom = 4 sldr. 2 mk.

Et sølvbæger med 2 roser på siden, mrk. 1699 m. m. = 4 sldr. 8 sk.

Endnu et sølvbæger, påtegnet Jørgen Johnsen, Valborg Monsdatter 1673 m. m. = 4 sldr. 3 mk. 8 sk.

Et lidet sølvbæger, forgyldt oven og nedenom m. m. = 4 sldr. 8 sk.

En liden kortskaftet sølvske mrk. 1652 m. m. = 1 sldr. 1 mk. 4 sk.

En sølvske med et noget bredt skaft, mrk. 1687 m. m. = 2 sldr. 2 mk. 8 sk.

En lang smalskaftet sølvske med en vindrue på enden = 2 sldr. 3 mk. 4 sk.

LOUISE SKOVGAARD

En do. do. do. = 2 sldr. 3 mk. 4 sk., nok en do. do. do. = 2 sldr. 2 mk. 8 sk.

Et sølvbæger, ungefær 3 pægle stort, mrk. 1681 m. m. = 11 sldr. 3 mk. 10 sk.

Et do., en pægl stort, påtegnet med blæk m. m. = 5 sldr. 2 mk. 2 sk.

Et højt, ganske forgyldt sølvbæger, mrk. 1680 m. m. = 7 sldr. 3 mk. 2 sk.

En liden sølvskål med 2 brede øren, mrk. 1630 m. m. = 8 sldr. 1 mk.

Et par halsknapper af sølv med en lænke midt udi = 1 mk. 14 sk.

2 gamle sølvskeer, rundskaftede, mrk. 1652 m. m. = 4 sldr. 2 mk.

En sølvkæde med en ring udi hver ende = 5 sldr. 3 mk. 10 sk.

15 stkr. gamle sølvmallers med roser på enden = 2 sldr. 3 mk. 4 sk.

2 forgyldte små hals-søljer = 1 mk. 2 sk., et sølv-nålehus = 1 mk. 14 sk.

Et gl. tin-søbemadsfad = 2 mk. 1 sk., et dito = 2 mk. 1 sk., et dito = 1 mk. 14 sk.

Et dito, mrk. 1694 m. m. = 1 sldr., et fladt dito = 3 mk. 1 sk.

Et halvdybt søbemadsfad = 3 mk. 1 sk.

Et udhus, stående på den 35. gårds grund sønden for det andet, bestående af 2 stolperum med stuehus og ladehus = 6 mk.

6 gl. tintallerkener = 1 sldr. 8 sk., et lidet gl. fladt tinfad = 1 mk. 8 sk.

2 tønder strø-rug a 9 mk. = 4 sldr. 2 mk.

Af værdipapirer får Svend Jørgensen:

hos sin broder Hans Jørgensen, hvad der er tilovers af Jens Madsen Trelleborgs obligation (nr. 16), at have disse 32 sldr., hos sin egen lod 2 sldr. 10 sk.

En guldring med en sønderbrudt glas-sten udi = 3 sldr. 3 mk.

En vreden guldring udi 5 krans = 4 sldr. 2 mk.

3 guldknapper på en stang såvel som 2 små guldknapper = 3 sldr.

2 sølvringe, den ene forgyldt = 1 mk. 2 sk.

KJØLLERGARDSSKIFTET

Pantebrev nr. 1 (Rasmus Jensen Bornholm m.m.) = 100 sldr.

Pantebrev nr. 12 (Heslegård i Olsker) = 150 sldr. + renter = 13 sldr. 8 sk.

Pantebrev nr. 17 (Kuregård i Klemensker) = 370 sldr.

En jernfæstet kårde med gehæng af gult læder = 1 sldr.

Kirsten Jørgensdatters arv.

For denne salig mands broderdatter Kirsten Jørgensdatter, som siden skiftets begyndelse efter forhen indførte mening sig godvillig påtog at være værge, så længe som dette skifte varede, velærværdige hr. Oluf Sonne, sognepræst til Hasle og Rutsker menigheder, for at se på hendes bedste, men når skiftet er sluttet, da broderen Svend Jørgensen til sig at annamme hendes efter hendes salig farbroder ganske tilfaldne lod. Og hvad angår hendes løsøre, for det svarer han hende i fremtiden med rede penge eller løsøregods, efter god mands takst, på det at samme myndling kan blive skadesløs holden. Og har herefter bemeldte hendes broder Svend Jørgensen at imodtage hendes tilfaldne obligationer og pantebreve. Med hvad videre, som hende tilkommer, bør han efter loven, som en værge tilkommer, at svare. Men hvad jordegodset angår, som hende kunne efter hendes salig farbroder tilkomme, at om derom skulle komme nogen tvistighed mellem hendes brødre, hvor hun også kunne formene sig ret at tilhøre, eller nogen anden sag, som ikke hendes broder og værge for hende kunne udføre, formedelst han derudi selv kunne være interesseret, da lovede velbemeldte hæderlige mand for Kirsten Jørgensdatter i alle mulige måder at svare.

Hvor så Hans Bendtsen fra Kirsten Jørgensdatters værgemål efter hans giorte undskyldning forløves (fritages).

Sker da udlæg for Kirsten Jørgensdatters arvelod efter hendes salig farbroder Hans Svendsen, som før ermeldt, for penge: 505 sldr. 1 mk. 11 sk.:

I vestre fæhus: en rødhjelmet ko = 6 sldr., en rødhæret ko = 5 sldr. 2 mk., en rødstjernet ko = 3 sldr. 2 mk., et rødblisset

studnød = 7 mk., et rødrygget studnød = 7 mk., en sletrød kvie = 3 sldr., 10 gl. får a 3 mk. = 7 sldr. 2 mk., 4 lam = 2 sldr.

En gl. arbejdsvogn = 2 sldr., et år med bil = 1 mk. 8 sk., en husstige = 12 sk., en linbrødde = 10 sk.

I ølkammeret: en saltetønde = 1 mk. 2 sk., et ølanker = 1 mk. 8 sk., en ny fjerding = 1 mk., en asketræ-bagstol = 1 mk. 4 sk., et ølanker = 6 sk.

I steerhuset: et drøftetrug = 4 sk., en øltønde = 1 mk. 8 sk., en egekiste i forstuen med lås og hængsler = 2 sldr.

Oppe på kælderens: en stråbåndstønde = 1 mk. 4 sk., 2 lispund hvid uld = 3 sldr., et tværreb = 12 sk., et do. = 12 sk., et forreb = 10 sk., et lispund og 7 pund groft blågarn a 4 sk. = 6 mk. 12 sk., 15 pund vundet groft blågarn a 4 sk. = 3 mk. 12 sk., en stråbåndstønde = 1 mk., en gl. dito = 4 sk., et gl. fyrreskab uden lås = 2 mk.

I herberghuset: en aske-bagstol = 1 mk. 4 sk., en stråbåndstønde = 4 sk., et fyrre-sengested = 1 mk. 8 sk., et dito i den vestre side = 2 mk., 21 alen groft blårlærred a 6 sk. = 7 mk. 14 sk., 9 alen groft sækketøj a 3 sk. = 1 mk. 11 sk., 1 lispund 1 pund hjemmevokset brue (hør) a 12 sk. = 3 sldr. 12 sk.

I den nordvestre seng i herberghuset: en hvid underdyne = 2 sldr., en blåranuet bolster hovedpude = 1 mk. 8 sk., en hvid vadmels hovedpude = 1 mk. 10 sk.

Bænkeklæder: en flamsk bænkydyne, 6 alen lang = 7 mk., en ny vævet agedyne med blå bund og halvgult vadmels underfoer = 1 mk. 8 sk., et gl. flamsk hynde, med alluned skind under = 2 mk., et lidet syet hynde med blå vadmels foer = 1 mk., et sengeklæde = 3 sldr.

I ørken (lågkisten) i stuen: en sort sartses kvindekiol, med tinknapper, udi livet underforet med hvidt lærred, i skjødets med brunt og blå = 1 sldr., en gl. hvid linned hovedpude med gl. linned vår og strik med blå vadmels for enden = 1 mk.

Bænkeklæder i stuen: en gl. bænkydyne med skindlapper på = 3 mk., en syet bænkydyne for bordenden, 3 alen lang = 1 sldr., et gl. fyrrebord med skrå fod = 2 mk. 8 sk., et lidet fyrreskrin =

KJØLLERGARDSSKIFTET

2 mk., en liden sædestol med halmbund = 6 sk., 12 skålpund sort uldgarn i nøgler, hængende i stuen = 3 mk.

Linklæder: et hørgarnslagen med en sammenstukken rift i = 6 mk., et dito med nogle huller på = 1 sldr., et gl. dito med rustpletter på = 2 mk., et dito med hulsøm for enderne og 4 små huller på = 1 sldr., en drejls borddug med rudevævnede, 7 alen lang, med store huller på den ene ende = 1 sldr., en ny drejls dug, $3\frac{1}{4}$ alen lang = 1 sldr.

Kobber i lillestuen: en to-spande kobberkedel med jerngreb = 3 sldr. 8 sk., en kobber-brændevinspande = 9 sldr. 3 mk.

I krobhuset: en kobberkedel = 3 sldr. 1 mk. 8 sk.

En spinderok med rokkehoved = 2 mk., en garnhaspe = 4 sk.

I steerhuset: en jern-grydekrog = 1 mk., et par messinglysestager = 3 mk., 8 sk., Sølv: et højt sølvstob med rund fod, mrk. C.A.T. 1684 m. m. = 10 sldr. 2 mk. 12 sk., Et krus-låg af sølv, forgyldt indeni = 10 sldr. 3 mk. 8 sk.

Et smalt sølvbæger med 3 roser på siden = 4 sldr. 2 mk. 12 sk.

En ganske forgyldt sølvske med en flyvende engel og indskrift = 3 sldr. 2 mk. 4 sk.

En gl. sølvske med halvsmalt skaft og 4 englehoveder på enden = 2 sldr. 2 mk. 14 sk.

En bredskaftet sølvske, Kbh. stempel = 2 sldr. 2 mk. 15 sk.

En lang smalskaftet sølvske med en rose på skaftet = 7 mk. 14 sk.

En gl. smal rundskaftet sølvske, mrk. 1655 m. m. = 9 mk. 12 sk.

En liden bredskaftet sølvske med en rose på skaftet, mrk. 1682 m. m. = 2 sldr. 10 sk.

En gl. halvsmalskaftet sølvske mrk. Niels Gummeløvs 1655 = 2 sldr. 1 mk.

En liden sølvske med kort bredt skaft, mrk. K.A.D. = 1 sldr. 3 mk. 6 sk.

En sølvskål på en halv pot med 2 øren, mrk. L.H.S. 1718 = 10 sldr. 3 mk. 8 sk.

Et gl. højt, smalt sølvbæger m. rund fod, vreden krans m. m. = 7 sldr. 2 mk.

Udi klingende mynt = 15 sldr. 1 mk. 6 sk.

11 par sølvmaller = 2 sldr. 3 mk. 10 sk., to små hals-søljer af sølv = 1 mk. 2 sk.

Fandtes en seddel, udgiven af sal. Herman Hansen Sode af dato 18. 2. 1718, hvoraf ses, at han har lånt af denne sal. mand udi klingende mynt = 30 sldr., hvorfor sal. Herman Hansen har i pant sat 8 stkr. små og store guldringe, som blev Svend Jørgensen leveret tillige med seddelen til forvaring. Anføres herfor til Kirsten Jørgensdatters lod = 30 sldr.

9 tintallerkener = 2 sldr. 2 mk., et tinfad mrk. A.M.H.N. = 2 mk. 3 sk.

Hos hendes broder Svend Jørgensens fordring at have 6 sldr. 3 mk. 8 sk.

Værdipapirer:

1. Overdragelsesbrev fra Giert Jacobsen Kiempen. nr. 3 = 90 sldr.
2. Panteforskrivning nr. 18 (63. og 64. slg. Vestermarie) = 200 sldr.

Niels Nielsens krav

Kaptajn Niels Nielsen, boende på Bridesngård i Olsker, fordrede en lovbog, som den salig mand Hans Svendsen skal have hannem tilsagt, eftersom her var 2de lovbøger, hvilken lovbog kaptajnen skulle have, fordi han havde holdt denne salig mand 2de år fri for vagt og i hans sted igen lejet en mand, hvad han agter at bevise, om nødig gøres.

Arvingerne hertil svarede, at såsom kaptajn Niels Nielsen ikke her på skiftestedet beviser hans pretention (fordring), og her så i boet (kun) findes een lovbog, så er muligt, at han den forhen har bekommet, nemlig den lovbog, som han nu pretenderer, så at arvingerne begiærer af retten, at den post måtte henvises.

Skifteretten efter arvingernes begiæring den post hen-remitterede til lands lov og ret.

Henrich Iversens tilbud

Sr. Henrich Iversen af Rønne her til dette stervbo hidsendte en missive af dato: Rønne, den 18. december 1720, hvorudi han erbyder sig at ville indfri den jord, som hans formand salig Jens

Madsen (Trelleborg) til denne salig mand Hans Svendsen skal have i pant sat, og vil han den indfri, når høstet er, eftersom samme jord nu er sået med rug, og imidlertid kan arvingerne tage renten hos den, som jorden nu i brug haver, som han vil formode, at ingen af arvingerne hannem her imodsiges, eftersom jorden ikkun til denne salig mand Hans Svendsen var i pant sat..

Arvingerne hertil svarede: Når de bekommer deres penge, som jorden er i pant sat for, skal sr. Henrich Iversen den være følgeragtig uden modsigelse.

Peder Didrichsens fornyede henvendelse

Skifteretten tilspurgte denne sal. mands arvinger, om de vidste noget mere, enten løsøre, tilstående gjæld eller pretentioner, hvortil de samtlige svarede nej, uden aleneste, at Peder Didrichsen af Olsker sogn fremkom nu ved skiftets endelige slutning og indlagde sin skriftlige mening på slet (ustemplet) papir, som således er lydende:

Kongelig majestæts højt betroede og meget velfornemme skiftebetjentene på Borringholm.

Jeg underskrevne er højlig forårsaget at andrage for de kongelige skiftebetjente, som nu forvalter skiftet efter salig Hans Svendsen, som boede og døde på den 35. selvejendoms gård i jordebogstallet i Klemensker sogn, hvilken bemeldte 35. gård jeg formener mig at være sæde- og adgangs rettighed berettiget, som ses udi den landstingsdom, som for eder er indleveret udi skifteforretningen. Efter slig beskaffenhed har jeg udgivet et pantebrev på fornævnte 35. gård til Hans Svendsen, lydende på kapital 698 sldr. 2 mk. 12 sk., af hvilke forskrevne 698 sldr. 2 mk. 12 sk. haver Hans Svendsen ikkun udgivet 420 sldr., som jeg og mine medarvinger til dom af bemeldte 35. gård, kaldes Kjøllergården, som ædle og velbyrdige, nu salig afgangne landsdommer Müllers dom derom gjør videre forklaring og udvisning. Hvilken dom formodes skiftebetjentene efterser, som nok for eder på stervboet er anvist, hvoraf skal nok befindes, hvor meget jeg og mine medarvinger er berettiget i fornævnte 35. gård efter kiendelsen.

Derforuden (er) jeg Peder Didrichsen, ret jorddrot, sæde og adgang tilhørende. Derfor formenes i fornævnte 35. gård er min ret tilhørende arvelig tilfaldne gård, for ded:/ først herfra går min ejendomsgård, når mine medarvinger haver erlanget deres tilfaldende (arv), (derfor) bortpantede jeg bemeldte gård for 698 sldr. 2 mk. 12 sk. Der som for-ermeldte Hans Svendsen først af de pantepenge til samtlige medarvinger at udlægge 420 sldr. Hvilket nok er contenteret, undtagen min part af bemeldte 420 sldr. haver jeg ikke erlanget (modtaget).

Derfor er ydmygst begiærende af skiftebetjenterne den post tagen udi opagt, at ikke Hans Svendsens arvinger på skiftet bliver bemeldte 35. gård tilfalden først, men og jeg erlanger min andel af de 420 sldr. efter landsdommers dom, med mindre arvingerne u-fejlbarlig fremviser rette kvittering, (at) min andel af de 420 sldr. er content, som ingenlunde kan ske, fordi det aldrig er sket.

Jeg fattige mand er sket største uret af Hans Svendsen ved bemeldte pantebrev, ikke aleneste ved min andel af de 420 sldr., men og endnu desforuden rester af ermeldte pantepenge 210 sldr. 2 mk. 12 sk., som jeg ingenlunde haver bekommet, eller skal kunne bevise, (at) Hans Svendsen for mig dem haver udlagt, end af pantebrevet penge 698 sldr. 2 mk. 12 sk., deraf er først udgivet 420 sldr., og af dem er i beholdning en del arv imod en af mine medarvinger, desforuden haver han betalt 67 sldr., så igen rester 210 sldr. 2 mk. 12 sk. Foruden min andel af de 420 sldr. er det andet påstående, (at) skiftebetjenterne ingenlunde tilfinder arvingerne den 35. gård, førend jeg erlanger min fornøjelse og rettighed af gården. Endog ikke de tilfindes: hvilke igenstående penge 210 sldr. 2 mk. 12 sk. foruden andel af de 420 sldr. erbyder jeg at gjøre min ed, jeg ikke ringeste skilling eller værdi derfor haver bekommet af Hans Svendsen. Endog da Hans Svendsen endelig ville have bemeldte pantebrev på så høj summa, gjorde han sin højeste ed, (at) han ville gjøre mig ret, jeg skulle erlange rettighed, men jeg haver sket alsomstørste uret, og om nødig eragtes, kan jeg bevise, at han mig skyldig er, som for ermeldt, på formeldte pantebrev.

KJØLLERGARDSSKIFTET

Endelig formenes, (at) skiftebetjentene ikke må eller kan tilfinde nogen anden den 35. gård til ejendom end mig, (og) jeg arvingerne at betale, hvad Hans Svendsen for mig haver udlagt som bevisligt, og jeg med en frelst samvittighed gjør min ed på eller da.

Datum Olsker sogn, den 19. december 1720. Peder P. D. S. Dirichsen.

Fremvist og efter begiæring ord fra ord indført, såvel som og påskreven den 20. december 1720.

Arvingerne til denne Peder Didrichsens lovstridige post svarede, at det Peder Didrichsen erbyder sig til at gjøre ed, da om han det blev tilladt, da gjorde han vel sin ed på, at hannem flere gårde tilhørte, men i det øvrige refererer arvingerne sig til deres forhen indførte mening, idet at Peder Didrichsen ikke haver holdet sig velbyrdige hr. landsdommers dom efterrettelig med penges erlægelse efter dommens indhold, og agter de unødigt på dette her videre at svare, men bliver ved deres forrige mening, at Peder Didrichsen ikke noget her udi bemeldte 35. gård kan have mere at sige, såsom denne Peder Didrichs påstand er tilforn henvist til lov og ret her ved skifteretten. – Hvorved denne hans påstand såvel som hans forrige derved forbliver og til lov og ret henvistes.

Og som ej mere ved dette skifte var at observere, så sluttes da efter foregående tilspørgsel dette skifte i forskrevne måder.

Des til vidnesbyrd under vore hænder og signeter.

Skiftesteden på den 35. gård kaldes Kjøllegården i Clemmedsker sogn den 20. december 1720.

*Jes Rasch. Friderich Slache. Anders Kure. Svend Jørgensen.
Christen C. H. R. Rømer. O. Sonne.*

DOM

Eftersom jeg finder denne sag af slig beskaffenhed, at efter sal. Hans Kiøller, som boede udi Clemensker sogn, var tvende gårde, hvori han og hans efterladte hustru Kirsten Pedersdatter havde ret-tighed, nemlig 35. gård i Clemensker, som er 6 tønnder hartkorn, var hans gård, og den 16. i Østerlars sogn, som er 7 tønnder, 5 skæpper, 1 fjerdingkar, 1 otting, 2 ½ album hartkorn, er hende sædet tilkendt udi, og det altid haver været brugeligt og holdt for ret her på landet (Bornholm), at sådant selvejergods udi slige tilfælde er bleven ved slægt, det er kommen fra,

da bør Kirsten Pedersdatter at lade sig nøje med hendes egen gård, den 16. i Østerlars, og sædet udi 35. gård i Clemensker at tilkomme en af sal. Hans Kiøllers andre arvinger.

Thi omend Hans Kiøller haver udsat (bortpantet) sin hustrus jordegods, den 16. sg. i Østerlars, og deraf oppebåren 107 sldr., da bekommer hun af hans jordegods og gård, den 35. i Clemensker, nu 208 sldr. 1 mk. igen, så hun derved ingen skade lider, men vel kan indfri hendes egen gård.

Derfor, efterdi begge gårdene findes udi kongens jordebog for at være selvejergårde, og den ene ikke haver mere frihed end den anden, jeg med billighed ikke kan dømme anderledes end som formeldt, at Kirsten Pedersdatter bør have sig sin ret forbeholden udi fornævnte 16. gård, og Hans Kiøllers arvinger deres ret til fornævnte gård.

Nu tvistes om, hvilken af arvingerne der skulle beholde sædet udi nok bemeldte 35. gård. – Da befindes således, at afgangne Hans Kiøller haver efter sine forældre beholdt den 35. gård i Clemensker, og Karen Larsdatter, som var hans ældste søster, bekom sædet udi 28. gård i Olsker sogn, hvilket sæde hun tillige med hendes da havende mand Knud Sørensen haver solgt til Didrich Larsen Hol-lænder, som da havde den næstældste søster Seigne Larsdatter til ægte, hvilket var et køb og ikke nogen arv. – Derfor er det billigt, at en af bemeldte næstældste søster Seigne Larsdatters efterladte børn nu og bekommer et sæde udi arv, hvortil jeg kiender Peder

KJØLLERGÅRDSSKIFTET

Didrichsen, nu boende udi Rutsker sogn, at være nærmest berettiget og vederhæftigt gården at indfri.

Thi bør bemeldte Peder Didrichsen herefter at være rette ejermand for bemeldte 35. gård udi Clemensker, når han deraf haver udløst enken Kirsten Pedersdatter og sine andre medarvinger efter formanden Peder Bendtsens og hans medfølgeres takst og udregning, som ved magt kiendes, efterdi ingen af parterne derpå har anket.

Men udi de andre poster underkiendes Peder Esbersens og Anders Hansens afsigt (afsigelse, skøn), og Peder Bendtsens og de 5 mænds dom konfirmeres, uden aleneste, at Kirsten Pedersdatter endnu bør at bebo den 35. gård udi Clemensker i 2 år, fra midfaste 1705 til midfaste 1707 at regne. Da bør hun at giøre 35. gård rydelig for Peder Didrichsen, efter at han har betalt hende hendes part af denne 35. gård til midfaste 1706, på det (for at) hun kan indfri hendes egen gård.

Men de andre arvinger bør Peder Didrichsen straks at udløse efter udregningen, og bør Kirsten Pedersdatter i steden for de omkostninger, hun på denne landstingsproces giort haver, at nyde den 35. gård i bemeldte tvende år foruden at give nogen leje eller rente deraf til Peder Didrichsen. Men alt andet bør hun som sædvanlig at udrede, og imidlertid holde gårdens bygning og tilliggende ejendom samt skov forsvarlig ved lige og udi god hævd.

(Afsagt af landsdommer Ancher Müller d. ældre ved Bornholms landsting i Aakirkeby den 13. marts 1705.) BLJ 1701/18 fol. 164–165.

DOM

Efterdi Hans Hansen af Sandvig er med lovfaste vidnesbyrd lovligen blevet overbevist, så og selv vedgået at have været den samme aften efter solens nedgang på den mark og sted imellem Allinge og Sandvig, hvor den dræbte eller myrde Hendrich Nielsens kiep med blod på om morgenen næst efter er funden, såvel som en stor del blod, som lå der på jorden, endog legemet ej der på stedet fandtes eller funden er, men efter vidnesbyrdenes forklaring og

granskning er kroppen slæbet fra samme sted, der (hvor) blodet og kieppen blev fundet, og nedentil stranden og ganske borttaget,

og som Hans Hansen for samme mord er bleven pågreben, og der adskillige vidner over hannem, at han har været den, som har myrdet Hendrich Nielsen med hos sig havende hjælp, som videre efter lovlig førende proces opdages,

så haver og de otte mænd ikke andet af sagen kunnet tilfinde, end Hans Hansen er den dræbtes morder, og derfor haver de svoret hannem til banemand, hvorimod Hans Hansen ganske intet sig til befrielse har kunnet ført,

men samme nat efter, da de otte sandemænd haver gjort deres ærd og toug (udtalelse til retten), er Hans Hansen af sit fængsel på Hammershus udbrødt og bortrømt, så han endnu ej her udi landet (Bornholm) er funden, ihvorvel han er på alle sognestævner bleven fredlyst, og vagt omkring ganske landet, siden han udkom, flittig er bleven holdet, ej anhæftet eller funden.

Da kiendes her således: på det grove mord, at (som) Hans Hansen på sit eget søskendebarn, bemeldte Hendrich Nielsen, har begået og hans legeme bortrøvet, bør Hans Hansen at lide, når han kan antræffes – som stimand at miste sit liv, først hans hånd afhugges, dernæst hans hoved og sættes på stage, og hans hånd derhos påslagen, og kroppen lægges på stejle og hjul efter loven,

og når morderen Hans Hansens bortskyldige gæld er først bleven betalt, da er hans hovedlod falden, hælvten til kongen og den anden halve part til den myrdte Hendrich Niensens arvinger.

(Afsagt af landsdommer Mathias Rasch den 30. oktober 1695 ved Bornholms landsting i Aakirkeby.) BLJ 1694/1701 fol. 105 a.

DOM

Såsom Hans kgl. Maj. amtsskriver og ridefoged over Bornholm, højagtbare Hans Henrich Schor her til Nørre herreds ting har ladet indstævne Hans Svendsen i Rutsker, boende på den 1. gård ibid. (ibidem = sammesteds), imod beskyldning og dom, angående at Hans Svendsen skal have været tilhjelper og medvider udi morderens Hans Hansens undkommelse af fæstningen Hammershus, hvil-

ket kgl. Maj. amtsskriver med et udskrift af Hammershus' birks tingbog af dato den 20. novbr. 1695 såvel som med vidnesbyrd: Jens Hansen af Olsker sogn og Niels Jørgensen af Sandvig her for retten haver bevist, at Hans Svendsen skal have udlovet 50 slette-daler penge for at udbryde morderen Hans Hansen af sin arrest, af hvilke udlovede penge Hans Svendsen straks skal have givet til Jens Hansen i Olsker sogn 20 sldr. og 4 sldr. udi en fjerding smør, som Jens Hansen af Hans Svendsen skal have bekommet,

endnu videre forbemeldte vidnesbyrd, at Hans Svendsen skal have selv leveret dennem de materialier, som er (en) jerntang med klofod og jernbolt, hvormed fangen blev udbrudt,

hvorfor hr. amtsskriver protesterer, at som Hans Svendsen her foruden skal have ført morderen, efter at han var udbrudt, bag sig på sin hest fra Hans Nielsens i Sandvig og til Jens Hansens i Olsker sogn, (28. sg. Hollændergård),

om ikke Hans Svendsen jo bør at lide efter loven og kgl. forordning med videre, som hr. amtsskrivers irettesættelse (fremlæggelse for retten) omformelder.

Da som disse tvende ovenbemeldte mænd Niels Jørgensen i Sandvig og Jens Hansen i Olsker sig ej selv undskylder, men godvilligen frit udsiger deres sandhed, hvorledes alting er tilgået med den morderes Hans Hansens udbrydelse, (og) Hans Svendsen ej heller for mig og mine meddomsmænd, som er de otte stokkemænd, haver bevist at have været andetsteds den nat, da morderen blev udbrudt, end der, vidnesbyrdene (vidnerne) omvundet haver (har vidnet om), som af processen kan erfares, men så og der været medvidere og tilhjelper i morderens udbrydelse:

Så tilfinder jeg Hans Svendsen at lide og undgælde efter vores allernådigste konges udgivne forordning af dato den 21. september 1695, og Hans Svendsens boeslod (= halvdelen af hans og hustruens fællesbo) at være forfalden til kongen, og han selver at gå på Bremerholm i jern sin livstid.

(Afsagt af Hans Jensen Bistrup som sættestemmer for Jens Andersen Stege den 7. februar 1696 ved Nørre herreds ting i Hasle.)
NHT 1691/97 fol. 318.

DOM

Endog jeg må give magt, at Jens Hansen er en simpel og enfoldig mand, som udi tåbelighed og drukkenskab haver ladet sig forføre til at være med at udbryde morderen Hans Hansen af sit fængsel, og med Poul Hansens båd i Melsted morderen borthjulpet fra landet, formedelst han ikke vidste, hvad sådant havde at betyde, endog haver Jens Hansen et godt skudsmål af sine sognemænd, at han tilforn i alle måder havde skikket og forholdt sig vel, tilmed haver selv godvilligen åbenbaret denne sin forseelse for øvrigheden, og den siden hverken til hjem- eller landsting haver fragået, formener derfor at blive frikendt for den straf, som Hans kgl. Maj. herom den 21.9.1695 allernådigst udgivne forordning omformelder, eftersom samme forordning ikke, da denne grove gierning af Jens Hansen skete, var overalt så kundbart, som den nu er,

så alligevel understår jeg mig ikke at moderere denne Jens Hansens straf, meget mindre hannem derfor at frikende, men Jens Hansen efter højstbemeldte forordning dømmes til Bremerholm i jern sin livstid, og hans boeslod, når hans gæld og denne processes bekostning først fratages, til Hans kgl. Maj. at være henfalden.

(Afsagt af landsdommer Mathias Rasch den 8. april 1696 ved Bornholms landsting i Aakirkeby.) BLJ 1694/1701 fol. 130 a-b.

PANTEBRÉV

Kiendes (erkender, bekræfter) jeg underskrevne Peder Didrichsen, boende på den 20. gård, kaldes Bagergården i Rutsker, og dermed vitterliggiør skyldig at være til min kiære svoger, agtbare og vel-fornemme mand Hans Svendsen, boende vester i Rutsker sogn, rede penge 698 sldr. 2 mk. 12 sk., som han mig efter min venlig begiæring lånt og medforstrakt haver, dermed at udløse enken Kirstine Pedersdatter sal. Hans Kiølleres, min myndling Anders Bendtsen og de andre mine medarvinger deres tilregnede andel, (som) de udi arv af den 35. gård efter fornævnte sal. Hans Kiøller er tilfalden efter derom samfrænders og landstingsdommes formelding og tilhold. Item (samt) til at indfri min egen påboende gård, den 20. i Rutsker sogn med fra Thor Pedersen, som den havde i pant, så og

til skatter og andre nødvendige udgifter, hvilke forskrevne seks hundrede halvfemsindstyve og otte slettedaler, to mark og tolv skilling jeg på ære, gode tro og love mig tilforpligter redeligen og vel udi god gangbar mønt at betale til fornævnte min svoger Hans Svendsen til førstkommende 9. februar, når man skriver 1707.

Men på det (for at) ermeldte Hans Svendsen imidlertid des bedre kan være forsikret for formeldte 698 sldr. 2 mk. 12 sk., så her ved dette brevs kraft jeg af egen fri villie og med min kiære hustru Sidsele Rasmusdatters råd og samtykke pantsætter hannem berørte 35. gård i Klemensker sogn til brugelig pant for renten af merebemeldte 698 sldr. 2 mk. 12 sk. og forsikring, indtil pengene hannem igen betalt vorder. Og når Hans Svendsen dennem ej længere i samme gård vil have bestående, skal jeg Peder Didrichsen være pligtig dem udi en samlet summa god gangbar mønt til Hans Svendsen at betale, og indtil sligt af mig vorder efterkommet, skal Hans Svendsen have magt til at gjøre sig mere bemeldte 35. gård med dens tilliggende så nyttig, som han bedst vil og kan.

Skulle jeg og ikke kunne betale Hans Svendsen ofte bemeldte 698 sldr. 2 mk. 12 sk., når han mig derom lader advare, forbinder jeg mig hermed efter anledning af lovens pagina 771 – 11. articel, at Hans Svendsen uden videre takst skal nyde pantet udi fornævnte gård for ofte bemeldte 698 sldr. 2 mk. 12,sk.

Men så længe Hans Svendsens penge udi den 35. gård bliver bestående, skal han holde dens huse ved lige, som de kan forefindes om midfaste 1707, da han gården som for-ermeldt til brugelighed for renten af sine penge antager, og dens tilliggende skov ikke til upligt forhugge eller forhugge lade.

I det øvrige haver jeg Peder Didrichsen for mig, min hustru, børn og arvinger, en for alle og alle for en, herudinden at holde tit bemeldte Hans Svendsen, hans hustru og arvinger, så vidt denne gjæld angår, uden skade og skadeslidelse i alle optænkelige måder og tilfælde, og til des tryggere bekræftelse og bedre forvaring haver jeg dette mit udgivne pantebrev mit navn med trende bogstaver herunder underskrevet, så og venligen ombedet den hæderlig og vellærde mand hr. Hans Ancker, præst til Rutsker og Hasle menig-

LOUISE SKOVGAARD

heder, item kongl. Maj. byfoged i Hasle og herredsfoged i Nørre herred, sr. Eskild Nielsen, dette med mig til vitterlighed (at) ville underskrive, som jeg videre inden tinge vil vedstå, når begiæres.

Datum Rutsker sogn, den 27. februar 1706.

Peder P.D.S. Didriksen.

eget skrevet navn.

Til vitterlighed efter begiæring:

Hans Ancker. Eskild Nielsen.

Læst inden Nørre herreds ting den 19. marts 1706.

(NHSP 1677/1719 fol. 146–147).

DOM

Som det ses af et skiftebrev, som er oprettet efter afgangne Thor Larsen, der boede og døde på den 2den gård i Rutsker den 14. februar 1677, at han haver efterladt sig 4 jordejendomsgræde til skifte imellem hans efterladte hustru Karne Pedersdatter og 4 deres sammen avlede børn, nemlig 3 sønner og en datter, hvoraf de 3 sønner forhen ere tilkendte enhver et gårds-sæde og indløsningsrettighed, og deres moder er tilfunden den 4de gård, som er den 36. i Rutsker sogn, sin livstid at beholde efter den derpå ergangne 12-mænds dom af 24. august 1677 videre udvisning, så er det billigt og ret, at fornævnte Karne Pedersdatters datterbørn – hvis moder ej haver arvet noget sæde eller adgangsrettighed til nogen gård efter sine forældre, såsom de andre hendes søskende – tilkommer denne 36. gårds sæde og indløsningsrettighed,

hvorfor og eftersom de 2de af sal. Karne Pedersdatters datterbørn, nemlig Peder og Thor Jenssønner, forhen allerede har fået enhver sin gårds sæde, og Hans Jensen her for retten den 10. august næst afviget haver bevilget hans broder Mons Jensen denne 36. gårds indløsningsrettighed, imod at fornævnte Mons Jensen betaler til Hans Jensen 50 sldr., så skal Mons Jensen på samme måde igen betales, om der nogen tid imellem disse brødre falder nogen gårds sæde og adgang udi arv, som Hans Jensen kunne tilkomme.

Jeg tilfinder Mons Jensen denne 36. gård udi Rutsker sogn med al sin tilliggelse til evindelig arv og ejendom, når han betaler Lars

KJØLLERGARDSSKIFTET

Thorsen, som efter bemeldte 12-mænds dom af 24. august 1677 og den oprettede skiftekontrakt efter sal. Karen Hans Svendsens af den 30. december 1713 samme gård haver for 231 sldr.,

hvilke penge Mons Jensen haver skadesløs at betale Lars Thorsen, når han vil, at han samme gård skal fraflytte.

(Afsagt af by- og herredsfoged Jens Nielsen Borringholm den 24. august 1714 ved Nørre herreds ting i Hasle.) NHT 1711/16 fol. 146 a-b.

RETSSAG I HASLE

Bornholms Nørre herreds tingbog 1716–1722
fol. 432 b.

Anno 1721 d. 31. januar er Nørre herreds ting sat og holdet ved kgl. Maj. by-herreds- og birkefoged sr. Mogens Clausen Torn og skriveren ved bemeldte steder Lars Andersen Birch og stokkemændene: af Klemensker sogn Hans Frost og Ole Jensen, af Olsker Lars Larsen og Poul Hansen, af Rø sogn Peder Olsen og i steden for Rasmus Nielsen er Lars Olsen, af Rutsker sogn er Niels Andersen.

For retten fremstod Johan Holst på Hans Jørgensens og Svend Jørgensens og Kirstene Jørgensdatter(s vegne) af Nyker sogn og beviste med kaldsmænd Lars Wefstsen og Niels Pedersen, begge af Nyker sogn, efter en skriftlig kaldsseddel af dato den 10. januar 1721 at have hid til Nørre herreds ting velærværdige hr. landsprovsten hidkaldet til tingsvidnes erhvervelse, med videre, som samme stævнемål omformelder, som begiæres at måtte læses og påskrives og siden i akten (at blive) indført.

Hvorefter at stævningsmændene aflagde deres ed: så og des at have stævnet, som kaldsseddelen ommelder.

For retten fremkom på provstens vegne hans svigersøn Mads Clemen Engel og efter provstens begiæring påstod, at såsom stævningen passerer under det navn, at samtlige Hans Svendsens arvinger gør tiltale til provsten, og stævningen findes ikke underskrevet

uden aleneste af begge brødrene, så bør og søsterens værge enten med at underskrive, om han ellers på sin myndlings vegne med de andre vil protestere, eller og for retten sig ganske derfra sige, på det (for at) vides kan i fremtiden – om processens omkostning går ud over arvingerne – enten begge brødrene da skulle alene stå derfor, eller deres søster efter arvings proportion (skal) udstå lige tynde med dem.

Til indførte mening af Mads Clemensen svarede Holst som fuldmægtig for Hans og Svend Jørgensen, at kaldseddelen er underskrevet af Hans Svendsens arvinger og søsteren Kirstene Jørgensdatters værge for hendes gods, men hvad sig sagen forefalder efter sal. Hans Svendsen, så haver velærværdige hr. Ole Sonne ladet sig i skifteforretningen indføre for at ville svare for hende ved lov og ret. Men såsom kun een kan gå i rette imod en anden i en sag, så fører Holst sagen for samtlige arvinger, og om at provsten skulle befrygte sig for at få omkostning, da haver Svend Jørgensen søsteren Kirstene Jørgensdatters gods at tilsvare efter skiftetbrevets formeldning, hvilket Mads Clemensen på provstens vegne kan få beskrevet til nærmest eftersyn om denne post og flere, om han det forlanger.

Mads Clemensen på provstens vegne svarede, at han ikkun forlanger påskrivelse på stævningen, som oplæst er, såvel af søsterens værge som af de andre arvinger, eller og at hendes broder her for retten (ville) tilstå at svare for hende, hvis (hvad) omkostning som i sin tid – om så skulle ske – kunne tilkomme at svare for denne sag. Herpå om dommeren ville behage at kiende.

Til indførte påstand af Mads Clemensen svarede Holst med formening, at stævningen er underskrevet af arvingerne såvel som værge for hendes gods, så at Holst som fuldmægtig formoder, at stævningen nok er underskrevet af de (dem), som sagen vedkommer, og er nok suffisant til at svare provsten den omkostning, som han allerede kan præterdere, såvel som den, (der) herefter kan falde.

Mads Clemensen eragtede u-nødig om denne post videre at føre, men ikkun begjærede dommerens kiendelse herom. –

Dommeren meldede, at såsom stævnemålet ikke i andre poster prætenderes på, så finder dommeren for ret, at stævnemålet bør ved magt at stande, og Svend og Hans Jørgensen, som er fødte værger for deres søster efter loven, bør at svare for deres søster, som ikke er gift. Og tillades parterne videre at føre.

Mads Clemensen irettelagde et indlæg på hr. provstens vegne og af provsten underskrevet, af dato 1721 den 31. januar, som blev læst og påskrevet og i akten begiæres indført.

Hvorefter Holst beviste ved kaldsmænd Hans Frost og Ole Jensen at have hidstævnet Ole Mathisen og Mons Jensen til at vedstå deres udsagn for skifteretten på skiftet efter sal. Hans Svendsen, så og at Mons Jensen er stævnet til vidnesbyrd at påhøre angående 10 sldr., som han har berettet, at provsten skal have lovet hannem, med mere, som han skal blive tilspurgt om.

Hvorpå at kaldsmændene aflagde deres ed efter loven: således at have stævnet, som indført er.

Hvorefter blev fremstillet vidnesbyrd i sagen: Ole Mathisen og Mogens Jensen, hvor da Holst begiærede at måtte oplæses for dem dette deres udsagn, som de på skiftet angave.

Johan Holst tilspurgte vidnet Ole Mathisen, om han ikke vedstod i alle måder det, som han forhen på skiftet efter Hans Svendsen haver udsagt.

Mads Clemensen begiærede, (at) vidnet måtte selv udsige efter til ham gjorde spørgsmål her for retten. –

Hvor så efter lovens ed med oprakte fingre fremstod at vidne Ole Mathisen, som vandt (vidnede), at den nat som provsten kom til Hans Svends og logerede der og lå der om natten, og den anden dag noget over middag kom Hans Svendsen ud på gården og var påklædt og råbte på vidnet, at (han) skulle gå ind ad (i) stuen. Og da vidnet kom ind, oplåste Hans Svendsen en stor ørk (kiste) og tog klæderne, der var udi, tilsides. Så bad han vidnet at optage den træstump, der stod i ørken, og sagde han (den) var noget tung:

»Du kan nok tage til den med begge hænder«, og når som vidnet da havde taget den op, blev han (den) ståendes i samme ørk, og (H.S.) tæppede (lukkede) så låget til, og så gik vidnet ud på loen igen. – Og derefter så vidnet, at provstens dreng (kusk) bar noget ud og satte i karmvognen, og da stod provsten hos. – Og derforuden haver vidnet hørt af Hans Svendsen, at han haver sagt, at han ville give sin halve boeslod til de fattige, og provsten det skulle uddele til de fattige. – Og kort derefter kom provsten kiørendes i sin karmvogn uden for gården, tæt uden for porten, og da var Hans Svendsen død og lå i lig. Så kom provstens dreng, som kørte for provsten, og bad vidnet, at han ville gå ud til provsten, og da vidnet kom til provsten, da sagde provsten: »I ved vel, at jeg bekom en del penge forleden jeg var heroppe, af Hans Svendsen«, og da havde provsten et brev oppe og spurgte vidnet, om han ville skrive det under, og sagde, at det var om de penge, han havde fået af Hans Svendsen, som han skulle uddele til de fattige, og da skrev (O. M.) brevet under, men ej hørte det læses, og provsten tog ham om hånden og så skrev under. –

1. Holst tilspurgte Ole Mathisen, om han var hos, da samme penge blev provsten leveret. – Vidnet svarer nej, at han ej var hos.

2. tilspurgt, om han så, at det brev blev skrevet i Hans Svenders hus eller i Hans Svendsens hosværelse. – Vidnet svarede, at han deraf intet vidste.

3. tilspurgtes vidnet, om det brev, som han havde underskrevet, var nogen tid for hannem oplæst, eller han vidste dets indhold, og om han skrev sit navn selv derunder eller ikke, og om han ikke selv haver sagt, at han tilforn ikke vidste det brevs indhold. – Vidnet svarede, at det blev ikke oplæst, og ej vidste dets indhold videre, end at provsten sagde, at det var om de penge, som han skulle uddele til de fattige.

4. tilspurgte Holst vidnet, om han ikke vedstår hvis (de) ord, som han forhen på skiftet haver udsagt. – Vidnet svarede, at dette, som han har vidnet her på tinget, det står han ved, og hvad han for skiftestedet har sagt, det huser (husker) han ikke nu. – Johan Holst begiærede at måtte få oplæst for Ole Mathisen, hvis (hvad) han

forhen på skiftet haver udsagt, på det (for at) han des bedre kunne komme i erindring at blive ved sandhed.

Så næst efter lige soren (aflagt) ed for retten fremstod at vidne Mogens Jensen, som vandt, at 8 dage førend Hans Svendsen døde, som var en tirsdag, befalede Hans Svendsen vidnet at skulle ride til Rønne og bede provsten, at han ville være så god og komme op til ham. Og da vidnet kom til provstens, sagde provstens kvinder, at provsten var tagen til Hasle, og da tog vidnet til Hasle og fandt så provsten til hans dattermands, Mads Clemens. Så hilste (han) provsten fra Hans Svendsen og bad ham at ville komme op til ham i dag. Da sagde provsten: »Det falder mig noget besværligt, men jeg får dog at tage derop, fordi han har sagt til mig før, at han vil give noget til de fattige; jeg kan tænke, at det er derom.« Og så sagde provsten, at »midt på eftermiddagen vil jeg komme derop«, som også skete. – Da var provsten og Hans Svendsen alene inde, eftersom at folkene i huset blev bedet at gå ud, og Hans Svendsen bad dem gå ud og skøde (bestille) noget, og imidlertid kom Svend Jørgensen, og så bad Hans Svendsen tjenestepigen at bede Svend Jørgensen at horde (vente) lidt ude. Og siden kom Svend Jørgensen tillige med gårdsens folk ind ad stuen, og om morgenen efter kom Svend Jørgensen ud til vidnet, som da gik i laden, da sagde Svend Jørgensen, at de bad ham gå ud, de havde lid(t) at snakke sammen. – Siden red Svend Jørgensen bort førend provsten, og straks efter kom provsten ud til sin vogn, som stod forspændt, og da bad provsten sin dreng (kusk) gå ind, og da han kom ud igen, nemlig drengen, så havde han to poser penge, en liden og en noget større, og så gik drengen ind igen og hente(de) endnu en, som var noget større end de andre, og lagde bemeldte pose i karmkisten. Da atter igen bad provsten drengen gå ind igen, og da drengen igen kom ud, så havde han et lidet skrin, som tilforn havde været et ostekar, og satte det i karmkisten, og da han det nedsatte, skaldrede det, ligesom der kunne være penge udi. Og da atter igen bad provsten drengen gå ind, og da at drengen kom ud igen, havde han et rundt og lidet aflangt skrin, som var noget større end det første, og det

satte i vognen under det sæde, som provsten sad på. – Og derefter gik provsten ind igen til Hans Svendsen, og da straks efter kom ud igen tillige med Hans Svendsen, som fulgede provsten ud til forstuedøren, og provsten da kørte bort.

Og om fredagen derefter blev vidnet af Hans Svendsen opvist til sognedegnen, og Hans Svendsen sagde, at han ej skulle lade præsten (Jørgen Sandbye) det vide – da han havde ærinde for Hans Svendsen til præsten – men bede degnen, at han skulle tage op til Hans Svendsen og skrive testamentet, han ville betale hannem derfor. Og da vidnet tillige med degnen kom hjem, var provstens dreng (karl) til Hans Svendsens, og da så vidnet, at Hans Svendsen sad i sengen og læste på et brev, og vidnet Mons Jensen spurgte provstens dreng, da han red bort, hvad det skulle være for et brev: »Kanske det er om de penge, som provsten fik i hindagen (forleden)?« Så svarede drengen: »Ja mænd er det så.«

Og siden om mandagen kom provsten op til Hans Svends, og da var Hans Svendsen død, og (provsten) holdt ud for porten med sin vogn og skikkede sin dreng ind til vidnet og hente(de) ham ud til provsten, »og da jeg kom til provsten, sagde provsten: »I ved jo, at jeg var heroppe forleden og fik nogen penge, som var 3000 sldr., som skulle deles ud til de fattige, og I så jo, at min dreng var heroppe i hindagen med et brev, som Hans Svendsen haver underskrevet og beseglet med sit signet« – som vidnet kunne kende, at det var Hans Svendsens signet – og provsten begjærede, at vidnet samme brev ville underskrive, som og vidnet gjorde, med 3de bogstaver, og samme var på stemplet papir. Og da vidnet havde underskrevet, lod han Ole Mathisen det og underskrive, og sagde vidnet, at provsten sagde: »I bad mig i hindagen ved min dreng, at jeg ville hjælpe til hos Hans Svendsen, at han ville betænke Jer med noget og de andre tjenestebud, som have tjent her«, og sagde så, at »om jeg beholder de penge, så skal I få 10 sldr. deraf, og de andre tjenestebud skulle og få noget af de penge. Men jeg vil ikke give Jer dem, for det I skal underskrive, men jeg vil give Jer dem, for det I har tjent ham og været ham tro, og han har været Eders gudfader,« og provsten sagde, at »om I ikke godvillig vil underskrive,

så kan jeg lade stævne Jer til tinget, og så skal I da underskrive, hvad I er videndes om de penge.«

1. Johan Holst tilspurgte Mons Jensen, om han af-vidste, hvem der var overværendes, da samme penge blev leverede, og om samme testamente-brev, som så kaldes, blev oprettet, om han da var hos, efterdi at han det haver underskrevet, eller om det lydeligt for hannem er oplæst, førend det af hannem blev underskrevet. – Hvortil vidnet svarede nej, at han ej så, at nogen var overværendes, og ej hørte, om samme brev blev oplæst, men provsten spurgte, om han det skulle oplæse, så sagde vidnet nej, »det gjøres ikke fornøden, for jeg tror ikke, at provsten kommer mig til at skrive noget andet under, end som på det rette, som brevet lyder på.« Da sagde provsten: »Nej, det skal Gud bevare mig fra, at jeg ikke skal føre Jer i nogen fristelse.« Og så kørte provsten bort, og videre vidste vidnet ej at vidne.

2. tilspurgte Holst vidnet, om han så, at Ole Mathisen selv skrev sin hånd under fornævnte brev. – Vidnet svarede, at han så, at provsten flyede Ole Mathisen pennen i hånden, og så holdt provsten om hånden på Ole Mathisen, da han skrev under.

3. Om Mons Jensen tilstår eller nægter, hvis (hvad) han forhen på skiftet udsagt haver om fornævnte penge og brev. – Efter spørgsmål svarede Mons Jensen, at han tilstår, hvad han har vidnet her i dag under sin ed på tinget, og tilstår da og, hvad han har udsagt på sal. Hans Svendsens skifte, såvidt som ikke strider imod dette, som i dag han har vidnet her på tinget.

Der næst efter begjærede Holst kopi af hr. provstens irettelagte indlæg, for det at besvare til næste ting, og der foruden vil føre vidnesbyrd imod Mons Jensen til næste ting, navnlig (ved navn) Anders Kure og Christen Rømer, og så vil Holst svare videre, (hvad) han synes nødtigt at være sagen til oplysning og i så måder til næste ting levere. –

Mads Clemensen Engel begjærede udtog af hvis (det), som i tingbogen herom i denne sag er anført.

fol. 439 b (næste tingdag)

... Hvor næst efter Johan Holst fremstillede forhen indførte påberåbte vidnesbyrd nemlig Christen Rømer og Anders Kure, begge af Klemensker sogn, som begge have hørt Mons Jensens udsagn angående de penge, som velærværdige hr. provsten hr. Hans Ancher skal have annammet, som siges, af Hans Svendsen, hvorfor begiæres af dommeren, at samme vidnesbyrd måtte i ed tages og derefter aflægge deres vidnesbyrd, hvad de om samme Mons Jensens udsagn var bevidst. –

Mads Clemensen svarede, at han begiærede at vide, hvorledes stævnenålet er lydende, førend stævningsmændene det ved ed afhjemler. –

Holst svarede til Mads Clemensens påstand angående kald og varsel, at han sidste ting beråbte sig på Christen Rømer og Anders Kure at vidne i sagen imellem velærværdige hr. provsten og sal. Hans Svendsens arvinger angående nogle ord, som at de skal have hørt sagt ud af Mons Jensen angående det brevs påskrivelse, som velærværdige hr. provsten skal have været hos dem med uden for Køllergården, hvorpå arvingerne efter forhen gjorde indførsel lod indstævne Christen Rømer og Anders Kure. –

Og beviste da Holst med kaldsmændene Hans Frost og Ole Jensen at have hidstævnet Christen Rømer og Anders Kure til at vidne og udsige, hvad de om Mons Jensens udsagn om samme brevs påskrivelse af hannem, hvad de efter hans udsagn herom var bevidst.

Hvorefter Johan Holst producerede en fuldmagt af dato 28. januar 1721, underskrevet af Hans og Svend Jørgensen såvel som hr. Ole Sonne, sognepræst til Ruts kirke og Hasle menigheder, og er samme memorial med resolution af højædle og velb. hr. brigaderen, at Holst må gå i rette i denne sag imellem hr. provsten og Hans Svendsens arvinger, og er samme resolution under velb. brigaderens hånd af dato 3. februar 1721, som Holst begiærer læses og påskrives og hannem igen tilstilles, såsom han den muligt til en anden ret kan have nødvendig. –

Hvor da næst efter Holst begiærede, at samme vidnesbyrd måtte få deres forgang, og at stævningsmændene, som forhen er gjort

tvivlsmaal på, at fornævnte personer ikke skulle være indstævned, om da stævningsmændene af dommeren måtte blive foretaget, om de ikke lovligen havde stævnet Christen Rømer og Anders Kure, om Mons Jensens udsagn, hvad dem derom bevidst kan være angående de 10 sldr., som Mons Jensen skal have sagt, han skulle bekomme af provsten efter hr. provstens løfte til Mons Jensen. –

Hvor så at stævningsmændene Hans Frost og Ole Jensen ved ed afhjælede at have stævnet Christen Rømer og Anders Kure på den måde, som oven meldt er, og både Christen Rømer og Anders Kure tilstod lovlig at være indstævnet.

Mogens Jensen og mødte og tilstod at være lovlig indstævnet til disse vidner at påhøre. –

Hvor da fremstilledes at vidne Christen Rømer, som efter lovens ed med oprakte fingre vandt, at den tid at skiftet holdtes i Kjøllergården, så lå Christen Rømer og Anders Kure i en seng tilsammen, såvel som i samme hus (rum) lå velærværdige hr. Ole Sonne og Johan Holst i en seng tilsammen, så og skifteforvalteren og skifte-skriverens fuldmægtig, item (desuden) lå og Mons Jensen i en seng og hos sig havde Svend Jørgensens stiftsøn Niels Pedersen. Og som de da lå og talte sammen, så spurgte Johan Holst Mons Jensen, hvorfor han skulle have de 10 sldr., og så sagde Johan Holst: »Kanske at I skulle have dem, for det I skrev under med på det brevet?« Så sagde Mons Jensen ja. Da sagde Johan Holst: »Det var bra det!« (godt).

1. Johan Holst tilspurgte Christen Rømer, om han ikke, da disse ord passerede, ikke rejste sig op i sengen og slog ad Johan Holst med hånden, og Christen Rømer svarede jo, at således passerede.

2. tilspurgt, om Christen Rømer ved noget videre af fornævnte penges uddeling, eller om han ved, hvem der haver været overværende, da samme penge er blevet udleverede. Christen Rømer svarede, at han derom intet vidste.

3. om han er bevidst, om samme testamente er omgået med efter loven med dets påskrivelse. – Rømer svarede, at han derom intet vidste. –

Mads Clemensen tilspurgte Mons Jensen, om han ikke endnu vedstår, hvad han forhen her for retten sidste ting vundet og udsagt haver til oplysning i denne sag. – Mons Jensen svarede, at han i alle måder tilstod det, som han tilforn (havde) vundet ved sin ed, og videre svarede, at da Holst sagde: »Kanske at I skulle have de 10 sldr. for det I underskrev brevet?« så sagde Mons Jensen: »Ja, alt ved I bedre, end I siger.«

Efter Mons Jensens indførte mening tilspurgte Johan Holst Christen Rømer, om han ikke vedstod sit forhen indførte mening og videre, angående Mons Jensens vidne og udsagn, hvortil han svarede jo, og derhos formeen(te), at hans forhen udsagn skulle nok (stå) for Mons Jensen eller hans påsagn, indtil han hannem overbeviste, at disse ord, som han vundet haver, ikke i sandhed bestod.

Dernæst efter lige soren ed for retten fremstod at vidne Anders Kure af Klemensker, som vandt således, at han hørte, at Mons Jensen sagde, at provsten havde lovet ham 10 sldr. af de penge, som provsten havde bekommet til Hans Svendsens, men ej hørte ham sige, hvorfor han dem skulle have, så han lå (lagde) sig til søvns og ej hørte videre ord derom passerede. – Johan Holst spurgte Anders Kure, om han ved noget af dette testamente, som skal være oprettet over en del penge, som velærværdige hr. landsprovsten (har fået), og om dens påskrift er så lovlig efter lovens pag. 752 – 17. art. Anders Kure svarede, at han deraf intet vidste videre, end som derom taltes på skiftet.

Mads Clemensen irettelagde et indlæg af dags dato under provstens, velærværdige hr. Hans Anchers egen hånd, som for retten blev læst og påskrevet og i akten indføres. –

Mads Clemensen beviste med stævningmændene af Klemensker sogn Hans Frost og Ole Jensen lovlig til i dag at have hid i retten stævnet Svend Jørgensen og Hans Jørgensen med 14 dages kald og varsel angående vidnesbyrd at påhøre og at svare på spørgsmål, som kan forefalde til denne sags oplysning.

I lige måde bevistes og med fornævnte kaldsmænd til i dag at

have hidstævnet Giertrud Larsdatter og Anna Pedersdatter, som er begge værende på Køllergården i Klemensker sogn, hvor Hans Svendsen boede og døde, for videre deres sandhed – hvad de i denne sag er vidende – derom deres sandhed at udsige, spørgsmål at tilsvare. Hvorefter (han) begjærede dommeren stævningsmændene ville påberåbe at aflægge deres ed derom. –

Johan Holst på Mads Clemensens indførte formeen(te), at det kald og varsel ikke er så lovlig, som det burde at være, helst fordi at han jo kun haver stævnet Hans og Svend Jørgensen og ikke velærværdige hr. Ole Sonne, som ske burde, såsom fornævnte Mads Clemensen tilforn vel vidste ved seneste tingførsel, at fornævnte Ole Sonne var Kirstene Jørgensdatters forsvar, altså formeen(te) Holst på sine principalers vegne, at dette kald og varsel (ikke) er så lovligt, som ske burde efter loven, og begjærer dommerens kiendelse derpå. –

Mads Clemensen svarede, at han formente, stævnemålet var lovligt, såsom Svend Jørgensen og Hans Jørgensen er stævnede, som ses af næste (sidste) tings forhen gjorte kiendelse og domme, at Svend Jørgensen svarer for sin søster Kirstene Jørgensdatter, og stævningen og(så) af Kirstene Jørgensdatters værge hr. Ole Sonne er underskreven, så derfor formoder (han, at) de vedkommende, som ske burde, er stævnet, som henstilles, videre til dommerens kiendelse. –

Johan Holst svarer til indførte, at Mads Clemensen nok vidste, at ved sidste ting – at hr. Ole Sonne blev . . . såvel for sig som Hans og Svend Jørgensen, altså at han jo på skiftet havde påtaget sig at svare eller svare lade ved lov og ret for den myndling Kirstene Jørgensdatter, og kan end mere ses af den i dag producerede fuldmagt, som var såvel med velærværdige hr. Oles påskrift som de andres. Hvorfor at Holst formeen(er), at disse stævнемål ikke er efter loven, hvorfor han er dommerens kiendelse begjærendes. –

Dommeren tilspurgte stævningsmændene, nemlig Hans Frost og Ole Jensen, om de har således stævnet, som i tingbogen indført er. – Hvorefter at de aflagde deres saligheds ed: således at have stævnet, som indført er i tingbogen. –

Dommeren herom gav sin census parterne imellem, at han ser for billigt, at vidnesbyrdene må have deres fortgang, efterdi at Hans Jørgensen og Svend Jørgensen er lovlig stævnet, som bør at svare for deres søster, tilmed og er de fødte værger efter loven for deres søster, tilmed haver deres fuldmægtig Johan Holst taget imod genmæle i sagen, og må lige parter føres og svare i sagen, så vidt ret og billigt er. –

Mads Clemensen begjærede, at dommeren ville påberåbe Giertrud Larsdatter og Anna Pedersdatter, om de var for retten til stede efter lovlig given kald og varsel. – Dommeren påberåbte bemeldte kvindespersoner, hvor . . . at de ej var til stede, men blev forelagde at møde til næste ting, som holdes i dag 8 dage. –

For retten fremstillede Mads Clemensen til at vidne Mads Hansen, tjenende hos provsten, som uden stævнемål mødte og her for retten aflagde sin ed at ville vidne, hvad han i denne sag er vidende, og begjærede, at dommeren ham edelig ville afhøre. –

Hvor så efter lovens ed med oprakte fingre for retten fremstod Mads Hansen, som vandt, at om tirsdagen kom Mons Jensen herud til Hasle til Mads Clemeds, som (hvor) provsten var, da vidnet ej var til stede, men da vidnet kom til Mads Clemeds, så sagde provsten til vidnet: »Nu skal du blive hjemme til stede, for nu skal vi køre op til Hans Svends i Køllergården, for her har været bud efter mig, at jeg skulle komme op og snakke med Hans Svendsen.« – »Og da vi kom op til Køllergården,« da blev de der om natten til anden dagen imod aften. Da kom der bud ud til vidnet fra provsten at spænde for vognen, og da forespændt var, kom provsten ud og bad vidnet at gå ind til Hans Svendsen i stuen og hente et skrin, og da han indkom, oplukte Hans Svendsen en stor ørk (lågkiste), som stod inden for stuedøren, og bad så vidnet at tage et skrin deraf og bære ud til provsten, som da stod hos vognen, og han gik ud med skrinet til provsten og satte det i karmkisten. – Så bad provsten vidnet gå ind igen til Hans Svendsen og hente to punge, »og da jeg kom ind til Hans Svendsen, lå pungene for bordenden under bænkedynen«. Så tog Hans Svendsen bænkedynen op og

flyede (gav) vidnet dem selv og spurgte ham, hvordan han kunne bære dem ud, at ej nogen skulle se det. – Da bad han vidnet, »at jeg skulle tage dem under kjolen«, som også skete, og bar dem ud til provsten, og da han kom til provsten, bad han ham gå ind igen efter et skrin, som stod i krobhuset (sengekammeret). Så lukte Hans Svendsen krobhusdøren op og bad så vidnet tage det skrin, og bar det så ud til provsten og satte det under hans sæde i vognen.

Så gik provsten ind til Hans Svendsen og tog afsked med Hans Svendsen, som fulgte provsten ud til forstuedøren. Så kørte provsten hjem. –

Og om fredagen derefter da blev vidnet opsendt af provsten til Hans Svendsen med gavebrevet, og da han kom til Hans Svends, da lå Hans Svendsen i sin seng og havde trøje og bukser på i sengen. Så gik Giertrud Larsdatter til Hans Svendsen (og) sagde: »Provstens dreng er her.« Da rejste Hans Svendsen sig hastig op i sengen og sagde til vidnet: »Kanske at provsten ikke vil beholde pengene?« Da svarede vidnet: »Det har jeg ikke hørt af, men her er et brev, om I vil se på det.« Så sad Hans Svendsen i sengen og brød brevet, og da lå der et andet brev ind udi, og bad så Giertrud tage sig sine briller, og så sad han i sengen og læste brevet. ,

Og som han da læste på brevet i sengen, da kom Jens Hvalsøe, degnen i Klemensker sogn, og skulle skrive noget for Hans Svendsen, og da Hans Svendsen sad i sengen, sagde han til degnen Jens Hvalsøe, at han havde noget at bestille med at læse et brev, og da Hans Svendsen havde læst brevet over, stod han op af sengen og tog sine hoser og tøfler på og satte sig midt for bordet, og Jens Hvalsøe sad hos ved bordet.

Så tog Hans Svendsen blæk og pen af vinduet og skrev sin hånd under på brevet, som lå i det andet, og satte selv sit segl derunder og lagde det brev sammen, og kunne så ikke komme til rette at lægge det sammen, som det lå før. Da sagde Jens Hvalsøe: »Vil de (!) betro mig det, så vil jeg lægge det sammen.« Så flyede Hans Svendsen hannem brevet, og han lagde det sammen og beseglede

det yderste brev, og da flyede så vidnet brevet, »og bad mig hilse provsten og fly ham brevet, og det var altsammen vel gjort«, sagde Hans Svendsen.

Og da vidnet kom ud af gården, kom Mons Jensen, som tjente Hans Svendsen, og sagde: »Det var vel besked på de penge, som provsten fik her i hindagen?« – »Da svarede jeg ja og red så bort og leverede så provsten brevet. Og om mandagen efter at Hans Svendsen var død, da kørte provsten til Kiøllergården, og da bad provsten mig at gå ind og fornemme, om Mons Jensen var hjemme, og Ole Mathisen.«

Og da vidnet kom ind til Ole Mathisen, spurgte jeg ham, om Mons Jensen var hjemme. Da sagde han: »Ja, det er han, op(pe) i det hus og slagter.« – Da gik vidnet til Mons Jensen og bad ham gå uden for porten til provsten, og da Mons Jensen kom til provsten, spurgte provsten Mogens Jensen og Ole Mathisen, som begge var til stede ved vognen, »om de ikke havde set i hindagen, at jeg fik nogen penge her?« Da sagde de jo, at de så det. – For det andet, »om de ikke så, at min dreng var her oppe i fredags med et brev, som lyde (lød) på de penge?« Da sagde de jo, at de havde set, at provstens dreng var der med et brev. – Så tog provsten brevet op og sagde, at det var brevet, som Hans Svendsen skrev under om de penge, om han skulle læse det op for dem. Så sagde de nej, at de ikke havde stunder til at høre på det og sagde, at de ville nok skrive det under alligevel, som og skete, – og da skreve de det under, Mogens Jensen først og så Ole Mathisen siden. Og imidlertid sagde provsten, at det brev lyde på 3000 daler, en del i penge og en del i tilståendes giæld (værdipapirer), og alt i summa 3000 daler, og da sagde provsten, at han ville køre til Jens Hvalsøe, at han skulle og skrive det under – hvilket var degnen i Klemensker sogn – som også så, at Hans Svendsen skrev brevet under og beseglede samme brev, og videre er (vidnet) derom ej bevidst.

1. Holst tilspurgte vidnet Mads Hansen, om han af-ved, om nogen overværende var, da samme penge blev provsten leveret. – Vidnet svarede, at han ej deraf videre vidste, end som vundet er.

2. tilspurgtes vidnet, om han ved om samme brevs påskrivelse er sket ved gode mænds påskrivelse efter loven. – Mads Hansen svarede, at han ej videre ved om samme brevs underskrivelse, end som vundet er. –

Dernæst fremlagde Mads Clemensen en skriftlig vidneseddel på stemplet papir, underskrevet af degnen, den hæderlige mand Jens Nielsen Hvalsøe, degn til Clemens kirkes menighed, hvilken bemeldte vidneseddel er af dato den 31. januar 1721, hvilken var edelig bekræftet, som blev læst og påskrevet og skal ord fra ord i akten indføres. –

Johan Holst begiærer, at sognedegnen Jens Hvalsøe måtte af dommeren forelægges at møde her inden retten for at edelig aflægge og bekræfte sit vidne. – End ydermere begiærede Holst af dommeren, at velærværdige hr. provsten efter stævnemål måtte forelægges at svare på spørgsmål, så og at med sig tog originaltestamentbrevet, som skal være oprettet om fornævnte 3000 daler, som anførte vidne siger, for at få at se dets rigtighed. –

Mads Clemensen svarede, at han formente degnens Jens Hvalsøes vidneseddel at være lovlig og ej at kunne disputeres, såsom loven tillader slige personer at give deres skriftlige vidne. – Mads Clemensen svarede på provstens vegne, at han henskyder sig til hans gjorte indlæg, som sidst-forleden tingdag er her irettelagt.

Holst på sine principalers vegne formoder af dommeren, at fornævnte sognedegn Jens Hvalsøe jo endelig måtte blive forelagt edelig her for retten sin vidneseddel at tilstå, ydermere og hr. provsten måtte forelægges at møde for retten og svare på spørgsmål. –

Dommeren meldede, at som loven tillader, at fornemme folk, som ikke er vant at søge ting, må de fremskikke under deres ed deres vidnesbyrd, og dersom den hæderlige mand Hvalsøe vil godvillig møde til næste ting for at svare, hvad kan blive tilspurgt af parterne, må det ske, eftersom at dommeren ikke kan befale ham, fordi at han dependerer under gejstlig ret. – Ligeledes og den hæderlige og vellærde mand hr. provsten. –

Mads Clemensen begiærede, at dommeren ville behage at forelægge Hans og Svend Jørgensen at møde til næste ting for at høre på de indstævnte vidner, som i dag ikke mødte og af dommeren er forelagt at møde til næste ting.

Dommeren forelagde Hans Jørgen og Svend Jørgensen samt deres fuldmægtig Johan Holst at møde til næste ting for at anhøre de vidner, som at provsten har at føre. —

Holst til indførte kiendelse og census af dommeren svarede, at når hr. provsten får ført hvis (hvilke) vidner og andet videre, som han agter at føre, vil Holst det på sine principalers vegne på engang besvare. —

— — —

fol. 445 a (næste tingdag)

For retten fremkom Mads Clemen af Hasle på provstens vegne og efter sidstleden ting indførte kald og varsel på Giertrud Larsdatter og Anna Pedersdatter, som da ej mødte og til i dag af dommeren blev forelagt at møde eller til i dag at svare skriftligt.

Da som de have givet deres skriftlige vidneseddel på, hvis (hvad) de var vidende, altså fremlagde Mads Clemensen deres tvende vidnesedler, den ene udgiven af Giertrud Larsdatter, den anden af Anna Pedersdatter, begge tjenende på Køllergården i Klemensker sogn, der Hans Svendsen påboede og døde, som er af dato 24. februar 1721 og underskrevet af Hans Frost og Ole Jensen, som var til stede og have hørt bemeldte Giertrud Larsdatters og Anna Pedersdatters aflagde vidneord, efter at lovens ed for dem var oplæst, som bemeldte mænd Hans Frost og Ole Jensen her for retten ved ed efter loven vil vedstå således at have hørt vundet, som deres vidnesedler formelder. — Hvilke vidnesedler begiæres måtte blive læst og påskrevet og siden ord fra ord i akten at måtte blive indført.

Hvorpå at bemeldte mænd, nemlig Hans Frost og Ole Jensen, på bemeldte vidneattester aflagde deres ed efter loven, at bemeldte kvindespersoner, nemlig Giertrud Larsdatter og Anna Pedersdatter, således vandt og udsagde, som bemeldte vidneattester indeholder, og eden for dennem af Augustus Fiol blev oplæst af lovbogen, som bemeldte mænd påhørte. —

Så fremstillede Mads Clemensen til at vidne udi sagen Hans Madsen, bødker af Hasle, som uden stævнемål fremstod og vandt, efter at eden for ham var oplæst, således, at i sommer om Sankt Hansdag var vidnet op til Hans Svends (på Kjøllegård) og arbejdede, og da kom Hans Svendsen ud til vidnet Hans Madsen og spurgte vidnet, om han ville gjøre en ligkiste til ham, nemlig Hans Svendsen, som han selv ville have efter sin død at ligge udi. Da sagde vidnet nej, eftersom at vidnet ej kunne gjøre nogen ligkiste på den måde, som der nu bruges i disse tider. »Om I vil have den, sådan som den jeg gjorde til Moder« – som var hans, Hans Svends hustru. Så sagde han: »Når jeg får den, sådan som den var, så nøjes jeg den vel.« – Da sagde Hans Svendsen: »Vorherre annamme min sjæl, og når jeg har min kiste færdig, og når jeg bliver død, så skal de lægge mit legeme deri.« Da sagde vidnet til Hans Svendsen: »Der har I ikke fornøden at lade gjøre Jer nogen kiste; de, som skal have dette mange godset, de kan have dermed umag, når så nær kommer.« Da sagde han: »Jo, de får andet at tænke på, når så nær kommer.«

Så sagde Hans Svendsen til vidnet, at han ville give en del af sit gods til de fattige. Da sagde vidnet til Hans Svendsen: »Det gjør I ikke, så længe I kan noget.« Da sagde Hans Svendsen: »Jo, hvi (hvorfor) skulle jeg ikke det gjøre, for jeg skal nok fly det så i forveje, så det skal nok komme ud, fordi jeg ved grant, at her er en mand på landet, som jeg kan betro det, som skal dele ud det.« Så sagde vidnet: »Hvem skal det være?« Da sagde Hans Svendsen: »Det skal prosten i Rønne; han skal dele det ud iblandt de fattige efter min død.«

Hvilke ord vidnet og tilforn haver hørt af Hans Svendsen, både da han boede i Rutsker sogn, og siden at han kom til Kjøllegården. Og videre var ej vidnet bevidst i denne sag at vidne.

Blev så fremlagt som et indlæg af dato 28. februar 1721 under Johan Holsts hånd, til hovedmening lydende, at han begiærer dilation (udsættelse) til næste ting at svare på Hans Svendsens arvingers vegne, som af retten blev tilladt.

Hvilket blev læst og påskrevet.

fol. 449 a (4. marts 1721)

... (I) den sag angående imellem velærværdige hr. provsten på ene og sal. Hans Svendsens arvinger på den anden side for retten mødte fuldmægtigen Johan Holst, som sidste ting begiærede kopi af nogen vidneattester, såvel som af et indlæg hr. provsten havde ladet irettelægge ved sr. Mads Clemensen. Men såsom Holst bemeldte udtog eller kopi ej haver bekommet førend i dag kl. 8, da kan han ikke i dag give sit belovede svar, men det til næste ting agter at irettelægge, og derhos begiærer, at om Mads Clemensen noget på hr. provstens vegne haver at irettelægge, det da måtte også til samme tid ske, på det at samme tingsvidne engang til endelighed kunne komme, så at man sagen på en anden steds kunne få til påkendelse indstævnet, om dermed er så rigtig omgået, som ske burde efter loven. –

Mads Clemen svarede, at når Holst får ført, hvis (hvad) han haver at føre, skal derpå følge svar, om nødig eragtes det at besvare, og videre ikke nu denne gang haver (han) at føre, men begiær(er) ikkun, at Holst, som han siger vil føre til næste ting, ville gjøre ende derpå, på det (for at) tingsvidnet engang kunne komme til endskab.

Holst til denne post svarede, at sr. Mads Clemensen må irettelægge så mange indlægger, som han synes, så og sanke så mange vidnesbyrd, som han bedst synes, men når sagen bliver indstævnet for den dommer, som derpå skal dømme, vil nok ses, hvad kraft at slige vidnesbyrd kan med sig føre, når derpå engang bliver dømt af den dommer, som sagen bliver indstævnet for. Men hvad sig det belovede indlæg af Holst (angår), skal (det) til næste ting blive tilrettelagt for at gjøre forklaring i sagen om dens rigtighed, hvorledes dermed er omgået efter forhen førte vidnesbyrd.

Mads Clemen svarede, (at) han ej agter nødig herpå denne sinde videre at svare.

fol. 451 a (23. marts 1721)

Johan Holst forlanger et indlæg i sagen indført ord for ord. (Fortsætter umiddelbart efter med en anden sag.)

KJØLLERGARDSSKIFTET

fol. 455 b (4. april 1721). Mads Clemensen svarer på sin svigerfader provstens vegne. –

Dermed er sagen endt ved Nørre herreds ting. Hvis arvingerne ikke har foretrukket at holde op, er den gået videre til gejstlig ret.

Provstens forsvar kendes ikke. – Man kan formode, at det har været en fremhævelse af, at sagen kun drejede sig om, at visse formaliteter ikke var overholdt, og at han var bundet af sit præsteløfte til ikke at sige mere om Hans Svendsens sidste vilje, end hvad alle nu vidste.

Det ses, at han har været betænkelig ved at modtage gaven så gedulgt (s. 209), og når han alligevel gjorde det, kan det skyldes, at den gamle og egensindige Hans Svendsen – med eller uden grund – har frygtet for at blive umyndiggjort for »ødselhed« (D.L. pag. 524. 1. art.), hvis hans usædvanlige handling skulle blive offentliggjort før hans død.

I hvert fald synes Hans Ancher ikke at have lidt nogen skade på sit gode navn og rygte. – Han har »uden falsk« (s. 169) følt sig som menighedens byrde, i nogen grad hævet over de verdslige love, og han har måske selv valgt teksten til den tale, der blev holdt ved hans begravelse i Rønne kirke den 15. februar 1740: »Thi dette er vor ros, vor samvittigheds vidnesbyrd, at i Guds helighed og renhed, ikke i kødelig visdom, men i Guds nåde have vi færdedes i verden, men mest hos eder.« (2. kor. 1,12).

Hans biografi er ikke skrevet, men det sker forhåbentlig en gang ad åre. Det må være en opgave for en teolog, der er hjemme i Bornholms historie.

L. Skovgaard

LOUISE SKOVGAARD

PERSONLISTE TIL KJØLLERGÅRDSSKIFTET.

Aalborg, Karen Andersdatter, f. 1682, begr. Nyker 1741.18.1, datter af sognepræst på Christiansø Anders Jensen Aalborg (1636–1709) BS 38/112. – G. Jens Pedersen Lesler, Kyndegård, s.d. – Gg Nyker 1718.8.4. Iøjntant Christen Mortensen, f. 1675, begr. Nyker 1729.16.5., søn af kaptajn Morten Mogensen, s.d. – Ggg Nyker 1729.3.12. Jørgen Olsen Sonne, s.d.
Side 230.

Aalborg, Oluf (Ole) Jensen, sognepræst i Klemensker 1665–1704. BS 38/65. G. 1665.6.8. med Sidsel Larsdatter (Lauritsdatter) s.d. – Gg Karen Jensdatter Bohn (1670–1726); hun gg Hans Jensen Koefoed (1664–1741), 57. sg. Vestermarie, s.d.
Side 107, 128, 171, 173.

Abroe, Johan Lorentzen, købmand i Rønne. G. Cecilia Hansdatter Splidtz. MMS 19.
Side 160.

Ancher, Hans Poulsen, f. Hasle 1662, død Rønne 1740.8.2., kapellan Hasle-Rutsker 1685–97, sognepræst smst. 1697–1717, dernæst Rønne-Knudsker, provst for Bornholm (landsprovst) fra 1717, søn af nedennævnte. – G. 1687.24.8. Kirsten Jochumsdatter Sivers. – Gg 1730.2.7. Susanne Florentine Schultz, død Rønne 1731.10.4. – Ggg Christiansø 1731.4.9. Anne Frederikke Hirschnach (1710–1762). BS 38/18. – MMS 20.
Side 89–90, 132–138, 162–171, 195–214, 215.

Ancher, Poul Hansen, f. Hovby, Skåne ca. 1630, død Hasle 1697.28.10., sognepræst Hasle-Rutsker 1654–97, provst for Bornholm fra 1685. BS 38/55. G. Hasle 1655 Karen Jensdatter Sode, f. Hasle ca. 1639, datter af forgænger i embedet Jens Hansen Sode, død 1654. MMS 20. – Gg ca. 1686 Lene Nielsdatter (1664–1729) s.d.
Side 79, 82.

Andersdatter, Anne Marie, datter af kaptajn Anders Larsen, Allinge, sk. 1721.12.3. og Elisabeth Hansdatter, sk. 1713.21.6. – G. 1694 Lars Thorsen, s.d.
Side 83, 151, 161.

Andersen, Lars, by- og herredsskriver, se Birch.
Side 130, 197.

Andersen, Jørgen, f. 1658, begr. Nyker 1727.18.11., 69 år minus 14 uger, degn i Nyker i 41 år. (SSD har: degn i Nyker 1690–1728). G. Kirsten . . . , begr. Nyker 1715.4.2., 63 år. – Gg Nyker 1720.17.11. Martha Ødbersdatter, datter af Ødber Hansen (1644–1720) på Yppernegård, 5. sg. Nyker. (Martha enke efter Jacob Esperesen (1682–1719) på Frigård, 4. vg. Nyker.)
Side 149.

Agerbech, Anders (Andreas) Nielsen, f. Varde 1701, død Svaneke 1770.1.2., sognepræst i Klemensker 1741–56. G. Karen Lütken, f. ca. 1712, begr. Svaneke 1805.9.12. – BS 20/89 og 38/113.
Side 88.

KJØLLERGARDSSKIFTET

Arristsen, Poul, Pilegård, 51. sg. Vestermarie. G. Karen Hellisdatter, datter af den tidligere ejer Hellis Jensen, sk. 1698.

Side 148.

Bendtsen, Anders, Peder Didrichsens myndling, søn af Bendt Andersen Ladefoged og Ellen Didrichsdatter, 16. sg. Rutsker, begge døde før 1704.

Side 194.

Bendtsen, Hans, død 1733 på Siegård, 67. sg. Klemensker, søn af Bendt Hansen, sk. 1702.13.9., og Sidsel Pedersdatter, sk. 1688.22.2. – G. Margrethe Nielsdatter, sk. 1743.252 på 67 sg. Klemensker, søster til Karen Nielsdatter, s.d.

Side 109, 183.

Bendtsen, Peder, død 1733 på Skovgård, 65. sg. Klemensker, broder til ovennævnte. G. 1690 Anna Andersdatter, sk. 1716.29.10., datter af Anders Pedersen, 18. sg. Rø, sk. 1690.18.6., og Anna Hansdatter, død 1717. – Gg Hasle 1717.13.6. med Signe Nielsdatter, sk. 1718.27.5. (NHSP 1677/1719 – 243), datter af Niels Olsen og Martha Nielsdatter, Hasle.

Side 191.

Bi(d)strup, Hans Jensen, herredskaptajn, Store Bjergegård, 9. vg. Vestermarie, f. 1645, begr. 1729.21.9., tidl. degn i Klemensker, ejer af 33.–34. sg. Vestermarie. – G. Kirsten Hågensdatter, død 1675, datter af H S. Rønnebye, sognepræst i Klemensker og Sidsel Larsdatter. (BS 38/65). – Gg Ellen Nielsdatter, f. 1655, begr. 1743.26.8. – Se festskrift til P. Thorsen 1942 s. 51–61.

Side 193.

Bippen, Johan Henrich von, f. 1651, begr. Rønne 1722.17.1., brigader, kommandant og amtmand (fra 1718) på Bornholm. BS 3/184. – Z II/112.

Side 91, 96, 109, 135, 154, 157, 165.

Birch, Lars Andersen, birkeskriver i Hammershus birk fra 1713, fra 1719 tillige by- og herredsskriver i Hasle og Nørre herred, f. 1682, død 1754, (gravsten v. Allinge kirke), søn af kaptajn Anders Larsen, Allinge, se Andersdatter, Anne Marie. – G. 1712.17.1. Hasle med Maren Larsdatter Gomløvs (Gummeløvs) 1688–1768, datter af løjtnant Lars Gummeløvs, Hasle s.d.

Side 130, 197.

Bohn, Claus Hermansen (1657–1683), skipper og købmand i Rønne, søn af borgmester Herman Mortensen Bohn og Barbara Jørgensdatter, død 1685. – G. 1677.26.3. Rønne med Lisbeth Markmand. (Z II/74-86 – Stamt. Bohn 68).

Side 129.

Borringholm, Jens Nielsen, byfoged i Hasle 1711–18.

Side 142, 197.

Borringholm, Rasmus Jensen (Marcher), f. Rønne 1647.21.8., død Vestermarie 1727.3.2., sognepræst der 1673–1727. – G. 1673.7.9. Lisbeth Rasmusdatter Bleking, datter af forgængerens i embedet. BS 38/43 – Bp A 166. 7 børn:

1. Christian Rasmussen, fænrík, sk. 1713.16.6., 33.-34. sg. V.marie. BS 29/71.
2. Rasmus Rasmussen (1674–1744), købmand i Rønne. Bp A 166.

LOUISE SKOVGAARD

3. Jens Rasmussen Marcher (1679–1733), sognepræst i Rø. BS 38/81 – Bp A 169.
4. Hans Rasmussen Marcher (1684–1742), sognepræst i Nyker. BS 38/56 – Bp A 169.
5. Kirstine Rasmusdatter (1690–1733). Bp A 173. G. Jens Hansen, Vestergård, 8. vg. Vestermarie (1682–1733).
6. Clemens Rasmussen Marcher, kaptajn, (1691–1779), 33.-34. sk. Vestermarie, senere Rønne. G. Karen Madsdatter Koefoed. Bp A 173. – Bp B 79.
7. Margrethe Rasmusdatter (1697–1782). G. Jacob Nielsen Prahll (1696–1752), sognepræst Svaneke-Ibsker. Bp A 173. BS 38/105.

Side 110, 118, 183.

Brugmand (Brygman), Nikolaj, skifteskriver ved Bornholms landdistrikter 1711–30.
Side 109.

Busch, Hans Poulsen, by- og herredsskriver i Hasle, Nørre og Vester herred 1690–1719. G. Hasle 1700 med Martha Nielsdatter.
Side 120, 121, 142, 155, 162.

Clausen, Mogens (Mons), se Torn.
Side 130, 154, 197, 199, 207, 208, 211.

Clemensen, Mads, se Engel.

Didrichsen, Peder, boede ca. 1698–1710 på Bagergård, 20. sg. Rutsker, død før 1749.1.9., da der var skifte efter halvsøsteren Margrethe, g. Torkild Christensen, 27. sg. grund, Olsker. Var søn af Didrich Larsen Hollænder, s.d. og Seigne Larsdatter Kjøller. G. Rutsker 1698.3.8. med Sidsel Rasmusdatter, s.d., sk. 1711.30.4. på 34. sg. Olsker
Side 77, 84–87, 148, 149, 160, 162–164, 187–191, 194–196.

Eckstein, Charlotte Amalie von, f. 1671, datter af landsdommer Matthias von Eckstein, død 1678 på Lensgård i Østerlars, og Anna Marie Willers fra Holland. (BS 3/150). G. kaptajn Hans Fischer, s.d.
Side 131.

Engel, Mads Clemens(en), stadskaptajn i Hasle, f. 1687, begr. Hasle 1766.4.2., gl. 78 år 5 mdr., antagelig søn (brodersøn?) af byens læge »højerfarne Chirurgus Mester Baltzar Engel, begr. Hasle 1717.29.11., 59 år 4 mdr. 2 uger gl. « – G. Hasle 1711.25.9. med Karen Hansdatter Ancher, f. 1691, begr. Hasle 1765.16.10., gl. 74 år 8 uger, datter af sognepræsten Hans Poulsen Ancher, s.d. (MMS 21). Stor efterslægt.
Side 197–199, 201, 203–204, 206–208, 211–215.

Fiol (Viol), Augustus, begr. Rønne 1748.18.1.
Side 212.

Fischer, Hans, f. ca. 1665, ingeniørkaptajn på Christiansø, søn af kommandanten på Bornholm Julius Fischer. BS 3/160-161. G. Charlotte Amalie von Eckstein, s.d.
Side 131.

Frost, Hans, Skarpeskadegård, 6. vg. i Klemensker, sk. 1741.3.3. – G. Giertrud Jørgensdatter, f. 1680, datter af Jørgen Ibsen, Frigård, 1. vg. Rutsker.
Side 197, 199, 204–207, 212.

KJØLLERGÅRDSSKIFTET

Gummeløvs (Gumløvs, Gomløvs), Lars Nielsen, løjtnant, f. 1656, begr. Hasle 1717.1.2., 61 år minus 17 uger, søn af nedennævnte. – G. Anna Dorothea (Ane Dorthe) Nielsdatter, søster til Poul Anchers hustru Lene Nielsdatter, s.d.

Gummeløvs, Niels, herredskaptajn, byfoged i Hasle, død 1664.31.10. BS 4/170 og 17/33–41. G. Anniche Niels Gumløses, f. 1621, begr. Hasle 1699.20.1., gl. 77 år 8 mdr. og 1 dag.
Side 113.

Haagensen, Jens, Kannikegård, 17. vg. Vestermarie.
Side 132.

Hansdatter, Anna, død ca. 1.1.1696, boregistrering 3.1., sk. 1696.22.1. på Kjøllegård, 35. sg. Klemensker. (BLS 1694–99 fol. 99). G. Svend . . . (Om ham vides intet uden fornavnet). Gg Hans Larsen Kjøllet, sk. 1704.11.3. s.d.
(Anna Hansdatter var moder til Hans Svendsen, arveladeren i Kjøllegårdsskiftet).
Side 77, 80.

Hansen, Anders, se Kjøllet.

Hansen, Claus, død 1694.20.2. på Vallegård, 15. vg. Nyker, sk. 28.11. s.å. G. Elsebeth Berrildsdatter, sk. 1699.24.2. smst.
Side 140.

Hansen, Hans, rømt fra Bornholm i oktober 1695. BS 14/42. Var vicebyfoged i Sandvig, søn af borgerkaptajn og byfoged i Sandvig Hans Jørgensen, sk. 1694. – G. Barta . . .
Side 80–82, 191–194.

Hansen, Hans, Heslegård, 2. vg. Olsker, død 1727. G. Cathrine Helvig Weidichsdatter, død 1741.
Side 125, 126.

Hansen, Jens, Hollændergård, 28. sg. Olsker, død 1711, søn af Hans Jensen, 1. og 30. sg. Knudsker. G. ca. 1691 Inger Jørgensdatter, sk. 1716, datter af Jørgen Nielsen (Juul) på Brøddegård, 1 vg. Olsker, og Sidsel Jensdatter, sk. 1702.21.7. – Inger var enke efter Didrich Larsen Hollænder, s.d.
Side 80–82, 193–194.

Hansen, Lars, Kuregård, 27. sg. Klemensker, søn af Hans Larsen smst., sk. 1700, og Karen Mortensdatter, sk. 1718. G. Kirstine Monsdatter.
Side 130–131, 148, 159.

Hansen, Mads, vidne i retssagen, kusk hos provsten Hans Ancher i Rønne.
Side 89–90, 134, 200–202, 208–211.

Hansen, Niels, borger i Sandvig, sk. 1731.10.12., søn af Hans Nielsen (1628–1695) og Anniche Torkildsdatter (1634–1697) på Agregård, 20. sg. Nyker. – G. ca. 1688

LOUISE SKOVGAARD

Else Poulsdatter Ancher, sk. 1747.10.5. i Allinge, datter af Poul Ancher, s.d. og Karen Sode. – Blev 1687 enke efter sognepræsten i Nyker Hans Predbjørnsen Langsted (1644–1687). BS 38/35. MMS 20.

Side 156.

Hansen, Poul, Melstedgård, 2. sg. Østerlars, søn af Hans Andersen, Store Myregård, Olsker. G. Ellen Olsdatter, sk. 1711.22.4. (Boregistrering 1696.4.2. på grund af Poul Hansens hjælp til Hans Hansens flugt.)

Side 194.

Harding, Peder, landstingsskriver fra 1717.21.8., løjtnant, død i Rønne 1732.19.9. G. Anne Elisabeth . . . , f. 1667, begr. Rønne 1746.27.8., 79 år. HA 156. 161–162. (Datter Cathrine g. Sonne. Bp A 139).

Side 129, 142.

Hartvig, Albert, f. 1661, begr. Nyker 1703.14.5., 42 år, proprietær på Vellensgård, søn af byfoged i Svaneke Poul Hartvig, sk. 1679.31.3. Bp B 2. – G. Kirstine Hansdatter Koefoed, f. 1649, begr. Nyker 1712.4.1., datter af H. Koefoed, Vellensgård og . . . Clausdatter Gagge. Bp A 116. (Kirstine var enke efter sognepræst i Nyker Hans Jensen Sode 1633–1685. BS 38/35).

Side 125, 126.

Hegelund, Peder, magister. Antagelig Peder Jensen Hegelund (1542–1614), biskop i Ribe, hvis 1. og 3. hustru begge hed Anna. Den sidste: Anna Andersdatter Klyn død 1640. (Dahl og Engelstoft: D.biogr. håndleksikon II/36).

Side 110, 118.

Hiort, Hans, fuldmægtig hos amtsskriver Schor, s.d.

Side 127.

Hollænder, Didrich Larsen, sk. 1690.18.7. på Hollændergård, 28. sg. Olsker. G. Seigne Larsdatter (Kjøller), sk. 1677.7.4., datter af Lars Hansen Kjøller på 35. sg. Klemensker. – Gg Inger Jørgensdatter, sk. 1716. (Hun gg Jens Hansen, s.d.) Didrich Hollænder efterlod 12 børn, 6 i hvert ægteskab.

Side 190.

Holst, Johan Diderich, død Rønne 1736.8.3., prokurator, søn af Simon Holst, mester (barber), begr. 1708.24.5., gg Barbara Bohn. (Stamt. Bohn 23.) G. Dorothea Frederichsdatter, sk. 1732.5.11. – Gg Hasle 1733.30.1. Elsebeth Jørgensdatter Rosman (Raasman, Rasman), datter af Jørgen Rosman og Karen Olsdatter. (Karen Olsd. gg Hasle 1731.25.4. Key Jensen.) – Ved skiftet efter Johan Holst var gælden så stor, at enken straks efter mandens død måtte »entvige hus og hjem« og gik fra arv og gæld.

Side 93, 94, 135, 161, 165, 167, 197–200, 203–208, 210–214.

Hvalsøe, Jens Nielsen, f. 1675, student Roskilde 1697, degn i Klemensker fra 1705, død maj 1730. SSD 205. – G. Margrethe Pedersdatter, f. Klemensker 1688 død Aaker 1758, sk. 12.12., datter af Peder Mogensen, V. Bedegadegård, 9. sg. Klemensker, sk. 1704.15.1., og Johanne Mogensdatter Sorth, død 1707. (Margrethe gg 1731 Hans Hansen Koefoed (1684–1743) på Store Myregård, Aaker. Bp A 164. – Ggg Aaker 1744.21.3. Peder Kofoed Hansen, sk. 1765.7.3. – Bp A 65).

Side 89–91, 94, 135, 155, 170, 202, 209–211.

KJØLLERGÅRDSSKIFTET

Iversen, Henrik, borger i Rønne. G. Jens Madsen Trelleborgs enke.
Side 186, 187.

Jensen, Hans »under Hoglebjerg«, 60. sg. Klemensker, nu Møllegård, G. Karen Albertsdatter, sk. 1721.13.8.
Side 149.

Jensen, Hans, f. 1689, søn af Jens Mogensen, sk. 1695.9.7. på Østre Rosendalegård, Rutsker, og Ellen Thorsdatter, s.d.
Side 87, 139, 141–144, 196.

Jensen, Mogens, f. 1686, sk. 1756.28.7. på Brøddegård, 1. vg. Olsker, søn af ovennævnte Jens Mogensen og Ellen Thorsdatter, s.d. – G. ca. 1718 Olsker med Sidsel Hansdatter, f. 1682., begr. 1761.3.8. Olsker, 79 år, datter af Hans Bendtsen, 67. sg. Klemensker, s.d. – Sidsel var enke efter Jørgen Jørgensen på 1. vg. Olsker, s.d.
Side 87, 139, 141–144, 196–197.

Jensen, Mogens, vidne i retssagen, karl (forvalter) på Kjøllegård i Klemensker fra Mikkelsdag 1720.
Side 90, 94, 132–135, 137, 146, 170, 199, 201–206, 208, 210.

Jensen, Oluf, se Aalborg.
Side 107, 128, 171, 173.

Jensen, Peder, f. 1693, begr. 1756.7.5. Rutsker, gl. 62 år 6 mdr. 1 dag, søn af Jens Mogensen og Ellen Thorsdatter, s.d. Overtog Østre Rosendaleg. 28. sg. Rutsker. G. Margrethe Hansdatter, begr. 1737, datter af Hans Bendtsen, 67. sg. Klemensker, s.d. – Gg ca. 1738 Karen Espersdatter, begr. 1769, datter af Esper Nielsen og Kirstine Larsdatter, 58 sg. Marevadgård, Klemensker (Karen Espersdatter gg Ole Hansen Sonne.)
Side 87, 139, 141–144, 196.

Jensen, Thor, f. 1683 i Rutsker, sk. 1751.29.3. på Lille Knudegård, 12. sg. Klemensker, søn af Jens Mogensen og Ellen Thorsdatter på 28. sg. Rutsker, s.d. G. 1708 eller før, hustruens navn og data ukendt. – Gg Bodilsker 1714.25.11. med Dorthe Clausdatter, f. 1693, datter af Claus Hansen (1667–1697) og Bendte Larsdatter (1656–1727) på Store Hallegård, 3 .sg. Bodilsker. – Thor Jensen boede på Spidlegård, 20. vg. i Aaker, vistnok også på 32. sg. Rutsker, før han flyttede til 12. sg. Klemensker. Hustruen overlevede ham.
Side 87, 139, 141–144, 196.

Joensen, Jonsen, se Klov.
Side 111, 181.

Johansen, Henrich, se Pop.
Side 120, 121, 155, 170.

Jørgensdatter, Kirstine, døbt Nyker 1699.19.2., sk. 1760.25.2. på Tornbygård (Kastenegård), 12. vg. Klemensker, datter af Jørgen Svendsen og Karen Nielsdatter, s.d. (broderdatter af arveladeren i Kjøllegårdsskiftet). G. Nyker 1723.30.3. med Niels Pedersen, f. 1699, sk. 1756.10.3. på 12. vg. Klemensker, søn af Peder Hansen Rytter

LOUISE SKOVGAARD

(1655–1711) på 22. sg. Nyker og Bodil Mogensdatter, s.d. Kirstine og Niels Pedersen efterlod ingen børn. En søsterdatter af N. P., Kirsten Rasmusdatter fra 40. sg. Vestermarie, havde »passet ham og enken op i deres svagthed«, hvorfor hun blev belønnet ved skiftet i 1756.

Side 78, 109, 137, 139, 165, 168, 173, 174, 183, 186, 197, 198, 207, 208.

Jørgensen, Hans, født Nyker 1685–87, sk. 1722.18.2. på Brøddegård, 4. sg. Rø, søn af Jørgen Svendsen og Karen Nielsdatter, s.d. (brodersøn af arveladeren i Kjøllegårdsskiftet). – G. Rø (ingen kb) 1721 med Kirsten Wefstdatter, s.d., enke efter Markus Markussen, sk. 1720.27.9. – I Hans Jørgensens kortvarige ægteskab var der ingen børn.

Side 78, 90 93, 104, 108, 109, 113, 128, 130, 135–138, 153, 156, 161, 165–168, 173, 174, 182, 197–199, 204, 206–208, 212.

Jørgensen, Hans, sk. 1694, borgerkaptajn og byfoged i Allinge-Sandvig.

Side 126.

Jørgensen, Jørgen, sk. 1718.26.1. på Birkesgård (Brøddegård), 1. vg. Olsker, søn af Jørgen Nielsen (1617–1693) smst. og Sidsel Jensdatter, sk. 1702. – G. Giertrud Hansdatter Gjødich. – Gg Sidsel Hansdatter (1682–1761), se Mogens Jensen.

Side 141.

Jørgensen, Peder, sk. 1698 på Sandemandsgård, 46. sg. Rutsker.

Side 141.

Jørgensen, Svend, døbt Nyker 1688.9.12., sk. 1756.3.5. på Kjøllegård, 35. sg. Klemensker, søn af Anna Hansdatter, s.d. og Svend ... – G. Nyker 1712.16.3. med Boel (Bodil) Mogensdatter, sk. 1737.12.3. på 35. sg. s.d., enke efter Peder Hansen Rytter (1655–1711) på Vestre Hullegård, 22. sg. Nyker, som S. J. beboede, til han ca. 1723 overtog 35. sg. Klemensker. Gg Østerlars 1739.17.3. med Kirsten Olufsdatter Toxsverd, dbt. Ø.lars 1719.9.7., begr. Klemensker 1806.15.3., datter af sognepræsten i Østerlars-Gudhjem Oluf Frantzen Toxsverd (1671–1751) og dennes første hustru Elisabeth Jørgensdatter Zarde, død Ø.lars 1725.29.4. – BS 38/89. Svend Jørgensen efterlod 9 børn, 3 af 1ste ægteskab, 6 af 2det.

Side 78, 90, 93, 104, 108, 109, 113, 116, 123, 128–130, 135–139, 143, 148, 153–156, 161, 163–168, 170, 173, 178, 182, 183, 186, 189, 197–201, 204–208, 212.

Ketting, Schweder, død 1577, lybsk høvedsmand på Hammershus, se registerbindet med mange henvisninger BS 39/78.

Side 75.

Kiempen, Gert Jacobsen von, død 1720, farver og handelsmand i Rønne. Købte 1692 Claus Hermansen Bohns gård i Rønne af enken Lisbeth. G. Else Madsdatter, død 1710, søster til Jens Madsen Trelleborg, s.d. – Gert von Kiempen fik fra 1719 undentag hos sønnen Peder Gertsen, Rønne.

Side 119, 186.

Kjøller, Anders Hansen, sk. 1720 på Kjørsegård, 8. vg. Klemensker, søn af Hans Jensen Kjøller, 14.–16. sg. Nylars. G. Karen Larsdatter (1665–1734).

Side 125.

Kjøller, Hans Larsen, sk. 1704.11.3. på Kjøllegård, 35. sg. Klemensker, søn af Lars Hansen Kjøller smst. G. Anna Hansdatter, s.d., død 1696. – Gg Østerlars 1696–97 med

KJØLLERGARDSSKIFTET

Kirsten Pedersdatter, f. 1655, s.d., enke efter Svend Nielsen, sk. 1694 på 16. sg. Østerlars, s.d.

Side 76, 77, 84, 190, 194.

Klov (Klow, Kloe, Klo) Jørgen Joensen, død 1702, sk. sluttet 8.3., løjtnant, Tornbygård, 62. sg. Klemensker, søn af Joen Bendtsen, rådmænd i Rønne, død 1655.2.3. (RRK 189) og Karen (Mortensdatter Bohn?). – G. 1666 Valborg Mogensdatter, sk. 1694.28.11., datter af Mogens Ibsen, 62. sg. Klemensker. – Gg ca. 1695 Else Clausdatter Hartvig (1674–1727), datter af Claus Hartvig, Baggegård, Klemensker. (Else og Peder Hansen (1642–1729), død på 29. sg. Rutsker.)

Side 111, 181,

Klov, Morten Joensen, f. 1649, begr. Aakirkeby 1701.14.5., landstingsskriver fra 1678, broder til ovennævnte Jørgen Klov. G. Sidsel Pedersdatter, død Neksø 1715. 27.7., datter af landstingsskriver Peder Larsen Barfod, død 1678, og Margrethe, død 1713. BS 12/18 og 20/27.

Side 126.

Koefoed, Hans Jensen (1664–1741), kaptajn, 57. sg. Vestermarie, søn af kaptajn Jens Pedersen Koefoed, Maglegård, Østermarie, og Margrethe Sandersdatter. Bp A 91. G. Kirstine Koefoed (1665–1703), datter af kaptajn Hans Madsen Koefoed, 23. sg. Østermarie, og Karen Clausdatter Kjøller, Bp B 67 og 84. –

Gg Karen Jensdatter Bohn, sk. 1726.28.3., datter af købmand i Rønne Jens Hansen (Stuve) og Barbara Mortensdatter Bohn. Stam. Bohn 23. (Karen var enke efter sognepræst i Klemensker Oluf Jensen Aalborg, død 1704.18.8., s.d.)

Side 120, 132.

Koefoed, Morten Poulsen, sk. 1750.27.10., stadskaptajn og købmand i Svaneke. G. Elisabeth Augusta Müller (1651–1691). Gg Anna Cathrine Krigsch (1674–1705). Ggg Karen Cathrine Koefoed (1669–1709). Gggg Cathrine Susanne Hjorth (1693–1767). Bp B 29.

Side 159.

Kure, Anders Andersen, sk. 1742.17.2. på 4. vg. i Skarpeskade, Klemensker, søn af Anders Andersen Kure på 41. sg. Nr. Ellebygård i Vestermarie, sk. 1700.10.3. og Sidsel Larsdatter. G. Kirstine Arrisdatter.

Side 91, 96, 104, 108, 109, 113, 123, 137, 153, 156, 157, 161, 168, 189, 203–206.

Kure, Ludvig Kristian, f. 1876.31.10. i Vestermarie, maskinmester, død Frederiksberg 1953.15.2. – Har udarbejdet en efterslægtstavle over den bornholmske slægt Bidstrup (ca. 11.000 navne, findes i eet eksemplar på Centralbiblioteket i Rønne).

Side 75.

Larsdatter, Anna (Kjøller), datter af Lars Hansen Kjøller på 35. sg. Klemensker. G. Jens Mogensen, Lundegård, 14. sg. Olsker.

Side 76, 77.

Larsdatter, Gertrud, husholderske på Kjøllergård, 35. sg. Klemensker. Havde i 1720 tjent familien i 30 år.

Side 87, 132, 144, 207–209, 212.

LOUISE SKOVGAARD

Larsdatter, Karen (Kjøller), ældste datter af Lars Hansen Kjøller på 35. sg. Klemensker. Arvede 28. sg. Olsker efter sine forældre, men solgte den til søsteren Seigne og hendes mand, G. Lars Larsen. Gg Henrik Ibsen. Ggg Knud Sørensen. Efterlod 1 barn af 1ste ægteskab, 2 af 2det, alle døde før 1704, men voksne børnebørn. (BLS 1703/05 fol. 121 ff).

Side 76, 190.

Larsdatter, Seigne (Kjøller), sk. 1677.7.4. på 28. sg. Olsker, søster til ovennævnte Karen og Anna. G. Didrich Larsen Hollænder, s.d.

Side 76, 190.

Larsdatter (Lauritsdatter), Sidsel, død 1679–81. G. Haagen Sonnesen Rønnebye (1609–1665), sognepræst i Klemensker. Mindst 6 døtre. – Gg Klemensker 1665.6.8. Oluf Jensen Aalborg, s.d. I dette ægteskab en søn: Jens Olsen, se Bp A 72.

Side 107, 128, 171, 173.

Larsen, Anders. Boede 1719 på Bagergård, 20. sg. Rutsker. G. Margrethe Torkildsdatter. Side 128.

Larsen, Hans, sk. 1727 på 2. sg. Tornegård i Rutsker, søn af Lars Hansen på Bjørnegård, 10. vg. Klemensker, sk. 1720. – Hans Larsen boede før 1723 på Tækkeregård, 44. sg. Rutsker. G. Karen Andersdatter, død 1755.

Side 150.

Larsen (Laursen), Thor, sk. 1677.14.2. på Tornegård, 2. sg. Rutsker, kirkevæрге, søn af Lars Andersen smst., død ca. 1648. (BLJ 1718/42 fol. 18 b). – G. Karen Pedersdatter (1631–1713) s.d. (Hun gg Hans Svendsen, s.d.)

Side 77, 78, 150, 196.

Lesler, Jens Pedersen, f. 1677, begr. Nyker 1717.7.6., 39 år, landstingskriver, proprietær på Kyndegård, søn af Peder Sandersen Lesler smst., sk. 1688.20.9. og Martha Jensdatter Sode (1647–1697). MMS 19. – G. Karen Andersdatter Aalborg (1682–1741) s.d.

Side 124, 142, 163, 164.

Lorentzen, Johan, se Abroe.

Side 160.

Madsen, Hans, bødker i Hasle, vidne i retssagen 1721.

Side 89, 213.

Madsen, Jens, se Trelleborg.

Side 129, 187.

Madsen, Lars, sk. 1706, søn af Mads Olsen Væver, sk. 1687.2.9. på Stangegård, 42. sg. Klemensker, og Biritte Jensdatter. G. Sidtzele Hansdatter.

Side 124.

Madsen, Oluf (Ole), Stangegård, 42. sg. Klemensker, broder til ovennævnte.

Side 124, 125.

KJØLLERGÅRDSSKIFTET

Marcher, se Borringholm.

Marchmand, Hans, købmand i Rønne, begr. 1695.18.2. G. 1680 Barbara Mortensdatter Bohn, begr. Rønne 1723.26.8., enke efter Jens Hansen (Stuve) og senere g. Simon Holst, se Holst. – Stamt. Bohn 23.
Side 129.

Mathisen, Ole (Oluf), karl på Kjøllegård i Klemensker, vidne i retssagen.
Side 88, 132, 133, 146, 170, 199–200, 202–203, 210.

Mikkelsdatter, Bodil, f. 1682, datter af Mikkel Jensen på Skovgård, 65. sg. Vestermarie (sk. 1717.2.11. på Smedegård, 17. sg. Knudsker) og Bendte Mogensdatter, sk. 1693.20.9. på 65. sg. Vestermarie. – G. Christen Hansen Rømer, s.d.
Side 86.

Mogensdatter, Bodil (Boel), sk. 1737.12.3. på 35. sg. Klemensker, datter af Mogens Nielsen (1622–1704) på Kåsbygård, 3. sg. Rutsker, og Kirstine Jensdatter (1637–1717) begr. Aaker. – G. 1698.9.1. Rutsker med Peder Hansen Rytter, f. 1655, sk. 1711.2.3. på Vestre Hullegård, 22. sg. Nyker. – Gg Nyker 1712.16.3. Svend Jørgensen, s.d.
Side 93, 166.

Mogensen, Jens, f. Nyker 1656, begr. Rutsker 1695.28.6., gl. 39 år 5 mdr. 2 uger og 1 dag, sk. 1695.9.7. på Østre Rosendalegård, 28. sg. Rutsker, søn af Mogens Jensen, sk. 1681.6.10. på Buldregård, 13. sg. Nyker, og Karen Hansdatter, sk. 1679.29.10. – G. Rutsker 1679–81 med Ellen Thorsdatter (1655–1711), s.d.
Side 83, 84, 139.

Mogensen, Jens, f. 1665 i Klemensker, begr. 1733.15.5. i Rutsker, 68 år, søn af »gamle Mons Monsen« på 2. sg. i Skrobbe i Klemensker, sk. 1707.5.5., og Margrethe Hansdatter, sk. 1714.17.11. – G. Rutsker 1696.6.1. med Ellen Thorsdatter, s.d. Gg Klemensker 1711–12 med Dorthe Hansdatter, f. 1688, begr. Rutsker 1777.26.4., 89 år, datter af Hans Bendtsen på Siegård, 67. sg. Klemensker, s.d. og Margrethe Nielsdatter. – Beboede Østre Rosendalegård, 28. sg. Rutsker til 1724, derefter Julegård, 38. sg. Rutsker. (Dorthe Hansdatter gg 1733 Hans Larsen (1701–1756), søn af Lars Thorsen og Anne Marie Andesdatter, s.d.)
Side 84.

Mogensen, Jens, f. 1670 i Rutsker, begr. 1715.1.3., 45 år, søn af Mogens Pedersen, sk. 1684, og Margrethe Jensdatter på Vestre Rosendalegård, 29. sg. Rutsker, som Jens M. overtog. – G. Rutsker 1692.14.2. med Margrethe Mogensdatter, f. 1672 i Nyker, datter af Mogens Jensen, sk. 1681.6.10. på Buldregård, 13. sg. Nyker, og Karen Hansdatter. (Margrethe M. gg Rutsker 1722.19.6. med Peder Aagesen, f. 1658, begr. 1735.10.10., 77 år og 9 mdr., Spannergård, 47. sg. Rutsker. – »Margrethe Peder Aages« begr. 1740.22.5., gl. 69 år.)
Side 84.

Mogensen, Morten, kaptajn, f. 1651, begr. Nyker 1725.8.3., 74 år, Søndregård, 12. sg., søn af Mogens Jensen, Buldregård, 13. sg. Nyker, sk. 1681.6.10., og Margrethe Mortensdatter, død 1654. – G. ca. 1670 Kirsten Christensdatter Piil, f. 1651, begr. Nyker

LOUISE SKOVGAARD

1724.4.12., 73 år 19 uger, datter af Christen Pedersen, sk. 1678.19.11. på Vestre Pilegård, 69. sg. Klemensker og Karen Andersdatter, sk. 1699.17.2. – Thurah 81 – BS 18/110 og 131.
Side 159.

Mogensen, Niels, skipper og borger i Hasle. G. 1700.5.3. med Bartha Nielsdatter Gumlø, f. 1662, begr. 1739.3.2., 77 år, datter af kaptajn Niels Gumlø (Gummelø), s.d.
Side 119, 161, 170.

Monsdatter, Walborig, se Klov.
Side 111.

Monsen, se Mogensen.

Mortensen, Hans, sk. 1771.22.8., Lokkegård, 33. sg. Klemensker, søn af Morten Jacobsen, Bjerregård, 29. sg. Klemensker, sk. 1702.13.3., og Sidsel Hansdatter Rømer. – G. Sidsel Svendsdatter, f. 1689, datter af Svend Nielsen, 16. sg. Østerlars, sk. 1694.6.6., og Kirsten Pedersdatter, s.d.
Side 162.

Müller, Ancher Anthony (d. ældre), f. 1654 i Kalundborg, begr. Svaneke 1716.18.3., landsdommer på Bornholm, ejer af Vallensgård i Aaker m. m. G. Magdalene Margrethe Hesele, f. 1652 i Haderslev, begr. Svaneke 1706.6.12., 54 år, enke efter borgmester Poul Koefoed, Svaneke, sk. 1686.13.8. Bp B 24. – Gg Anna Cathrine Frørup. MMS 3 – BS 11/141.
Side 77, 124, 139, 149, 155, 160, 163, 164, 187, 191.

Nansen, Michel, f. 1685 i København, begr. Svaneke 1747.14.3., 62 år, landsdommer på Bornholm, søn af Hans Nansen d. yngre, borgmester i Kbh. – G. 1717.13.5. Agne the Elisabeth Müller, dbt. 1695.9.12., begr. Svaneke 1723.26.5., datter af ovennævnte A. A. Müller. MMS 9. – Gg 1725.14.7. Karen Wolfsen, datter af Diderich Wolfsen, borgerløjtnent og købmand i Svaneke (1669–1740) og Barbara Mortensdatter Bohn. MMS 22. BS 29/122.
Side 123, 148, 160.

Nielsdatter, Karen, f. 1661, begr., 1729.17.7. Nyker »i sin Alders 68. Aar, blev siug om Middagstid og døde ved 3 slet om Eftermiddagen.« Var datter af Niels Torkildsen, s.d. og Kirstine Oluf Koefoedsdatter på 26. sg. Nyker. G. ca. 1684 Nyker med Jørgen Svendsen, s.d. på Østre Aabygård, 23. sg. Nyker, begr. 1718.28.3. – Gg Nyker 1720.20.12. med Jørgen Olsen Sonne, f. ca. 1697, s.d.
Side 78, 93, 166, 167.

Nielsdatter, Lene, f. Sandvig 1664, begr. Aaker 1729.10.10., 65 år, datter af arkelmester Niels Jørgensen, død 1693.16.3., og Margrethe . . . G. ca. 1685 Poul Hansen Ancher (1630–1697), sognepræst i Hasle-Rutsker, s.d. Gg Hasle 1698.5.8. med byfoged i Hasle Eskild Nielsen, s.d. – Ggg Hasle 1709.3.11. med stadskaptajn i Aakirkeby Gregers Christensen, dbt. Aakirkeby 1662.27.7., begr. smst. 1737.25.11.
Side 110, 118.

KJØLLERGÅRDSSKIFTET

Nielsen, Eskild, by- og herredsfoged i Hasle og Nørred herred fra 1697., sk. 1706.7.7.
– G. Lene Nielsdatter, se ovenfor.
Side 126, 162, 196.

Nielsen, Hans, henrettet 1696.28.7. (BS 14/42–44). Var søn af arkelimester Niels Jørgensen i Sandvig, sk. 1693.16.3., og Margrethe. Se Lene Nielsdatter ovenfor. – G. Anne Marie Leopoldsdatter.
Side 79, 80, 81, 193.

Nielsen, Henrik, dræbt 1659.9.7. (BS 14/42–44), broder til ovennævnte Hans Nielsen og Lene Nielsdatter. G. Elisabeth Clausdatter. (Hun gg Mogens Clausen Torn, s.d.)
Side 79, 80, 191, 192.

Nielsen, Jens (Borringholm), byfoged i Hasle 1711–18.
Side 142.

Nielsen, Lars, kvartermester, f. 1661, begr. Olsker 1734.20.5., Habbedamsgård, 5. sg. Olsker, søn af Niels Abrahamsen, 31. sg. Vestermarie, og Anne Jørgensdatter, sk. 1685.1.10. på 50. sg. Vestermarie. – G. Anne Pedersdatter, f. 1665, begr. Olsker 1734.27.5., datter af Peder Laursen, bestyrer på Vallensgård, Aaker. BS 28/143 ff.
Side 88, 123, 127–128, 141, 144, 148, 178.

Nielsen, Niels, herredskaptajn, død 1737 på Bridesengård, 9. sg. Olsker, søn af Niels Nielsen, sk. 1700 på Skovgård, 4. sg. Olsker. G. Maren Jørgensdatter, død 1738, datter af Jørgen Nielsen (1617–1693) på 1. vg. Birkesgård el. Brøddegård i Olsker og Sidsel Jensdatter, sk. 1702.21.7.
Side 186.

Nielsen, Ole (Oluf), f. 1644, begr. Aaker 1719.18.2., 75 år, på 26. sg. »I Grødby«, løjtnant, søn af Niels Nielsen, herredsfoged i Søndre herred, begr. 1653.18.4., og Maricke Olsdatter Koefoed, f. 1617, begr. 1670.9.4., 53 år, på 33. sg. Aaker. (Maricke datter af Oluf Koefoed, Blykobbegård, Nyker. Bp A 162). – G. Else Ibsdatter, f. 1645, begr. Aaker 1726.29.5., 80 år 7 mdr., datter af Jep Pedersen (1592–1676) på Store Loftsgård, 28. sg. Aaker, og Karen Jensdatter, sk. 1684.16.4. på 25. vg. Aaker.
Side 76.

Nielsen, Rasmus, ritmester, senere major, Store Kannikegård, Bodilsker, f. 1662, begr. Bodilsker 1733.27.5, stiftsøn af Peder Thorsen på Gadebygård i Østermarie, s.d. – G. Magdalene Sonne, begr. 1704.19.12., datter af sognepræst i Østerlars-Gudhjem Oluf Nielsen Sonne og Maren Hansdatter Ancher. BS 38/88. Bp A 129 anm. Gg Anna Margrethe von Gützw. BS 2/47. – 3/159 – 179.
Side 149.

Nielsen, Svend, sk. 1694.6.6. på Strandbygård, 16. sg. Østerlars, søn af Niels Jørgensen, sk. 1704. på Nørregård, 5. sg. Østerlars, og Kjønniche Hansdatter, sk. 1700. – G. Kirstine Pedersdatter, s.d.
Side 76.

Pedersdatter, Anna, tjenestepige på Kjøllegård, vidne i retssagen.
Side 145–146, 207–208, 212.

LOUISE SKOVGAARD

Pedersdatter, Karen, f 1631, begr. Rutsker 1713.29.12., 82 år 8 mdr. 6 dage gl., datter af Peder Rasmussen, Skovgård, 22. sg. Rutsker. – G. Thor Larsen, sk. 1677.14.2. på Tornegård, 2. sg. Rutsker, s.d. – Gg 1677 med Hans Svendsen, død 1720.26.11. på Kjølbergård, 35. sg. Klemensker.
Side 77, 78, 83, 84, 85, 87, 139, 141, 196.

Pedersdatter, Kirsten (Kirstine), dbt. Aaker 1655.9.12., datter af sandemand Peder Ibsen, sk. 1687.28.9. på Kuregård, 33. sg. Aaker, og Maricke Olsdatter Koefoed (1617–1670), se Ole Nielsen. – Kirsten Pedersdatter g. 4 gange:

G. Aaker 1682–87 (lakune i kb.) Mogens Jørgen Ibsen, sk. 1687. 1 datter.

Gg Aaker 1688. Svend Nielsen, sk. 1694.6.6. på 16. sg. Østerlars, s.d. – 2 børn.

Ggg Østerlars 1696–97 Hans Larsen Kjølber, 35. sg. Klemensker, sk. 1704.11.3. Ingen børn.

Gggg Oluf Rasmussen på Klint, 19. sg. Vestermarie (Almegård), sk. 1709.10.6. – Undentagskontrakt med sønnen Peder Svendsen på 16. sg. Østerlars dateret 1717.27.2. Side 76, 86, 162, 190, 191, 194.

Pedersen, Didrich, sk. på Hintzegård, 34. sg. Klemensker 1742.14.3. – G. Borrita Olsdatter, sk. 1727. på 39. sg. Klemensker, datter af Ole Madsen (Væver). Gg Ellen Pedersdatter. Boede en tid på 42. sg. Klemensker.
Side 124, 125.

Pedersen, Esber, Hakkelegård, 64. sg. Vestermarie. G. Kirstine Arrisdatter.
Side 131.

Pedersen, John (Joen), Enesgård, 6. sg. Rutsker.
Side 127.

Pedersen, Niels (1699–1756) Svend Jørgensens stiftsøn. Se Kirstine Jørgensdatter.
Side 205.

Pedersen, Thercild (Torkild), dbt. Nyker 1710.1.6., begr. 1752.4.3. Nyker, kaptajn for Vester herred, sandemand og ejer af V. Hullégård, 22. sg. Nyker, søn af Peder Hansen Rytter (1655–1711) og Bodil Mogensdatter, s.d. G. Anna Hansdatter, enke efter Jens Andersen Torn, sk. 1734 på 12. vg. Klemensker.
Side 166, 167.

Pedersen, Thor, Bakkegård, 21. sg. Rutsker, f. 1638, begr. Rutsker 1713.16.10., søn af Peder Rasmussen, Skovgård, 22. sg. Rutsker. G. Gertrud Andersdatter, (1642–1699), datter af Anders Nielsen, Samsingsgård, 63. sg. Klemensker, sk. 1681. Gg Anna Wefstatter (1678–1719), datter af Wefst Pedersen, Maegård, 3. sg. Olsker, sk. 1727, og Margrethe Hansdatter, sk. 1729.
Side 86, 194.

Pedersen, Thor, dbt. 1691.15.3. Østermarie, begr. 1740.27.8. Nylars, søn af Hans Svendsens stiftsøn Peder Thorsen, s.d. og Elisabeth Nielsdatter. G. 1717.25.2. Østermarie med Elisabeth Sørensdatter, dbt. 1690.9.7. i Østermarie, begr. Nylars 1760.6.3., 68 år, datter af sognepræst i Østermarie Søren Laursen Borringholm (1646–1713) og Margrethe Jochumsdatter Thiesen. BS 38/95 (kalder hustruen Margrethe Christensdatter). – Thor Pedersen overtog efter sin mormoders død Store Strandbygård, 8. sg. Nylars.
Side 129.

KJØLLERGARDSSKIFTET

Pop, Henrik Johansen, byfoged i Hasle 1690–92. Auktion i hans bo 1693.10.4.
Side 120, 121, 155, 170.

Poulsen, Hans, byfoged i Hasle, se Busch.

Rasch, Jes, begr. Rønne 1734.2.4., auktionsdirektør, ejer af Rønne mølle, søn af kaptajn Philip Rasch (1648–1722) og Kirstine Hermansdatter Bohn. G. Mette Bohn, f. 1681, begr. 1755.21.11. Rønne. Stam. Bohn 68. BS 31/78.
Side 96, 104, 108–109, 113, 122–123, 137, 153, 156–157, 168, 189.

Rasch, Mathias, landsdommer, f. 1638, død Rønne 1723. G. Rønne 1664.9.10. Kirstine Madsdatter Bohn, f. 1624, begr. 1715.14.3. Rønne, enke efter Herman Clausen Bohn. BS 20/26 og 29/117. Stam. Bohn 68.
Side 81, 126, 131, 192, 194.

Rasmusdatter, Lisabeth, se Borringholm.

Rasmusdatter, Sidsel, sk. 1711.30.4. på Skomagergård, 34. sg. Olsker, datter af Rasmus (Pedersen?) og Anna Pedersdatter, sk. 1703.28.11. på Tøndekullegård, 15. sg. i Klemensker (gg Peder Hansen). – Sidsel g. Hans Pedersen Høg, Vestre Rosendalegård, 29. sg. Rutsker, begr. 1697.13.11., sk. 30.11. – Gg Rutsker 1698.3.8. Peder Didrichsen, s.d.
Side 85, 87, 163, 195.

Rasmussen, Clemen – Rasmus, se Borringholm.
Side 120, 122.

Rømer, Christen Hansen, søn af nedennævnte Hans H. Rømer. – Boede ca. 1707–15 på Kjøllegård, 35. sg. Klemensker. Derefter ca. 1715–38 på Stangegård, 42. sg. Klemensker. Begge steder på pant eller til leje. Overtog senere Rømergård, 52. sg. Vestermarie, hvor han endnu boede ved skiftet efter sin datter Karen 1745.4.11., gift med Svend Jørgensens søn Peder Svendsen på 23. sg. Nyker. – G. Bodil Mikelsdatter, s.d. BS 10/50.
Side 86, 88, 91, 96, 104, 108, 109, 113, 123, 125, 137, 151–153, 156–157, 161, 168, 189, 203–206.

Rømer, Hans Hansen ca. 1654–1742, kornet, Rømergård, 52. sg. Vestermarie. G. Borrithe Christensdatter (Piil), sk. 1720.5.7., datter af sandemand Christen Pedersen på Vestre Pilegård, 69. sg. Klemensker, sk. 1678.19.11. og Karen Andersdatter, sk. 1699.17.2. – BS 18/131 samt 10/50.
Side 124, 149.

Sandbye, Jørgen Axelsen, død 1725, sognepræst i Klemensker 1704–25. G. Rø 1698.26.7. Margrethe Christensdatter Lind, datter af sognepræsten i Rø Christen Christensen Lind og Martha Orck. BS 38/66.
Side 91, 125, 154, 172, 202.

Schade, Søren Hansen, magister, sognepræst i Olsker-Allinge 1693–1712. G. Else Cathrine Wognsen, datter af amtsskriver på Bornholm Anders Wognsen. BS 38/73.
Side 153.

LOUISE SKOVGAARD

Schor, Hans Henrik(sen), død 1718, amtskriver og proviantforvalter på Bornholm. G. 1700.22.6. Elsebeth Koefoed, datter af borgmester i Svaneke Poul Koefoed og Magdalene Margrethe Heseler. Bp 8 24 og 59. – Z II/94.
Side 120, 121, 127, 155, 192.

Skotving, Peter Harding, se Harding.

Side 129.

Slache, Frederich, skifteskriveren Nikolaj Brugmans fuldmægtig. Antagelig identisk med »organist« Friderich Slache, begr. i Rønne 1745.9.7., 72 år. G. ... Gg Rønne 1737.3.8. Ingeborg Andersdatter.
Side 96, 104, 108, 109, 113, 123, 137, 153, 156–157, 168, 189.

Sode, Herman Hansen, f. 1672, begr. Nyker 1720.9.11., proprietær på Vellensgård, søn af sognepræsten i Nyker Hans Jensen Sode (1633–1685) og Kirstine Hansdatter Kofoed. BS 38/35. G. Kirstine Olufsdatter, begr. 1745.4.12. i Nyker. (Hun gg Christen Hansen (1692–1755), søn af Hans Svendsens stiftsøn Hans Thorsen på 13. sg. Nyker, s.d.)
Side 116, 186.

Sonne, Jørgen Olsen, f. ca. 1697, død før 1759.5.2., kaptajn, søn af nedennævnte Oluf Olsen Sonne, sognepræst i Hasle-Rutsker, og Johanne Frølund. G. Nyker 1720.20.12. med Karen Nielsdatter (1661–1729) på Østre Aabygård, 23. sg. Nyker, moder til arvingerne i Kjølbergårdsskiftet. Gg Nyker 1729.3.12. med Karen Andersdatter Aalborg på Kyndegård (1681–1741), s.d. – Ggg Nyker 1742.13.1. med Else Pedersdatter, f. 1718, datter af Peder Hansen (1661–1727) på Blykobbegård, Nyker, og Elsebeth Olsdatter (1689–1753).
Side 93, 216.

Sonne, Ole (Oluf) Olsen 1675–1725, sognepræst i Hasle-Rutsker 1717–1725, søn af Oluf Nielsen Sonne, sognepræst i Østerlars-Gudhjem, og Maren Hansdatter Ancher. BS 38/88. – G. Neksø 1696.15.7. Johanne Frølund, f. 1673, død Hasle 1726.14.6., datter af byfoged i Neksø Mikkel Frølund. BS 38/55.
Side 93, 124, 137, 154, 161, 165, 168, 183, 189, 198, 204–205, 207.

Støge, Jens Andersen, byfoged i Hasle 1692–96.

Side 193.

Svendsen, Hans, død 1720.26.11. på Kjølbergård, 35. sg. Klemensker, arveladeren i Kjølbergårdsskiftet. Var søn af Anna Hansdatter, s.d. og Svend ... – Var ældre end broderen Jørgen Svendsen, der var født 1656. – G. 1677 med Karen Pedersdatter, s.d. (1631–1713), enke efter Thor Larsen, sk. 1677 på 2. sg. Tornegård i Rutsker. H. S. beboede denne gård som opsidder, til han 1716 flyttede til sin ejendom Kjølbergård, 35. sg. Klemensker.
Side 75–215 (nævnes på de fleste sider).

Svendsen, Jørgen, f. 1656, begr. 1718.28.3. Nyker, 62 år, sk. 1718.30.3. på Østre Aabygård, 23. sg. Nyker. Var kirkevæрге. J. S. var søn af Anna Hansdatter s.d. på Kjølbergård, 35. sg. Klemensker og hendes 1ste ægtefælle Svend ... G. ca. 1684 Nyker med Karen Nielsdatter (1661–1729) s.d.
Side 77, 78, 89, 93, 165.

KJØLLERGÅRDSSKIFTET

Sørensen, Claus (1674–1751), sognedegn i Hasle-Rutsker, (SSD: 204: var her i 47 år), søn af sogneprest i Østermarie Søren Laursen (1646–1713) BS 38/95. G. Hasle 1710.5.1. Maren Margrethe Poulsdatter Ancher (1688–1751), datter af Poul Hansen Ancher, s.d., og Lene Nielsdatter, s.d.
Side 155.

Thiesen, Peder, prokurator i Svaneke. G. 1691. (trol. 27.3.) Kirstine Koefoed, f. 1670, datter af kaptajn Jens Pedersen Koefoed, Maglegård, Østermarie. – Bp A 108. – BS 2/49.
Side 142.

Thorsdatter, Ellen, Hans Svendsens stiftatter. F. ca. 15.12.1654 Rutsker, begr. smst. 1711.23.5., 56 år og 5 mdr. – G. ca. 1680 Jens Mogensen (1656–1695) på Østre Rosendalegård, 28. sg. Rutsker, s.d. – Gg Rutsker 1696.6.1. Jens Mogensen (1665–1733), s.d. – Ellen var datter af Thor Larsen, s.d. på Tornegård, 2. sg. Rutsker, og Karen Pedersdatter (1631–1711), s.d.
Side 78, 83, 84, 87, 139, 196.

Thorsen, Hans, Hans Svendsens stiftsøn, f. 1666 i Rutsker, begr. Nyker 1730.16.6. »i sin Alders 64. år«, søn af Thor Larsen, s.d. og Karen Pedersdatter (1631–1713) på 2. sg. Rutsker. Arvede 1. sg. Rutsker, men boede på Buldregård, 13. sg. Nyker. G. Nyker 1690.6.4. med Margrethe Mortensdatter, f. 1671, begr. Nyker 1736.11.1. »i sin alders 64. år og 5 mdr.«, datter af kaptajn Morren Mogensen (Nyker) og Kirsten Christensdatter Piil på Søndregård, 12. sg. Nyker, s.d. Bp B 70 fodnoten, BS 18/131 og Thurah 81.
Side 78, 83, 124, 139, 140, 142, 161.

Thorsen, Johan, byfoged i Hasle 1706–11.
Side 162, 163.

Thorsen, Lars, Hans Svendsens stiftsøn, f. ca. 1669 i Rutsker, søn af Thor Larsen, s.d. og Karen Pedersdatter (1631–1713) på 2. sg. Rutsker. Boede 1694–1716 på Ingemarsgård, 36. sg. Rutsker, 1716–1723 på Tornegård, 2. sg. Rutsker. G. ca. 1694 med Anne Marie Andersdatter, s.d.
Side 78, 82–84, 86–88, 123, 139, 142, 144, 150–151, 161, 196–197.

Thorsen, Peder, f. 1650–60, begr. Østermarie 1719.1.5., 59 år gl. (Altså født 1660, men må have været ældre, muligvis 69. Præsten kan have hørt 69 som 59. J. Th. Sassersen.) G. 1680 med Boel Rasmusdatter, død 1686, enke efter Niels Ibsen på 30. sg. Østerlars. (Hun havde af dette ægteskab sønnen Rasmus Nielsen, major, Store Kannikegård, Bodilsker.) – Peder Thorsen gg Nylars med Elisabeth Nielsdatter, f. 1669, begr. 1707.5.3., datter af Niels Jensen (1641–1695) og Karen Pedersdatter (1646–1717) på Store Strandbygård, 8. sg. Nylars. – Ggg Klemensker med Sejne Jensdatter, f. 1654, begr. Østermarie 1723.29.1., 68 år 9 mdr., enke efter Hans Mogensen, 1. sg. Klemensker, sk. 1707.1.3. Peder Thorsen var søn af Thor Larsen, s.d. og Karen Pedersdatter s.d. på 2. sg. Rutsker, altså stiftsøn af Hans Svendsen på Kjøllegård.
Side 78, 83, 89, 128, 139, 140, 142, 161, 178.

Tidemand, Hans, skipper i Rønne. G. Margrethe Jørgensdatter, datter af Jørgen Nielsen (Juul) på Brøddegård, 1. vg. Olsker, og Sidsel Jensdatter, sk. 1702. BS 28/141.
Side 122.

LOUISE SKOVGAARD

Torkildsen, Niels, f. 1631, begr. Nyker 1700.2.11. på Nordre Mulebygård, 26. sg. Nyker, søn af sandemand Torkild Pedersen, Østre og Vestre Aabygård, Nyker. G. Kirstine Oluf Koefoeds datter, sk. 1683. (fra Blykobbegård). Gg Barta Christensdatter Piil (1661–1690) fra V. Pilegård, Klemensker. (BS 18/131) Ggg Nyker 1691.26.10. Mette Nielsdatter, datter af sognepræsten i Aaker-Aakirkeby Niels Madsen Lund og Margrethe Dideriksdatter. (BS 38/122).

Side 78.

Torn, Mogens Clausen, herredsfoged i Nørre herred og birkefoged 1714–29 i Hammershus birk samt byfoged i Hasle 1718–1729, søn af Claus Hansen, Vallegård, Nyker, sk. 1694.28.11. og Elsebeth Berrildsdatter, sk. 1699.24.2. – Begr. Allinge 1737.1.2. – G. Elisabeth Claudatter, enke efter Henrik Nielsen, Sandvig, sd.

Side 130, 154, 197, 199, 207–208, 211.

Trelleborg, Jens Madsen, borger i Rønne, søn af Mads Pedersen, Rønne, og hustru Johanne, gg Mads Pedersen Viborg, byskriver i Rønne. – G. Barbara Chistoffersdatter, død 1705, datter af Christoffer Hansen, Rønne, og Barbara Anders Rosmans datter. – Gg, der som enke giftede sig med Henrich Iversen, s.d.

Side 122, 129, 182, 187.

Ulfeldt, Corfitz (1606–64), dansk rigshofmester. Sad fængslet på Hammershus 1660–61 sammen med sin hustru Leonora Kirstine (1621–98), datter af Christian den Fjerde.

Side 80.

Wefstdatter, Kirsten, f. Olsker ca. 1692, død i Rø efter 1758., datter af Wefst Pedersen, 3. sz. Olsker, se Jens Wefstsen. – G. 1715 Olsker med Markus Markussen, f. 1695, sk. 1720.27.9. på 4. sg. Brøddegård (eller Markusgård) i Rø, søn af Markus Hansen, sk. 1695.3.6. og Anna Ibsdatter, sk. 1697.12.8. smst. – Kirsten W. gg 1721 med Hans Jørgensen, f. 1685–87 i Nyker, sk. 1722.18.2. s.d. – Ggg Rø 1722 med Lars Pedersen, sk. 1748.17.4. på 4. sg. Rø, søn af Peder Henrichsen og Karen Larsdatter, 15. sg. Rø. – Gggg ca. 1748 med Hans Pedersen West, f. 1723 i Rutsker, sk. 1758.6.6. på 4. sg. Rø, søn af Peder Hansen (1685–1738) og Anna Hansdatter (1700–1765) på Vestergård, 5. sg. Rutsker.

Side 93.

Wefstsen, Jens, sk. 1759.12.11. på Skovgård, 4. sg. Olsker, søn af Wefst Pedersen på Maegård, 3. sg. Olsker, sk. 1727.12.2., og Margrethe Hansdatter, sk. 1729.7.7. G. ca. 1701 med Kirsten Samsingsdatter (Buch), død 1731 (enke efter Niels Nielsen, 4. sg. Olsker, sk. 1700.). – Gg Olsker 1734.9.4. Bolette Sørensdatter, enke efter degnen Peder Rosendal (1678–1733). SSD 206. (Bolette var antagelig datter af sognepræsten Søren Hansen Schade, s.d.)

Side 128.

Wefstsen, Lars, f. 1685 i Olsker, begr. Nyker 1738.13.10. i sit 54. år, søn af Wefst Pedersen, 3. sg. Olsker, se Jens Wefstsen. G. Nyker 1717.8.10. med Kirstine Jacobsdatter, f. 1642, begr. Nyker 1728.10.12., 85 år 11 mdr., datter af Jacob Jensen på 14. vg. Bakkegård, Nyker. Kirstine var enke efter løjtnant Hans Giødich på Bukkegård, 27. sg. Nyker. – Lars W. gg 1729 med Valborg Bendtsdatter Kloe, dbt. Rutsker 1707.5.8., sk. Nyker 1774.21.6., datter af Bendt Jørgensen Kloe (1679–1760) og Kirsten Hansdatter på Tornbygård, 62. sg. Klemensker.

Side 197.

KJØLLERGARDSSKIFTET

Zahrtmann, Marius Kristian (1861–1940), læge, historiker. Biografi i »Klippeøens Mænd« (Rønne 1948) samt BS 27/IX.
Side 75, 79.

KILDER OG ANVENDTE FORKORTELSER:

Bornholms Landdistrikters skifteprotokol = BLS (I Landsarkivet, København).	Jul. Bidstrup: Stamtavle over Müller, Madvig og Sode = MMS
Bornholms Landstings justitsprotokol = BLJ (I Landsarkivet, København).	Jul. Bidstrup: Stamtavle over Hauberg og Arboe = HA
Bornholms Nørre herreds tingbog = NHT (I Landsarkivet, København).	g. = gift
Bornholms Nørre herreds skøde- og panteprotokol = NHSP (I Landsarkivet, København).	gg = gift anden gang
Bornholmske Samlinger = BS (I)	sk. = skifte
M. K. Zahrtmann: Borringholms Historie = Z	s.d. = se denne
Rasmus Ravns Borringholms Krønike (v. Johs. Knudsen, 1926) = RRK	smst. = samme sted
Sjællands Stifts Degnehistorie (v. A. Petersen) = SSD	---
Laurids de Thurah: Bornholm og Christiansø = Thurah	Da ord- og sagforklaringer i skiftet og retssagen ofte vil kræve megen plads for at være fyldestgørende, henvises til (foruden leksika):
Jul. Bidstrup: Stamtavle over Familien Koefoed A og B = Bp A og Bp B	Johan Hvidtfeldt: Håndbog for danske lokalhistorikere.
	J. C. S. Espersen: Bornholmsk Ordbog. Se også registerbindene til Bornholmske Samlinger, bind 39 og 40.

Xeroxkopi af skiftet og retssagen findes på Centralbiblioteket i Rønne.

L. Skovgaard.